ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΘΕΜΑ: *«Η επίδραση του τουρισμού στην κοινοτική ανάπτυξη. Η αντίληψη των κατοίκων. Μελέτη Περίπτωσης: Νομός Καρδίτσας*».

Τριμελής επιτροπή:

Επιβλέπουσα: Θεοδωροπούλου Ε., Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Μέλη: Μητούλα Ρ., Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Μαλινδρέτος Γ., Επίκουρος Καθηγητής

Επιμέλεια : Καραμπέκου Αικατερίνη

Α.Μ.: 20716

Αθήνα, 2011

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη έχει ως σκοπό να περιγράψει το φαινόμενο του τουρισμού και κατά πόσο αυτός συμβάλλει στην κοινοτική ανάπτυξη του νομού Καρδίτσας. Συγκεκριμένα, σκοπός ήταν να διερευνηθεί αν η τουριστική ανάπτυξη στο νομό έχει βελτιώσει ή επηρεάσει τη ζωή των κατοίκων.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και την έρευνα. Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρατίθενται αναλυτικά κάποια στοιχεία σχετικά με τον όρο «ανάπτυξη» καθώς επίσης και κάποιοι ορισμοί για την τοπική, τη βιώσιμη και την κοινοτική ανάπτυξη. Παρατίθενται επίσης κάποιες γενικές πληροφορίες για το νομό Καρδίτσας και για τα σημεία του νομού που αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες. Επιπλέον, αναλύεται το φαινόμενο του τουρισμού από την αρχαιότητα ως και σήμερα και αναφέρονται οι διεθνής διακρίσεις του τουρισμού. Γίνεται και μια εκτεταμένη αναφορά για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Τέλος, αναφέρονται οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει η τουριστική ανάπτυξη στους τομείς της οικονομία, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος είτε αυτές είναι θετικές είτε αρνητικές.

Όσον αφορά το δεύτερο μέρος της εργασίας, δηλαδή την έρευνα, βασίζεται στη διακίνηση ερωτηματολογίων τα οποία συντάχτηκαν από τον γράφοντα και μοιράστηκαν σε ένα τυχαίο δείγμα 250 ατόμων, από τους οποίους συλλέχτηκαν 200 πλήρως ολοκληρωμένα ερωτηματολόγια. Τα ερωτηματολόγια εμπεριείχαν ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στη συλλογή δημογραφικών και τουριστικών στοιχείων καθώς επίσης και στοιχείων που αφορούσαν την επίδραση του τουρισμού στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον. Μετά τη συλλογή και την επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε η διεξαγωγή των συμπερασμάτων. Από τη διεξαγωγή της έρευνας συμπεράναμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο τουρισμός έχει πολλά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη καθώς ευνοεί το εισόδημα και βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι ο τουρισμός ευαισθητοποιεί τους

κατοίκους για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά δημιουργεί παράλληλα υποβάθμιση και αλλαγές στο φυσικό τοπίο. Ευνοεί τέλος τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομίας.

Abstract

The present study aims to describe the phenomenon of tourism and how it contributes to community development in the area of Karditsa. Specifically, the aim was to investigate whether the growth of tourism in the area has improved or affect the lives of residents.

The study is divided into two parts, the literature review and research. In the first part of the study are presented some data on the term “development”, as well as some definitions of local, sustainable and community development. There are also some general information about the area of Karditsa and the parts of the area as an attraction for tourists. Furthermore, we analyze the phenomenon of tourism from antiquity to today and mentioned the distinctions international tourism. There is a comprehensive report on alternative forms of tourism. Finally, indicate the impact that can have the tourism development in the economy, society and the environment.

Regarding the second part, the research, based on the movement of the questionnaires were drawn by the author and are distributed in a random sample of 250 individuals, of whom 200 were collected. The questionnaires entailed questions designed to collect demographic and tourist information, as well as information related to the impact of tourism on the economy, society and environment. After collection and processing of the questionnaires was to conduct the conclusions. From the survey we concluded that the majority of respondents felt that tourism has many economic and social benefits, such as the grace of income and the quality of life. Also tourism sensitizes people about environment, but also creates degradation and changes in the landscape. Finally, favors the preservation of cultural heritage.

Πρόλογος

Η παρούσα μελέτη με τίτλο «Η επίδραση του τουρισμού στην κοινοτική ανάπτυξη. Η αντίληψη των κατοίκων. Μελέτη περίπτωσης: Νομός Καρδίτσας» αποτελεί την πτυχιακή μου εργασία, η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια του προπτυχιακού προγράμματος του τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί η σχέση του τουρισμού με την κοινοτική ανάπτυξη και να μελετηθεί ποια είναι η αντίληψη των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του νομού Καρδίτσας για την επίδραση του.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να εκφράσω την εκτίμηση και τις ευχαριστίες μου στην κα Θεοδωροπούλου Ελένη, επιβλέπουσα καθηγήτρια, για τη δυνατότητα που μου έδωσε να συνεργαστώ μαζί της, τη βοήθεια που μου πρόσφερε και της θεμελιώδης σημασίας συμβουλές της, καθώς και την κα Μητούλα Ρόϊδω και τον κ Μαλινδρέτο Γεώργιο που αξιολογούν την προσπάθεια μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη……3

Abstract……...4

I Εισαγωγή……9

II Θεωρητική Προσέγγιση

Κεφάλαιο Πρώτο:Ανάπτυξη……11

1.1 Η έννοια της ανάπτυξης……11

1.2 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης…….. ……...…..……12

1.3 Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης……..12

1.4 Η έννοια της κοινοτικής ανάπτυξης…….....13

1.5 Τουρισμός και ανάπτυξη……...14

Κεφάλαιο Δεύτερο: Γνωριμία με το Ν. Καρδίτσας(περιοχή μελέτης)……15

2.1 Ιστορική αναδρομή……15

2.2 Γεωγραφικός προσδιορισμός του Ν. Καρδίτσας …… ..17

2.3 Αξιοθέατα του Ν. Καρδίτσας…….…....19

2.3.1 Παυσίλυπο…….……..12

2.3.2 Ιερά Μονή Κορώνης…….…….....23

2.3.3 Λίμνη Πλαστήρα……..……..23

2.3.4 Δραστηριότητες στην περιοχή της λίμνης Πλαστήρα….....28

2.3.5 Ορεινή Αργιθέα…….....29

2.3.6 Λουτρά Σμοκόβου…….....30

2.4 Ήθη- Έθιμα- Πολιτισμός…….....31

Κεφάλαιο Τρίτο: Η σύνθεση του πληθυσμού στο νομό Καρδίτσας……..35

Κεφάλαιο Τέταρτο: Ο τομέας της οικονομίας στο Ν. Καρδίτσας……..….39

Κεφάλαιο Πέμπτο: Τουρισμός…….....41

5.1 Εξελικτική πορεία του τουρισμού από την αρχαιότητα ως σήμερα…….41

5.1.1 Διεθνής διακρίσεις τουρισμού……..42

5.2 Επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία…….45

5.3 Επιπτώσεις του τουρισμού στην κοινωνία……..46

5.4 Επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον……48

5.5 Τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη……50

5.6 Εναλλακτικέ μορφές τουρισμού……...53

ΙΙΙ Μεθοδολογική προσέγγιση

Κεφάλαιο Έκτο: Μεθοδολογία και σχολιασμός της επιτόπιας έρευνας…….57

6.1 Ερευνητική μεθοδολογία..……..……...57

6.2 Επιλογή του δείγματος……...58

6.3 Περιγραφή ερωτηματολογίου.……58

6.4 Παρουσίαση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας.....60

6.5 Ανάλυση περιγραφικής στατιστικής……85

6.5 Ανάλυση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων χ^2 ……..87

6.6 Υπόδειγμα Λογιστικής Παλινδρόμησης…….115

IV Συμπεράσματα…….....124

V Βιβλιογραφία…….127

VI Παράρτημα……..130

Εισαγωγή

Ο τουρισμός είναι ένα φαινόμενο που εμπλέκει τη φυσική κίνηση των τουριστών με τοποθεσίες διαφορετικές από τους τόπους διαμονής τους. Ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς και αυτή η εξέλιξη του έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της τουριστικής ζήτησης. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί το σύστημα μεταφορών, έχει βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων και υπάρχει η ανάγκη του ανθρώπου για αναψυχή και επαφή με τη φύση.

Έτσι λοιπό καθώς η Ελλάδα είναι μια χώρα που διαθέτει απαράμιλλη ομορφιά και πολλούς φυσικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη του τουρισμού. Η Θεσσαλία συγκεκριμένα βρίσκεται σε στρατηγική και εύκολα προσπελάσιμη γεωγραφική θέση που ευνοεί την προώθηση του τουρισμού. Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε πως ο τουρισμός συμβάλλει στην κοινοτική ανάπτυξη του νομού Καρδίτσας, η οποία είναι και η περιοχή μελέτης, και ποια είναι η γνώμη των κατοίκων για αυτή τη συμβολή του.

Η παρούσα εργασία διαιρείται σε εννέα κεφάλαια. Μετά την εισαγωγή, στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθενται κάποια στοιχεία για την έννοια του όρου «ανάπτυξη» όπως αυτή συναντάται μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία. Δίνονται επίσης ορισμοί για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την τοπική και την κοινοτική ανάπτυξη.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο αρχίζει η γνωριμία νε το νομό Καρδίτσας. γίνεται μια ιστορική αναδρομή, δίνεται ο γεωγραφικός προσδιορισμός του νομού, παρατίθενται όλα τα αξιοθέατα που θα μπορούσε να δει ο επισκέπτης στο νομό και γίνεται μια αναφορά στα ήθη και τα έθιμα της περιοχής.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται ο τομέας της κοινωνίας και η σύνθεση του πληθυσμού στο νομό και στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο δίνονται κάποιες πληροφορίες για την οικονομία στο νομό.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αναφέρεται η πορεία του τουρισμού από παλιά ως σήμερα, η έννοια του τουρισμού, οι επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον. Παρατίθενται επίσης και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Στη συνέχεια στο έκτο κεφάλαιο αναφέρεται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο νομό και τα εμπειρικά αποτελέσματα αυτής. Επίσης αναφέρεται η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας και το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων που χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλείο έρευνας.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα για να διαπιστωθεί αν ο τουρισμός συμβάλλει στην κοινοτική ανάπτυξη της περιοχής.

Τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία, το ερωτηματολόγιο και τα παραρτήματα που χρησιμοποιήθηκαν για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης μελέτης.

ΜΕΡΟΣ Α': Θεωρητική προσέγγιση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 Η έννοια της ανάπτυξης

Ο όρος ανάπτυξη χρησιμοποιείται για να εκφράσει την επίτευξη ή την επιδίωξη μιας ή περισσοτέρων θετικών μεταβολών στα βασικά συστατικά στοιχεία της οικονομικοκοινωνικής κυρίως δραστηριότητας των ανθρώπων. Η ανάπτυξη μπορεί να αναφέρεται στον ποσοτικό, ποιοτικό, δομικό ή ιδεολογικό χαρακτήρα των πιο πάνω μεταβολών. Με λίγα λόγια λοιπόν, η ανάπτυξη μπορούμε να πούμε ότι είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εξέλιξη και την καλύτερη ποιότητα ζωής που όλοι οι άνθρωποι δικαιούνται ανεξάρτητα από το εάν είναι κάτοικοι μιας ανεπτυγμένης ή μη χώρας (Μητούλα, 2006).

Η ανάπτυξη στην οικονομική επιστήμη συνδέθηκε άμεσα με ποσοτικά μεγέθη όπως, τη μεγέθυνση της οικονομίας και την αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Σήμερα, ο όρος ανάπτυξη, χρησιμοποιείται με ακόμα ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο από εκείνο της οικονομικής ανάπτυξης. Δεν αφορά μόνο οικονομικές μεταβολές αλλά μεταβολές που αφορούν πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικολογικό περιβάλλον, με προσδιορισμούς, όπως ανάπτυξη με ανθρώπινο πρόσωπο, ανάπτυξη με ισότητα, οικοανάπτυξη, βιώσιμη ανάπτυξη κ.ά.

Σύμφωνα λοιπόν με έρευνες που έχουν γίνει για νε θεωρείται μια περιοχή αναπτυσσόμενη πρέπει να υπάρχει σε αυτή, αύξηση της παραγωγικότητας, ενίσχυση της απασχόλησης, καταπολέμηση της ανεργίας, αξιοποίηση των παραγωγικών πόρων και ορθολογική χρήση της γης και των φυσικών πόρων (Μητούλα, 2008).

1.2 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

Ακούγοντας σήμερα τον όρο Βιώσιμη Ανάπτυξη, πολλοί πιστεύουν ότι αφορά μόνο τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος. Αυτή όμως είναι μια λανθασμένη εντύπωση γιατί σήμερα ο όρος Βιώσιμη Ανάπτυξη έχει ξεπεράσει τα στενά περιβαλλοντικά πλαίσια και επιδρά στη λειτουργία του οικοσυστήματος, του οικονομικού, του τεχνολογικού και του κοινωνικού συστήματος.

Έτσι λοιπόν, ο όρος Βιώσιμη Ανάπτυξη αναφέρεται στην ανάπτυξη που μπορεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των γενεών στο μέλλον να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Ουσιαστικά το κεντρικό ζήτημα για την βιώσιμη ανάπτυξη είναι πώς να διαχειριστεί τους φυσικούς, δομημένους και κοινωνικοπολιτισμικούς πόρους των κοινοτήτων υποδοχής, προκειμένου να πληρούν τα βασικά κριτήρια για την προώθηση της οικονομικής ευημερίας, διατηρώντας την πρωτεύουσα φυσική. Προσπαθεί για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ των γενεών στην κατανομή του κόστους και τα οφέλη, εξασφαλίζοντας τους αυτάρκεια και την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών (Butler, 1991, Eber 1992, Farell, 1992, Hunter, 1997 and Ko, 2001).

Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη θεωρείται ταυτόσημος με τον όρο «αειφόρο ανάπτυξη» που το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η αέναη ζωή και προτεραιότητα της η εξασφάλιση μιας καλής ποιότητας ζωής σε όλους τους τομείς, περιβάλλον, πολιτισμό και οικονομία.

1.3 Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης

Μια άλλη διάσταση της ανάπτυξης είναι η λεγόμενη «τοπική ανάπτυξη». Τοπική ανάπτυξη ορίζεται ως μια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών,

που οδηγεί στην βελτίωση του επιπέδου ζωής των τοπικών πληθυσμών. Επίσης σύμφωνα με τον Barquero (1991) η τοπική ανάπτυξη δεν στηρίζεται μόνο σε οικονομικούς παράγοντες, αλλά σε οικονομικούς και πολιτισμικούς παραμέτρους και θεωρεί ότι οι πολιτικές που ενισχύουν την τοπική ανάπτυξη πρέπει να σχεδιάζονται με μακροχρόνιο χαρακτήρα και να έχουν ως στόχο τη βελτίωση του παραγωγικού συστήματος και της ποιότητας ζωής της εκάστοτε περιοχής.

Η τοπική ανάπτυξη εξαρτάται επίσης και από το πώς οι τοπικές επιχειρήσεις ή οι οργανισμοί ενεργοποιούν και διατηρούν την επιχειρηματική δραστηριότητα και απασχόληση. Βασικός στόχος της τοπικής ανάπτυξης είναι να δημιουργήσει τοπικές ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που συμβάλλουν στη βελτίωση της τοπικής κοινότητας χρησιμοποιώντας το υπάρχον ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο(Μητούλα, 2006).

1.4 Η έννοια της κοινοτικής ανάπτυξης

Επιπλέον η ανάπτυξη μπορεί να διακριθεί και σε περισσότερες κατηγορίες σε σχέση με το χώρο ή την περιοχή που αναφέρονται, όπως περιφερειακή ανάπτυξη, αστική ανάπτυξη, κοινοτική ανάπτυξη κ.α.

Σύμφωνα με τον Beeton, η κοινότητα είναι μια διαλογική έννοια που ερμηνεύεται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Υπό την έννοια αυτή, περιγράφει ως κοινότητα των κατοίκων ενός τόπου, μιας εθνικής ομάδας, τα πρόσωπα που μοιράζονται την αίσθηση του ανήκειν, κοινά συμφέροντα, αξίες ή φιλοδοξίες. Ακόμα οι McCool και Martin (1994) πιστεύουν ότι ο καλύτερος ορισμός της κοινότητας μπορεί να είναι μια ομάδα ανθρώπων που μοιράζονται κοινούς στόχους και απόψεις.

Η κοινοτική ανάπτυξη ορίζεται ως η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης κοινοτικής πρωτοβουλίας που έχει ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη της κοινότητας, που αποτελείται από κατοίκους της ίδιας γεωγραφικής περιοχής, ανεξάρτητα από το πώς αυτοί συνδέονται μεταξύ τους. Έχει δηλαδή σκοπό να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής, δίνοντας έμφαση σε αυτούς με χαμηλά ή μέτρια εισοδήματα(Ferguson R & Dickens W, 1999). Η ανάπτυξη μιας κοινότητας λοιπόν ξεκινάει από την καθημερινή ζωή των κατοίκων και βασίζεται πάνω απ΄όλα στην εμπιστοσύνη, την κριτική συνείδηση και τη συλλογικότητα(Ledwith M, 2005).

1.5 Τουρισμός και ανάπτυξη

Ο σχεδιασμός του τουρισμού έχει ακολουθήσει μια σημαντική εξέλιξη. Η εξέλιξη αυτή επιδιώκει να στηρίξει τον τουρισμό ως παράγοντα για την κοινωνικο- πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη. Η συμμετοχική προσέγγιση της ανάπτυξης θα διευκολύνει την εφαρμογή των αρχών της τουριστικής ανάπτυξης με τη δημιουργία καλύτερων ευκαιριών για τους τοπικούς πληθυσμούς να αποκτήσουν μεγαλύτερη και πιο ισορροπημένη οφέλη από την ανάπτυξη του τουρισμού που λαμβάνουν χώρα σε τοποθεσίες τους (Tosun, 2000), με αποτέλεσμα πιο θετική στάση απέναντι στην τουριστική ανάπτυξη και διατήρηση των τοπικών πόρων (Inskeep, 1994), και αυξάνοντας τα όρια της τοπικής ανοχής για τον τουρισμό.

Η τουριστική ανάπτυξη μπορεί να εξασφαλίσει τόσο την ικανοποίηση των επίσκεπτών ενός τόπου, όσο και τα συνεχή οφέλη για τους κατοίκους των περιοχών προορισμού (Simmons, 1994). Επίσης η τουριστική ανάπτυξη σύμφωνα με τον Tosun, (1998) είναι ένα μέσο για τη βελτίωση της επαγγελματικής βάσης, την ανάπτυξη δημοκρατικής τοπικής κοινότητας και την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

2.1 Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες ασφαλείς πληροφορίες για την ύπαρξη της Καρδίτσας ανάγονται στον 15ο αιώνα και προέρχονται από οθωμανικές πηγές. Η τακτική εποικισμού που εφάρμοσαν οι Οθωμανοί αμέσως μετά την κατάληψη της μισοερημωμένης Θεσσαλίας, στα τέλη του 14ου-αρχές του 15ου αιώνα εξηγεί τη δημιουργία της Καρδίτσας η οποία τοποθετείται στο διάστημα 1423-1445.Τότε η Καρδίτσα εμφανιζόταν ως χωριό της επαρχίας φαναρίου και είχε πολύ μικρό πληθυσμό. Οι κάτοικοι της ζούσαν σχεδόν αποκλειστικά από τη γεωργία, ενώ παράλληλα διατηρούσαν μικρούς κήπους, αμπέλια, λίγα πρόβατα, γουρούνια και μελίσσια. Ελάχιστοι ασχολούνταν με την επεξεργασία του μαλλιού και κανείς με το εμπόριο.

Το άλμα από το χωριό στην πόλη πραγματοποιείται το 1570 αλλά η διαδικασία αστικοποίησης και ανάπτυξης εντείνεται το 17ο αιώνα γεγονός που συνέβαλε στο διπλασιασμό των νοικοκυριών. Ο αστικός μετασχηματισμός της Καρδίτσας δημιούργησε μια θεαματική αύξηση της εμπορικής δραστηριότητας η οποία ανθεί σε μια οικονομία που διατηρεί παράλληλα τον αγροτικό της χαρακτήρα. Η Καρδίτσα είχε μετασχηματιστεί σε μια μικρή πόλη που είχε έντονη την παρουσία του χριστιανικού στοιχείου και συγκέντρωνε τη μεγαλύτερη εμπορική δραστηριότητα στη νοτιοδυτική Θεσσαλία.

Στις αρχές του 18ου αιώνα ο πληθυσμός άρχισε να μειώνεται αισθητά, με μεγαλύτερη τη συρρίκνωση του χριστιανικού στοιχείου, χωρίς όμως να χάσει η πόλη την οικονομική της ανάπτυξη. Εκείνο το διάστημα έγινε μια προσπάθεια κατάργησης των φυλετικών, θρησκευτικών και ταξικών διακρίσεων που υπήρχαν και μέσα σε λίγες δεκαετίες πλήθος χριστιανικών οικογενειών εγκαταστάθηκαν στην πόλη. Στο πνεύμα των μεταρρυθμίσεων εντάσσεται και η εξαγορά οθωμανικών τσιφλικιών και ακινήτων από χριστιανούς καθώς και η ανοικοδόμηση νέων οικιών και μαγαζιών. Η λήξη της οθωμανικής κυριαρχίας που διήρκησε σχεδόν πέντε αιώνες σημαδεύτηκε από μια μεγάλη πυρκαγιά η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αποτέφρωση

πολλών καταστημάτων στο κέντρο της πόλης. Παρά τις αισιόδοξες προβλέψεις για την ανοικοδόμηση πολλών καταστημάτων, η αστικοποίηση προχωρούσε αργά και η εικόνα της πόλης παρέμεινε οικτρή για αρκετά χρόνια, αποτέλεσμα και των αλλεπάλληλων καταστροφών της αγροτικής παραγωγής από τη οποία η οικονομία της πόλης εξαρτιόταν άμεσα(Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

Στο μεταξύ στον κάμπο κάνουν την εμφάνισή τους οι επιβλητικές εγκαταστάσεις των νέων ιδιοκτητών της θεσσαλικής γης. Τότε χτίστηκε το πρώτο αρχοντικό, το ορυζοποιείο και το ζαχαροποιείο που ήταν η μεγαλύτερη βιομηχανική επένδυση στη Θεσσαλία του 19^{ου} αιώνα καθώς και μια σειρά τεχνικών έργων όπως δρόμοι, γέφυρες, εξηλεκτρισμός, εκχερσώσεις που ανιχνεύονται ακόμη και σήμερα στο θεσσαλικό κάμπο συνθέτουν την εικόνα μιας προσπάθειας αγροτικής εκμετάλλευσης κάνοντας την ύπαιθρο να δείχνει πιο αστικοποιημένη. Ο πληθυσμός άρχισε να αυξάνεται ξανά και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση της πόλης. Την ίδια περίοδο μετά από πολλές προσπάθειες άρχισε να λειτουργεί και το πρώτο γυμνάσιο. Η πόλη εκείνο το διάστημα συγκέντρωνε την συντριπτική πλειοψηφία επαγγελματιών, τεχνιτών, εργατών, επιστημόνων και κτηματιών.

Ο 20^{ος} αιώνας άνοιγε μια σειρά σημαντικών έργων υποδομής, όπως το δίκτυο άρδευσης, που ήταν το πρώτο σε θεσσαλική πόλη, τα λουτρά και η διαμόρφωση του Παυσίλυπου. Εκτός από το αναπτυγμένο εμπόριο και την κτηνοτροφία ίππων, βουβάλων και προβάτων η Καρδίτσα είχε αναβαθμιστεί σε πρωτεύουσα νομού(1909). Ο ηλεκτροφωτισμός και η ανέγερση του μεγάρου της εθνικής τράπεζας έδωσαν νέα πνοή στο όραμα του εκσυγχρονισμού. Ως τις παραμονές του πρώτου παγκοσμίου πολέμου η επιχειρηματική κίνηση αυξάνεται και η τοπική οικονομία αναδιοργανώνεται. Η αύξηση των δημοσίων υπαλλήλων, των επιστημόνων και την φοιτητών, η μεγαλύτερη εξειδίκευση της αγοράς όπως δείχνουν τα δεκάδες νέα επαγγέλματα, η εμφάνιση των πρώτων εργαστηρίων ποτοποιίας, χαλβαδοποιίας, πιλοποιίας και κεραμοποιίας και ο περιορισμός του αριθμού των αγροτών συνθέτουν ένα πιο αστικοποιημένο περιβάλλον.

Μέσα στην επόμενη δεκαετία οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού θα είναι πιο αποτελεσματικές με έργα όπως ο κεντρικός υπόνομος, ο αντισεισμικός υδατόπυργος στα νότια της πόλης, δρόμοι και δίκτυο ύδρευσης στις απομακρυσμένες συνοικίες. Από το 1944 η Καρδίτσα είναι πλέον μόνιμα έδρα νομού. Η πληθυσμιακή της εκτίναξη τις δεκαετίες του ’40 και του ΄50 θα είναι αποτέλεσμα συγκυριών, όπως η προσωρινή μαζική εγκατάσταση ορεινών πληθυσμών κατά των εμφύλιο και τα έργα της τεχνητής λίμνης «Ν. Πλαστήρα». Η παραγωγή φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας θεωρήθηκε τότε ότι θα άλλαζε τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής συμβάλλοντας στην εκπλήρωση του πολυπόθητου οράματος για εκβιομηχάνιση. Οι προβλέψεις όμως αυτές δεν επαληθεύτηκαν και η πόλη διατηρεί τον αγροτικό της χαρακτήρα μέχρι και σήμερα(Γρίβελλας, Καραφύλλης & Μαγόπουλος 2006).

Σημαντικές προσωπικότητες:

Οι σημαντικότερες θρησκευτικές και ιστορικές προσωπικότητες της περιοχής, είναι ο ήρωας της επανάστασης Γεώργιος Καραϊσκάκης, ο «μαύρος καβαλλάρης» ο οποίος είχε συμμετάσχει στις σημαντικότερες στιγμές της ελληνικής ιστορίας του αιώνα μας και διετέλεσε πρωθυπουργός την περίοδο 1944-1945. Επίσης, είναι ο Άγιος Σεραφείμ, ηγούμενος της μονής Κορώνας και αργότερα Αρχιεπίσκοπος Φαναρίου και Νεοχωρίου, ο οποίος ανέπτυξε δράση ενάντια στον τούρκο δυνάστη.

2.2 Γεωγραφικός προσδιορισμός του νομού Καρδίτσας

Στο Κέντρο της ηπειρωτικής Ελλάδας και στο Νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας βρίσκεται ο νομός Καρδίτσας. Τόπος με πολλές αντιθέσεις και ομορφιά, συνδυάζει τον ορεινό όγκο των Αγράφων στα δυτικά και τον θεσσαλικό κάμπο στα ανατολικά. Η θέση της περιοχής στην καρδιά της Ελλάδας την έκανε σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών που άφησαν σημάδια ορατά ακόμη και σήμερα. Ο νομός Καρδίτσας είναι ο μικρότερος των τεσσάρων νομών

του Θεσσαλικού διαμερίσματος με κύριο χαρακτηριστικό την ομορφιά της αντίθεσης μεταξύ ορεινού και πεδινού όγκου. Είναι χώρα πεδινή στο 49% της επιφάνειάς της, ορεινή στο 42% και ημιορεινή στο 9%. Οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές βρίσκονται κυρίως στα δυτικά του νομού. Εκεί υψώνονται οι προεκτάσεις της Πίνδου και των Αγράφων, που δημιουργούν μαγευτικά ορεινά τοπία που γοητεύουν τον επισκέπτη. Ατελείωτος, σαν καταπράσινη θάλασσα, απλώνεται στα βορειοανατολικά ο Θεσσαλικός κάμπος που διασχίζεται από τους παραποτάμους του Πηνειού.

Ο νομός Καρδίτσας έχει έκταση 2.636.000 στρέμματα και σύμφωνα με την τελευταία απογραφή 124.070 κατοίκους. Το νοτιοδυτικό τμήμα του καταλαμβάνει η οροσειρά της Πίνδου και των Αγράφων. Εκεί μπορείς να συναντήσεις ένα περιβάλλον γεμάτο πλούσια βλάστηση καθώς υπάρχουν δάση από βελανιδιές, καστανιές και πλατάνια καθώς επίσης και άφθονα νερά. Βορειοανατολικά απλώνεται ατέλειωτος και μακρύς ο θεσσαλικός κάμπος με τα σπαρμένα χωράφια και τους παραποτάμους του Πηνειού να τον διασχίσουν. Υπάρχουν πάρα πολλά αρχαία μνημεία. Τα περισσότερα δυστυχώς είναι μη επισκέψιμα ενώ τα ευρήματα της περιοχής βρίσκονται στο μουσείο του Βόλου. Τα θρησκευτικά μνημεία μοναστήρια και εκκλησίες είναι πάρα πολλά και ενδιαφέροντα. Θα τα συναντήστε σε κάθε σας διαδρομή και αποτελούν κομμάτια της ζωντανής ιστορίας του τόπου. Το οδικό δίκτυο του νομού προσφέρεται για την άνετη επικοινωνία μεταξύ πόλεων - κωμοπόλεων και κοινοτήτων.

Ο νομός Καρδίτσας είναι προσιτός απ' όλους τους όμορους νομούς και μπορεί να προσφέρει πολυάριθμες και εξίσου ενδιαφέρουσες επιλογές εισόδου. Ο νομός είναι εύκολα προσβάσιμος από τους όμορους νομούς: από την Αθήνα και τη Νότια Ελλάδα διαμέσου του νομού Φθιώτιδας, από τη Βόρεια Ελλάδα και τη Θεσσαλονίκη διαμέσου του νομού Λάρισας, από την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία είτε διαμέσου του νομού Τρικάλων, είτε από την Πύλη περνώντας από το Μουζάκι, από το νομό Μαγνησίας μέσω Φαρσάλων, από την Ευρυτανία και την Αιτωλοακαρνανία μέσω Φουρνά διασχίζοντας την οροσειρά των Αγράφων,

και τέλος από το νομό Άρτας περνώντας μέσα από την Αργιθέα. Όποια και αν είναι η διαδρομή που επιθυμεί να ακολουθήσει ο επισκέπτης το οδικό δίκτυο προσφέρει εύκολη πρόσβαση στο νομό. (Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

Ο επισκέπτης στο νομό Καρδίτσας έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει το νομό επιλέγοντας ανάμεσα σε πολλές εναλλακτικές προτάσεις που μπορεί να του προσφέρει. Αν κάποιος είναι λάτρης του βουνού μπορεί να επισκεφτεί τη λίμνη του Νικολάου Πλαστήρα με τα καταπράσινα βουνά της. Αν πάλι σε κάποιον αρέσουν τα μικρά ταξίδια και η περιπέτεια τότε ο ορεινός όγκος της Αργιθέας μαζί με τον Αχελώο θα σας ανταμείψει με άγρια ομορφιά του μέσα από την αρμονία του βουνού και της πέτρας. Τέλος αν κάποιος ενδιαφέρεται για ιαματικό τουρισμό, στην ευρύτερη περιοχή του Σμοκόβου υπάρχουν ιαματικές πηγές που τις επισκέπτονται πολλοί άνθρωποι κάθε χρόνο. (Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

2.3 Αξιοθέατα νομού Καρδίτσας

Η Καρδίτσα βρίσκεται στο δυτικό άκρο του Θεσσαλικού κάμπου. Μπορεί να τη διακρίνει κανείς για τα πολλά παραδοσιακά πέτρινα αρχοντικά, τις πλατείες και τους πεζόδρομους. Σε απόσταση 10km απ' τις υπώρειες της Πίνδου και σε υψόμετρο 110μ. είναι χτισμένη δίπλα σε παραπόταμο του Πηνειού και η γεωγραφική της θέση που είναι στην καρδιά της ηπειρωτικής Ελλάδας, της προσέδωσε ίσως και το όνομα. Όσον αφορά την ετυμολογία του ονόματος αρκετές απόπειρες έχουν γίνει για την ερμηνεία του, αλλά λίγες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ικανοποιητικές καθώς άλλοι τη συνδέουν με την παλαιότερη Καρδίτσα Κωπαΐδας και οι άλλοι με το σλαβικό gradtitsa (κωμόπολη).

Η Καρδίτσα λόγω της θέσης που κατέχει, πάνω στον εμπορικό δρόμο Βόλου – Τρικάλων – Ιωαννίνων, αποτέλεσε σταθμό και κέντρο εμπορίου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μετανάστευση πλήθους οικογενειών από την Αργιθέα, τον Ασπροπόταμο, το Μέτσοβο, τα Γιάννινα, τη Σαμαρίνα αλλά και Βλάχων (Βλαχομαχαλάς) κ.α. Από τις πλέον αναπτυσσόμενες επαρχιακές πόλεις αποτελεί το διοικητικό, πολιτιστικό και οικονομικό κέντρο του νομού. Η

έκταση που καταλαμβάνει η πόλη είναι σχετικά μικρή με αποτέλεσμα να μπορεί κανείς να πάει στο κέντρο της από οποιοδήποτε σημείο περπατώντας. Η ραγδαία αύξηση του αριθμού των αυτοκινήτων, τα τελευταία χρόνια, οδήγησε στη μεταβολή των κυκλοφοριακών δεδομένων για όλα τα αστικά κέντρα και επομένως και για την Καρδίτσα. Μπροστά στις νέες ανάγκες ο Δήμος Καρδίτσας προχώρησε σε ένα πλαίσιο έργων, παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των κυκλοφοριακών ζητημάτων κατόπιν ολοκληρωμένης κυκλοφοριακής μελέτης από επιστημονική ομάδα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Το 2004 ξεκίνησε μια προσπάθεια για την κατασκευή ενός δικτύου ποδηλατοδρόμων, με σκοπό να αποσυμφορηθεί το κέντρο από τα αυτοκίνητα και να δοθεί ένα επιπλέον κίνητρο στους κατοίκους να χρησιμοποιούν ποδήλατο για τις μετακινήσεις τους. Αυτή η προσπάθεια κατά το μεγαλύτερο μέρος ολοκληρώθηκε με μεγάλη επιτυχία γιατί όλο και περισσότεροι κάτοικοι του νομού χρησιμοποιούν το ποδήλατο για τις μετακινήσεις τους. Βασική αρχή για αυτή την πρωτοβουλία ήταν ο έλεγχος της κίνησης των αυτοκινήτων στο κέντρο της πόλης, με τη χρήση ήπιων μέσων μεταφοράς και κυρίως του ποδηλάτου. Σήμερα, η Καρδίτσα διαθέτει ένα δίκτυο 4 χλμ. αστικού και 10 χλμ. περιαστικού ποδηλατοδρόμου και αποτελεί πανελλήνιο παράδειγμα για την προώθηση του ποδηλάτου και της βιώσιμης κινητικότητας. Ταυτόχρονα, στο κέντρο και τις γειτονιές της πόλης, έγιναν οι απαραίτητες παρεμβάσεις για να βελτιωθούν τα προβλήματα κυκλοφορίας και κατ' επέκταση η ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Στην πόλη της Καρδίτσας υπάρχει ένα μεγάλο πάρκο, που ονομάζεται Παυσίλυπο και αποτελεί για την πόλη κόσμημα και σημείο συνάντησης για τους κατοίκους του νομού. Το πάρκο αυτό αποτελεί μια καταπράσινη όαση στο κέντρο της πόλης που προσφέρεται για στιγμές ηρεμίας και χαλάρωσης. Συντροφιά στον περιπατό μέσα στο πάρκο κάνουν στους περαστικούς τα πολλά παγώνια που περιφέρονται άφοβα στο χώρο. Η ένωση και η επέκταση του Παυσίλυπου με την πλατεία Πλαστήρα που βρίσκεται δίπλα κατόρθωσαν να συνδυάσουν τη λειτουργικότητα με την καλαισθησία και το σεβασμό για τις ανάγκες του σημερινού πολίτη, καθιστώντας το κέντρο αναφοράς και συνάντησης. Η πόλη της Καρδίτσας δεν προσφέρει μεγάλη ποσότητα στα

αξιοθέατά της, αλλά αυτή η ποσοτική έλλειψη, που οφείλεται άλλωστε και στη μικρή ηλικία της, αντισταθμίζεται από το εξαιρετικό ενδιαφέρον που αυτά παρουσιάζουν. Κάποια από τα αξιοθέατα που θα μπορούσε κανείς να επισκεφθεί στην πόλη της Καρδίτσας είναι τα παρακάτω:

- Ο αδριάντας του Ν. Πλαστήρα στέκεται επιβλητικός, καθώς και η λιτή, σεμνή και διακριτική η προτομή του Γ. Καραϊασκάκη έρχονται να υπογραμμίσουν την παρουσία των δύο ανδρών και τη σημασία τους στη νεότερη ελληνική ιστορία. Μια σειρά από μερικά εξαιρετικά στοιχεία αρχιτεκτονικής κα ιστορικής αναφοράς προσδιορίζουν ακόμα την ταυτότητα της πόλης.
- Ο Μητροπολιτικός Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης του 19^{ου} αιώνα φιλοξενεί τοιχογραφίες του γνωστού Καρδιτσιώτη ζωγράφου Δημήτρη Γιολδάση.
- Η εκκλησία της Ζωοδόχου πηγής στην περιοχή των Καμινάδων είναι του 19^{ου} αιώνα με το όμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο της.
- Το δημοτικό κτήριο της νέας αγοράς, που αποπερατώθηκε στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα, αναμένεται να ξεχωρίσει ακόμα περισσότερο με τα προγράμματα ανάδειξης. Το κτήριο έχει αξιοσημείωτο μνημειακό χαρακτήρα, καθώς αποτελεί αντιπροσωπευτικό, και ίσως το μοναδικό εναπομένον παράδειγμα του αρχιτεκτονικού στυλ των αρχών του αιώνα που έγινε γνωστό ως «Μοντέρνο Κίνημα» βασισμένο στον αρχιτεκτονικό τύπο (αγοράς) της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου.
- Εξαιρετικά είναι και τα νεοκλασικά κτίρια του πρώην κινηματογράφου «Παλλάς» και του ξενοδοχείου Άρνη. Το «Παλλάς» που άρχικά λειτουργούσε ως ξενοδοχείο χτίστηκε στα τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Εδώ φιλοξενήθηκε ο Ελ. Βενιζέλος όταν επισκέφθηκε την πόλη το 1911. Το ξενοδοχείο «Άρνη» που διαθέτει θολωτό τρούλο κτίστηκε το 1920 από Γάλλο αρχιτέκτονα.
- Το Δικαστικό Μέγαρο, το ανακαινισμένο οίκημα της Επισκοπής, το αξιόλογο πέτρινο κτίριο της Εθνικής Τράπεζας στη συμβολή των οδών Γ. Καραϊσκάκη και Υψηλάντου καθώς και η οδός Βάλβη που ξεκινάει από την οδό Υψηλάντου καταλήγει στη Δημοτική

Αγορά και μεταφέρει στον επισκέπτη την ατμόσφαιρα της παλιάς Καρδίτσας. (Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

2.3.1 Παυσίλυπο

Το Παυσίλυπο ήταν το πρώτο αστικό κοινόχρηστο πάρκο που απέκτησε η Καρδίτσα και ήταν και είναι το σήμα κατατεθέν της εδώ και πολλά χρόνια. Ήταν και είναι ένας χώρος όπου ο επισκέπτης μπορεί να ξεφύγει από το καθημερινό του άγχος και να περάσει και δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του. Αποτελεί δηλαδή ένα χώρο ανάπαυσης και χαλάρωσης. Συγκεκριμένα το Παυσίλυπο μπορεί να φέρει τον άνθρωπο κοντά στη φύση, ώστε να γνωρίσει και να απολαύσει την πολυπλοκότητα και την εξέλιξη της. Βοηθάει στο να συνειδητοποιήσει κανείς την ανάγκη σεβασμού και φροντίδας για το περιβάλλον στο οποίο ζει. Το Παυσίλυπο ήταν και είναι ένας σημαντικός χώρος για κοινωνικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Η τελευταία αναμόρφωση του Παυσιλύπου στηριγμένη στη μελέτη του Αρχιτεκτονικού διαγωνισμού του 1986 άρχισε να γίνεται το 1992 επί Δημάρχου Αθανασίου Καρατζή με χρηματοδότηση από το νομό 1262. Οι εργολάβοι του έργου μετά από πολλές μετατροπές που έκαναν στο αρχικό σχέδιο, τόσο στο πάρκο όσο και στο κτίριο, το οποίο έχει κάποιες παραλείψεις και δυσκολεύει στη λειτουργία του. Ανεξάρτητα πάντως από κάποιες παραλείψεις και καθυστερήσεις, το σημαντικό είναι ότι έγινε μια πολύ καλή δουλειά και παραδόθηκε στη ΔΕΤΑΚ (Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού Αναψυχής Καρδίτσας) που έχει τη δαιχείρισή του από το 1994.

Στη νέα αναμόρφωση του χώρου που έγινε, το παιδικό παιχνίδι στο Παυσίλυπο δεν περιορίζεται μόνο στην περιοχή της πλούσιας και οργανωμένης παιδικής χαράς, αλλά γίνεται σ' όλο το πάρκο. Όλο το πάρκο έχει πλούσιο φυσικό περιβάλλον στο οποίο τα παιδιά μπορούν ν' απολαμβάνουν το παιχνίδι και το περιβάλλον. Ο επισκέπτης στην πόλη της Καρδίτσας μπορεί επίσης να απολαύσει περιπάτους μέσα στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον του πάρκου (Σαμαρόπουλος, 2003).

2.3.2 Ιερά Μονή Κορώνης

Στη νότια πλευρά της Καρδίτσας και δίπλα στον ορεινό όγκο των Αγράφων βρίσκεται το ξακουστό μοναστήρι της Κορώνας. Είναι κτισμένο σε υψόμετρο 800 μέτρων, σχεδόν κατακόρυφα πάνω από το θεσσαλικό κάμπο σε μια κατάφυτη από βελανιδιές και καστανιές πλαγιά και αποτελεί πραγματικό στολίδι της περιοχής. Όπως αποδεικνύεται από πατριαρχικά έγγραφα, ευσεβείς χριστιανοί το 1123 μ. Χ. έκτισαν εκεί το πρώτο μοναστήρι και το αφιέρωσαν στη Γέννηση της Παναγίας. Ο πρώτος αυτός ναός καταστράφηκε από επιδρομές βαρβάρων και η ανέγερση του δεύτερου ναού έγινε λίγο πριν τα μέσα του 16^{ου} αιώνα. Η ονομασία της μονής υποστηρίζεται ότι προήλθε από την πανοραμική θέση στην οποία βρίσκεται. Σαν πραγματικό κάστρο πάνω σ' ένα φυσικό μετέωρο μπαλκόνι που αγναντεύει τον απέραντο θεσσαλικό κάμπο. Η προσφορά της Κορώνας στο έθνος και την Ορθοδοξία είναι πολύ σημαντική. Ιδιαίτερα στα χρόνια της τουρκοκρατίας το μοναστήρι έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας ως Ελλήνων. Λέγεται επίσης ότι σε περιόδους έντονων τουρκικών πιέσεων λειτούργησε εκεί το «Κρυφό Σχολειό». Σήμερα η Μονή Κορώνας είναι από τα ελάχιστα μοναστήρια του νομού Καρδίτσας που λειτουργούν μέχρι και σήμερα. Λόγω και της μικρής απόστασης από την Καρδίτσα όλο και περισσότεροι χριστιανοί επισκέπτονται τη μονή όχι μόνο ως προσκυνητές αλλά και για να παρευρεθούν σε διάφορες θρησκευτικές τελετές που κατά καιρούς γίνονται εκεί. Η μεγαλειώδης φυσική ομορφιά της περιοχής καθώς και η μακραίωνη ιστορία του μοναστηριού συγκινούν βαθιά κάθε επισκέπτη.(Γρίβελλας, Καραφύλλης & Μαγόπουλος, 2006)

2.3.3 Λίμνη Πλαστήρα

Η περιοχή της λίμνης Πλαστήρα είναι μια από τις ομορφότερες γωνιές του ορεινού όγκου των Αγράφων. Η λίμνη Πλαστήρα αποτελεί την υλοποίηση μιας ιδέας που συνέλαβε το 1925 ο Νικόλαος Πλαστήρας. Η υλοποίηση της ξεκίνησε μετά το θάνατο του Νικόλαου Πλαστήρα, με τη δημιουργία του φράγματος που κατασκευάστηκε στο τέλος της δεκαετίας του

50.Η λίμνη δημιουργήθηκε καθώς τα νερά του ποταμού Μέγδοβα κατέκλυσαν το οροπέδιο και δημιούργησαν τη "λίμνη του Μέγδοβα" που τελευταία ονομάστηκε λίμνη Νικολάου Πλαστήρα στη μνήμη του εμπνευστή της. Η λίμνη έχει μήκος 14 τετ. χλμ. μέγιστο πλάτος 4 τετ. χλμ μέγιστο βάθος 60 μέτρα και χωρητικότητα 400 εκατ. κυβικά μέτρα νερού. Στις περιοχές γύρω από τη λίμνη υπάρχουν πολλές βελανιδιές, καστανιές και έλατα που κατεβαίνουν ως τις όχθες της λίμνης καθώς επίσης και πολλά βουνά που την περιτριγυρίζουν. Το τοπίο γύρω από τη λίμνη είναι μαγευτικό και η περιοχή προσφέρεται για κάθε φυσιολάτρη και του παρέχει τη δυνατότητα για ορειβασία, ψάρεμα, περιπάτους στο δάσος, κολύμπι και κυνήγι. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα ιππασίας και ποδηλασίας (Mountain bike), ώστε ο επισκέπτης να 'ρθει σε αμεσότερη επαφή με τη φύση. Δε λείπει βέβαια και το χιονοδρομικό κέντρο (Νεράιδα), που βρίσκεται σε πειραματικό στάδιο, έστω και αν οι εγκαταστάσεις χρειάζεται ακόμα να ολοκληρωθούν. Βέβαια για τον πλέον απαιτητικό και παράτολμο επισκέπτη το Parapente και το ανεμόπτερο αποτελούν τον ιδανικότερο τρόπο πανοραμικής θέασης των Αγράφων. Πολυάριθμες είναι και οι ευκαιρίες για τους λάτρεις της ορειβασίας καθώς οι γύρω κορυφές και οι ψηλότερες θέσεις και τοποθεσίες αποτελούν μόνιμη πρόκληση προς κατάκτηση. Στην περιοχή γύρω από τη λίμνη υπάρχουν πολυάριθμοι ξενώνες για την διανυκτέρευση των επισκεπτών που θα προσφέρουν στον επισκέπτη ηρεμία καθώς και τη μοναδική ευκαιρία να έρθει σε επαφή με το φιλόξενο αγραφιώτικο πληθυσμό(www.karditsa-net.gr).

Ξεχωριστή αναφορά θα πρέπει να γίνει και για τον πολιτιστικό πλούτο που προσφέρουν τα πολυάριθμα μοναστήρια, βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου, της περιοχής. Πολυάριθμες οι εορταστικές εκδηλώσεις που κατά τη διάρκεια του χρόνου οργανώνονται (όπως το κάψιμο του «Αφανού» την ώρα της Ανάστασης, και άλλες κατά τον δεκαπενταύγουστο), δίνουν την ευκαιρία συνάντησης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, ζωντανεύοντας μνήμες του παρελθόντος και ζεσταίνοντας τις καρδιές.

Η περιοχή κατά την περίοδο του καλοκαιριού είναι γεμάτη από ζωντάνια και κίνηση. Οι διαδρομές προς τη λίμνη Πλαστήρα είναι πολυάριθμες και η κάθε μία είναι ξεχωριστή. Όλες αυτές οι διαδρομές επιβεβαιώνουν το πλήθος των εμπειριών που περιμένουν τον επισκέπτη των αγραφιώτικων περιοχών. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι διαδρομές προς τη λίμνη αλλά και η περιήγηση γύρω από αυτή, μπορούν να συνδυαστούν. Όσο περισσότερο χρόνο αφιερώσει ο επισκέπτης στα αγραφιώτικα χωριά, τη λίμνη Πλαστήρα και στους ανθρώπους της περιοχής τόσο πιο ευχάριστη και μοναδική θα είναι η εμπειρία που θα αποκομίσει.

Αφήνοντας πίσω τη Μητρόπολη και τον κάμπο, είτε ακολουθήσετε τον παλιό δρόμο που είναι γεμάτος από την πυκνή βλάστηση της οροσειράς, είτε το νέο δρόμο, αφεθείτε στις προσφορές δύο όμορφων κοινοτήτων: του Μεσινικόλα, παλιά πρωτεύουσα του δήμου Νεβρόπολης, όπου βρίσκεται και το μικρό εξωκλήσι της Ζωοδόχου πηγής του 1647. Με τοιχογραφίες πραγματικά αριστουργήματα του ιερομόναχου Σαμουήλ, και του Μορφοβουνίου, γενέτειρας του Νικόλαου Πλαστήρα και του ζωγράφου Δημήτρη Γιολδάση. Σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από το χωριό, που είναι κτισμένο σε πλαγιά, βρίσκεται η Ι. Μονή της Αγίας Τριάδας με αξιόλογα λιθανάγλυφα, η οποία παρουσιάζει εξαιρετικό αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και είναι επισκέψιμη. Σε λίγα χιλιόμετρα συναντάτε τη διασταύρωση προς Κερασιά. Περίφημο το κλίμα του χωριού όπου βρίσκεται και η Ι. Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου(1770). Εδώ λειτουργεί ιππευτικό κέντρο για όσους αγαπούν τα άλογα και την ιππασία και θέλουν να αφιερώσουν λίγο χρόνο για μία βόλτα με τα άλογα. Επίσης ιδανικούς χώρους για σπορ, άθληση και ανάπαυση θα βρείτε στο χωριό Κρυονέρι που είναι χτισμένο μέσα σε πυκνή βλάστηση και το διαπερνούν άφθονα νερά.

Η λίμνη Πλαστήρα είναι πλέον μπροστά σας. Στα Καλύβια Πεζούλας, έναν αναπτυσσόμενο οικισμό, θα βρείτε το Mountain bike center για ποδηλασία και οργανωμένους χώρους για κάθε είδος διασκέδασης, ώστε να χαρείτε με ξεχωριστό τρόπο τη φύση. Τα νερά της λίμνης ήρεμα και καθαρά απλώνονται στο βλέμμα σας. Άψογος χώρος για στιγμές χαλάρωσης

και παιχνιδιού για όλες τις ηλικίες. Ο επισκέπτης της λίμνης Πλαστήρα και των παραλίμνιων χωριών και οικισμών έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει, ιδιαίτερα κατά τις μέρες των εορτών και κατά τους θερινούς μήνες, στις πολυάριθμες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Τα χαρακτηριστικά παραδοσιακά πανηγύρια και οι ξεχωριστές βραδιές κεφιού ζωντανεύουν μνήμες συλλογικής συνάντησης. Τα ντόπια κρασιά ρέουν άφθονα, η τοπική κουζίνα είναι στις δόξες της με τα νόστιμα κρέατα, τα μοναδικά Αγραφιώτικα τυριά, τα φρέσκα φρούτα, τις πίτες και την παραδοσιακή μπατζίνα που θα σας παρασύρουν με τις γεύσεις τους. Σας προσφέρεται επίσης η ευκαιρία να αγοράσετε δημιουργήματα λαϊκής τέχνης όπως ξυλόγλυπτα, μάλλινα, κεντήματα αλλά και πλιγούρι, μέλι κ.α.

Καθώς η περιοχή και τα χωριά γύρω από την λίμνη Πλαστήρα προσφέρονται για ηρεμία και απόλυτη χαλάρωση, ο ιδανικότερος τρόπος για να διασκεδάσετε την εκδρομή σας είναι κάνοντας περιπάτους. Αν, μάλιστα, θέκετε μπορείτε να νοικιάσετε ποδήλατο για να κάνετε βόλτα γύρω από τη λίμνη και να αποφύγετε σχεδόν τελείως να χρησιμοποιήσετε αυτοκίνητο. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσετε να απολαύσετε τοπία και εικόνες που πραγματικά δημιουργούν συγκίνηση και θα σα μείνουν αξέχαστα(Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

Βέβαια καθώς η λίμνη είναι τεράστια, η περίμετρός της είναι περίπου 70 χιλιόμετρα, είναι πρακτικά αδύνατο να την γυρίσετε όλη, με τα πόδια ή το ποδήλατο, σε μία μέρα. Αν ο χρόνος σας περισσεύει, το ιδανικό είναι όσες ημέρες βρεθείτε εκεί να πραγματοποιείτε και από μία διαδρομή στα πιο ενδιαφέροντα σημεία γύρω από αυτήν. Αν πάλι έχετε βρεθεί εκεί για ένα μόνο σαββατοκύριακο, η διαδρομή την οποία πρέπει οπωσδήποτε να ακολουθήσετε είναι αυτή που ξεκινά από το χωριό Κρυονέρι και καλύπτει το αριστερό τμήμα της λίμνης, μέχρι το Νεοχώρι. Η απόσταση ανάμεσα στα δύο χωριά είναι περίπου 9 χιλιόμετρα, οπότε είναι στην κρίση σας το πώς θα την καλύψετε.

Το Κρυονέρι είναι ένα όμορφο, γραφικό χωριό της περιοχής, όμως τα Καλύβια Πεζούλας είναι που προσελκύουν την μεγαλύτερη τουριστική κίνηση, καθώς εκεί βρίσκονται ταβέρνες,

ξενώνες και καφέ. Επιπλέον, λίγα μέτρα μακρύτερα από το χωριό βρίσκεται και η πλαζ της Πεζούλας, στην οποία το καλοκαίρι συρρέει πλήθος κολυμβητών, ενώ εκεί εδρεύουν και οι εγκαταστάσεις για λιμναίες δραστηριότητες αλλά και για τοξοβολία. Από την περιοχή ξεκινούν, άλλωστε, ο ποδηλατόδρομος και τα πεζοπορικά μονοπάτια για τη λίμνη. Αν σκοπεύετε να πραγματοποιήσετε την διαδρομή με αυτοκίνητο, η Πεζούλα είναι το σημείο όπου πρέπει να στρίψετε δεξιά, ακολουθώντας ταμπέλες προς Νεράϊδα. Πρόκειται για ένα μαγευτικό χωριό, όπως μαρτυρά και το όνομά του, σε υψόμετρο 1.200 μέτρων, πνιγμένο από καταπράσινα έλατα, το οποίο προσφέρει την καλύτερη αμφιθεατρική θέα στην λίμνη, τον θεσσαλικό κάμπο, μέχρι και τον Όλυμπο. Τους χειμερινούς μήνες, στην περιοχή Καραμανώλη, λίγο μετά τη Νεράϊδα λειτουργεί ορειβατικό καταφύγιο και χιονοδρομικό κέντρο.

Μετά την Νεράϊδα ο δρόμος κατηφορίζει στο παραλίμνιο Νεοχώρι, ένα ακόμα πολύ ζωντανό και τουριστικό χωριό, το οποίο προσελκύει επισκέπτες που έρχονται για να θαυμάσουν όχι μόνο την δική του άποψη προς την λίμνη αλλά και τον Βοτανικό Κήπο. Στα δέκα στρέμματα που εκτείνεται ο Κήπος συγκεντρώνεται μεγάλο μέρος της χλωρίδας της ευρύτερης περιοχής, καθώς και κάποια ενδιαφέροντα είδη της τοπικής πανίδας, στο παρατηρητήριο άγριων ζώων και πουλιών. Σερβιριστείτε έναν ζεστό καφέ από το μικρό κατάστημα του κήπου, καθίστε σε ένα παγκάκι, κάτω από τον φθινοπωρινό ήλιο και αφιερώστε μερικές στιγμές για να αναπνεύσετε και να απολαύσετε την υπέροχη ατμόσφαιρα.

Αν σας έλειψε λίγη παράδοση και ιστορία, λίγα μόνο χιλιόμετρα από το Νεοχώρι, στο ορεινό χωριό Καρίτσα, βρίσκεται το μοναστήρι της Πελεκητής, χτισμένο στην άκρη ενός βράχου ύψους 1.400 μέτρων. Το μοναστήρι «πελεκήθηκε» το 1529 και διαθέτει δύο ναούς –της Αναλήψεως του Σωτήρος του 1654 και της Παναγίας του 1666, με το περίτεχνο επίχρυσο τέμπλο.

Συνεχίζοντας την διαδρομή σας νότια θα συναντήσετε το περίφημο φράγμα της λίμνης, στο οποίο συναθροίζονται πάγκοι με τουριστικά προϊόντα και κόσμος που διαλέγει τα

«βρώσιμα» αναμνηστικά από την περιοχή. Πριν από το φράγμα, όμως, θα έχετε πιθανότατα περάσει το εκπαιδευτικό δάσος Μπελοκομύτη, όπου οι πεζοπόροι θα ανακαλύψουν έναν μικρό παράδεισο, με οικολογικά μονοπάτια ανεκτίμητης φυσικής αξίας. Διασχίστε το φράγμα και θα βρεθείτε στο χωριό Καστανιά, με τα παραδοσιακά καφενεία και ταβέρνες με τοπική παραδοσιακή κουζίνα(Μηλίτσης, 2006).

2.3.4 Δραστηριότητες στην περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα

Στη Λίμνη Πλαστήρα, σε οργανωμένες παραλίμνιες εγκαταστάσεις, ο επισκέπτης μπορεί να κάνει *canoe-kayak, υδροποδήλατο* ή βόλτα με *πιρόγα*, παρατηρώντας το τοπίο και τις ομορφιές της Λίμνης που μπορεί να του προσφέρει ένα περιβάλλον ηρεμίας και γαλήνης. Σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους δίνεται η ευκαιρία στους επισκέπτες να δοκιμάσουν τις ικανότητές τους στην *τοξοβολία* ή να ακόμα και να επιλέξουν *ιππασία* για χαλάρωση. Άλλωστε δε δίνεται συχνά η ευκαιρία να κάνει κανείς βόλτα με άλογο απολαμβάνοντας τις ομορφιές της φύσης.

Μια επίσης ξεχωριστή εμπειρία είναι και το *ποδήλατο βουνού (mountain bike)* που μπορεί κανείς να απολαύσει στο δίκτυο διαδρομών που έχει δημιουργηθεί στη Λίμνη Πλαστήρα γι’ αυτό το σκοπό, μέσα σε δάση βελανιδιάς αλλά και δίπλα στη Λίμνη. Το χειμώνα έχει κανείς τη δυνατότητα να κάνει *σκι* στο μικρό και χωρίς σημαντική υποδομή χιονοδρομικό κέντρο που βρίσκεται στη θέση ‘’Καραμανώλη’’.

Οι δραστηριότητες όμως δεν τελειώνουν εδώ. Η ευρύτερη περιοχή προσφέρει ένα πλήθος από *ορειβατικές και πεζοπορικές διαδρομές,* μικρότερες ή μεγαλύτερες, ευκολότερες ή δυσκολότερες, που μπορεί κανείς να επιλέξει ανάλογα με τις δυνατότητές του. Για τους λάτρεις και τους γνώστες του αθλήματος, υπάρχουν *πίστες αεραθλητισμού* που μπορούν να τις απολαύσουν.

Επίσης στην περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα λειτουργεί *χιονοδρομικό κέντρο ορειβατικό καταφύγιο* -. Συστήνουμε ανεπιφύλακτα μια διανυκτέρευση ορειβατικό καταφύγιο , αρκεί να υπάρχει καλή παρέα και διάθεση να περάσουμε μια νύχτα μακριά από τις ανέσεις του ξενοδοχείου.

Τελευταίο αφήσαμε το φιλήσυχο και χαλαρωτικό *ψάρεμα***,** το οποίο επιτρέπεται από την όχθη και μόνο με καλάμι. Από την άνοιξη και μετά θα δείτε πλήθος επίδοξων ψαράδων σε διάφορες περιοχές της Λίμνης να απολαμβάνουν το αγαπημένο τους χόμπυ, τον καθαρό αέρα, την ομορφιά του τοπίου και συχνά να φεύγουν με γεμάτα τα καλάθια τους από νόστιμα και φρέσκα ψάρια της Λίμνης Πλαστήρα.(www.karditsa-net.gr)

2.3.5 Η ορεινή Αργιθέα

Η ορεινή Αργιθέα είναι ο κατάλληλος προορισμός για τον επισκέπτη που θέλει να χαρεί την ομορφιά της φύσης και να απολαύσει τα δάση και τα ποτάμια του ορεινού όγκου του νομού Καρδίτσας. Ο ορεινός όγκος της Αργιθέας με τον ποταμό Αχελώο θα σας ανταμείψει με την άγρια ομορφιά του και με την αρμονία του βουνού και της πέτρας. Ολόκληρη η Αργιθέα καλύπτεται από έλατα, οξιές, καστανιές, κέδρους, βελανιδιές και πουρνάρια και παντού φυτρώνουν αγριοτριανταφυλλιές, αγράμπελη, μελισσόχορτο, βότανα και αγριολούλουδα που προσφέρουν τις μυρωδιές τους. Πλούσια και η πανίδα της περιοχής και τα άφθονα νερά που ρέουν στα βουνά. Η περιοχή προσφέρει τη δυνατότητα ορειβασίας. Δέος προκαλούν θέσεις όπως η Σκαφίδα, το κόκκινο Στεφάνι και το Σήμαντρο με τα γυμνά κοφτερά βράχια που ορθώνονται στον ουρανό. Τα δάση της οξιάς είναι ιδανικά για περιπάτους. Οι κορυφές της Καράβας με υψόμετρο 2184μ. και τηα Μάλιας με 1970μ. αποτελούν μοναδική ευκαιρία για τους λάτρεις της ορειβασίας. Η Αργιθέα βρίσκεται σε απόσταση 60 χλμ. από την Καρδίτσα. Είναι χτισμένη σε κοίλωμα και μέσα σε έλατα με τα πετρόκτιστα σπίτια της, διατηρώντας ως σήμερα τον παραδοσιακό της χαρακτήρα. Ξακουστή είναι η φιλοξενία των ντόπιων και η αγάπη με την οποία φροντίζουν τον επισκέπτη.

Ένα από τα μεγαλύτερα χωριά της Αργιθέας είναι το Ανθηρό που βρίσκεται σε υψόμετρο 800μ. και παρά το γεγονός ότι υπάρχει χωματόδρομος, η πρόσβαση του είναι αρκετά εύκολη. Τα σημαντικότερα μοναστήρια του χωριού είναι το μοναστήρι Κοιμήσεως της Θεοτόκου και το μοναστήρι Γεννήσεως της Θεοτόκου με τοιχογραφίες του 17ου και του 18ου αιώνα. Στο χωριό υπάρχει και η ξακουστή γέφυρα του Κοράκου, που είναι απομεινάρι της γέφυρας που ένωνε τη Θεσσαλία με την Ήπειρο και είχε κτιστεί στις αρχές του 16ου αιώνα. Στο Ανθηρό υπάρχει επίσης και ο πεστροφογεννητικός σταθμός όπου εκτρέφονται πέστροφες καθώς επίσης και το Μουσείο Ανθηρού με τα εξαιρετικά εκκλησιαστικά του κειμήλια.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το Πετρωτό με το φημισμένο γεφύρι και την καμάρα του. Εκεί άφησε την τελευταία του πνοή ο Άρης Βελουχιώτης. Αν προχωρήσετε από το Πετρωτό προς τη Συκιά και ακολουθώντας το ρεύμα του ποταμού Αχελώου, οι πιο τολμηροί μπορούν να απολαύσουν σπορ όπως το καγιάκ καθώς τα νερά του ποταμού είναι κατάλληλα και μπορούν να τους προσφέρουν μια αξέχαστη εμπειρία.(www.karditsa-net.gr)

2.3.6 Λουτρά Σμοκόβου

Τα Λουτρά Σμοκόβου βρίσκονται σε υψόμετρο 450μ. μέσα σε μια καταπράσινη ρεματιά. Τα ιαματικά νερά τους αναβλύζουν από πέντε πηγές σε φυσική θερμοκρασία 37 έως 40,2 βαθμούς Κελσίου και διοχετεύονται στο υδροθεραπευτήριο. Τα νερά των λουτρών θεωρούνται τα καλύτερα στην Ελλάδα και έχουν σύσταση θειούχα αλκαλίκη και μια ελαφρά οσμή υδρόθειου. Το υδροθεραπευτήριο είναι από τα πλέον σύγχρονα και ξεκίνησε και η λειτουργία spa από τον Ιούνιο του 2009. Το νέο συγκρότημα spa συνδυάζει τις ευεργετικές και θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών και προσφέρει στους επισκέπτες ταυτόχρονα ευεξία και χαλάρωση. Τα ιαματικά νερά των πηγών συνιστώνται για πολλές παθήσεις όπως παθήσεις του αναπνευστικού, ναυραλγίες, αρθρίτιδες, ρευματοπάθειες, δερματοπάθειες και γυναικολογικές παθήσεις. Η θεραπεία με ιαματικό νερό είναι γνωστή στη χώρα μας από τα αρχαία ακόμη χρόνια καθώς και οι αρχαίοι Έλληνες είχαν ασχοληθεί και γνώριζαν τις

ευεργετικές ιδιότητες των λουτρών. Σήμερα ο θεραπευτικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού που έχει ως στόχο την πραγματοποίηση διακοπών για τη διατήρηση της σωματικής και ψυχικής υγείας. Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται και τα Λουτρά Σμοκόβου.(www.karditsa-net.gr).

2.4 Ήθη- Έθιμα-Πολιτισμος

- Το δημοτικό τραγούδι

Στην θρυλική περιοχή των Αγράφων η οποία καθ' όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας υπήρξε ορμητήριο απελευθερωτικών κινημάτων με τους κλέφτες και τους αρματολούς αναπτύχθηκε το κλέφτικο δημοτικό τραγούδι. Το κλέφτικο τραγούδι το οποίο οι καλλίφωνοι Αγραφιώτες το τραγουδούν ακόμη και σήμερα στις χαρές και στις λύπες, στους γάμους και στα πανηγύρια υμνεί τους ηρωισμούς αλλά και τα πάθη, τους καημούς και τον ηρωικό θάνατο των Κλεφτών.

Στα χωριά του κάμπου αναπτύχθηκε περισσότερο το δημοτικό τραγούδι με θέματα από την αγροτική ζωή και τους καημούς των ανθρώπων του μόχθου. Εκτός όμως από τα καθαρά τοπικά τραγούδια στο Νομό Καρδίτσας τραγουδιούνται και δημοτικά της γειτονικής Ηπείρου και της Ρούμελης. Στην Καρδίτσα υπάρχουν ακόμη αρκετοί παραδοσιακοί επαγγελματίες οργανοπαίχτες και τραγουδιστές δημοτικών τραγουδιών.

- Οι χοροί του Νομού

Το δημοτικό τραγούδι συνδυάζεται με τους παραδοσιακούς χορούς. Στο νομό Καρδίτσας χορεύεται πολύ ο τσάμικος, ο συρτός, ο καλαματιανός, ο κλειστός και άλλοι σε διάφορες παραλλαγές.

Αναπαράσταση εθίμων

Πολλοί Σύλλογοι των χωριών και των πόλεων σε διάφορες εκδηλώσεις τους προβαίνουν σε αναπαράσταση λαϊκών εθίμων. Τέτοιες αναπαραστάσεις είναι ο καραγκούνικος γάμος και τα ραγκουτσιάρια.

- Πολιτιστική κίνηση

Ο Νομός Καρδίτσας είχε και εξακολουθεί να έχει πλούσια πολιτιστική κίνηση. Από το 1927 λειτουργεί η Λαϊκή Βιβλιοθήκη που είναι ένας πραγματικός πνευματικός φάρος για την Καρδίτσα. Η βιβλιοθήκη είχε πλούσια δραστηριότητα. Οργάνωνε διαλέξεις και ομιλίες, έκανε νυχτερινά συνέδρια και είχε νυχτερινό σχολείο. Ιδιαίτερη επίδοση είχε η Καρδίτσα στη μουσική και στο χορό. Σήμερα λειτουργούν στην πόλη της Καρδίτσας και στις κωμοπόλεις μοισικοί, λαογραφικοί και εκπολιτιστικοί σύλλογοι με πλούσια δράση.

Τέχνες

- Παραδοσιακή αρχιτεκτονική

Η περιοχή του Νομού Καρδίτσας σε γενικές γραμμές ακολούθησε την ηπειρωτική αρχιτεκτονική σε γεφύρια, αρχοντικά και περίτεχνες βρύσες. Αυτό συνέβη γιατί Ηπειρώτες μάστοροι κατέβαιναν από τα χωριά της Ηπείρου στη Θεσσαλία, εργάζονταν από την Άνοιξη ως το Φθινόπωρο και μετά επέστρεφαν στον τόπο τους.

- Εκκλησιαστική ζωγραφική

Τα περισσότερα μοναστήρια και οι εκκλησίες του ορεινού και πεδινού χώρου εικονογραφήθηκαν κατά τον 17^{ο} αιώνα από ντόπιους ζωγράφους. Αργότερα κατά τον 18^{ο} αιώνα βρίσκουμε σε τοιχογραφίες και σε φορητές εικόνες στοιχεία της Κρητικής και της Μακεδονικής σχολής. Κατά τον 19^{ο} αιώνα πολλές εκκλησίες και μοναστήρια τοιχογραφήθηκαν από Σαμαριναίους αγιογράφους.

- Λαϊκή τέχνη

Ο Νομός Καρδίτσας ανέπτυξε σημαντική λαϊκή τέχνη, η οποία βρήκε την έκφραση της στα ξυλόγλυπτα, στα υφαντά και στα κεντήματα. Η ξυλογλυπτική αναπτύχθηκε κυρίως στα ορεινά, λόγω της αφθονίας του ξύλου, από τους κτηνοτρόφους. Οι ξυλογλύπτες κατασκεύαζαν είδη καθημερινής χρήσης αλλά και διακοσμητικ΄σ αντικείμενα. Διάσημοι μοναχοί ξυλογλύπτες φιλοτέχνησαν στην περιοχή της Καρδίτσας τέμπλα εκκλησίας σπάνιας τέχνης.

Η τέχνη των υφαντών και των κεντημάτων καλλιεργήθηκε από τις γυναίκες οι οποίες κατεργάζονταν την πρώτη ύλη όπως μαλλί και νήμα.(Γρίβελλας, Καραφύλλης & Μαγόπουλος, 2006)

. Ο δήμος Καρδίτσας διοργανώνει πολλές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του έτους. Συμμετέχει με τα νομικά του πρόσωπα στο εορταστικό της αποκριάς, διοργανώνει τον πανελλαδικό Διαγωνισμό Παιδικού Τραγουδιού, το αφιέρωμα η Πόλη στα παιδιά, την έκθεση βιβλίου κάθε Ιούνιο, περιοδικές εκθέσεις στη Δημοτική Πινακοθήκη, συναντήσεις παραδοσιακών χορευτικών, συναυλίες όλο το χρόνο και θεατρικές παραστάσεις το καλοκαίρι.

Τα «Καραϊσκάκεια» αφιέρωμα στον Γεώργιο Καραϊασκάκη, περιλαμβάνουν παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια καθώς και παράλληλες εκδηλώσεις στους περισσότερους δήμους του νομού. Συμμετέχουν σθγκροτήματα από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Οι σύλλογοι της Καρδίτσας συμμετέχουν ενεργά στα πολιτιστικά δρώμενα. Η Λαϊκή Βιβλιοθήκη “η Αθήνα”, ο Εικαστικός Όμιλος, ο Αρίων, οι λαογραφικοί σύλλογοι η Καραγκούνα, Απόλλων, Μενελαίς, ΠΑΛΛΑΣ, κ.α. έχουν αναπτύξει εκδηλώσεις για το βιβλίο, τη μουσική, την παράδοση στο χορό και το τραγούδι καθώς και κάθε τι που έχει σχέση με τον πολιτισμό.

Η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα συγκεντρώνει τα βλέμματα κατά τους θερινούς μήνες με το φεστιβάλ της. Καταξιωμένοι καλλιτέχνες σε ένα ειδυλλιακό τοπίο και υπό το φς του φεγγαριού και των αστεριών χαρίζουν μοναδικές στιγμές στους λάτρεις της μουσικής. Στον

Μεσινικόλα, η γιορτή κρασιού δίνει την ευκαιρία στους ντόπιους και στους επισκέπτες να γιορτάσουν τη νέα σοδειά με χορό, άφθονο τραγούδι και άφθονο κρασί.

Κατά την περίοδο του Δεκαπενταύγουστου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις τοπικών φορέων και συλλόγων, πανηγύρια, ανταμώματα καθώς και θρησκευτικά πανηγύρια. Μοναδικό είναι το πανηγύρι στην Ι.Μ. Σπηλιάς το Δεκαπενταύγουστο. Στον κάμπο υπάρχουν τα Λαϊκά Δρώμενα στον Παλαμά, με χαρακτηριστικά τα «Ρουγκατσάρια» ή «Ρουγκάτσια», έθιμα του δωδεκαημέρου, τα Λαζαριάτικα τραγούδια την Πέμπτη πριν του Λαζάρου, τα Χελιδονίσματα την 1^{η} Μαρτίου και τα Τιτάνια με πλούσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Με ξεχωριστό τρόπο γιορτάζονται οι απόκριες στο δήμω Σοφάδων, με το κυνήγι του θησαυρού και την παρέλαση αρμάτων. Εντυπωσιακός θεωρείται και ο Καραγκούνικος γάμος την περίοδο τηα Αποκριάς στο δήμο Παλαμά.

Κάποιες από τις πολύ γνωστές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στην πόλη της Καρδίτσας είναι τα Καραϊσκάκεια, που γίνονται προς τιμή του Γεώργιου Καραϊσκάκη, το διεθνές φεστιβάλ θεάτρου και το παιδικό φεστιβάλ παραδοσιακών χορών. Όσο αφορά τις εκδηλώσεις που γίνονται στο νομό, υπάρχουν πολυάριθμες όλο το χρόνο και μερικές από αυτές είναι τα παραδοσιακά πανηγύρια που γίνονται κυρίως το καλοκαίρι στα χωριά του νομού, όπως αυτά στα Καλύβια, στο Κρυονέρι, στην Καστανιά και σε άλλα χωριά. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται στη Φυλακτή καθ’ όλη τη διάρκεια του Αυγούστου (Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

Κεφάλαιο 3: Η σύνθεση του πληθυσμού του νομού Καρδίτσας

Ι. Καραγκούνηδες

Οι Καραγκούνηδες, το κυρίαρχο πληθυσμιακό στοιχείο του Θεσσαλικού κάμπου θα μπορούσαν να θεωρηθούν άμεσοι απόγονοι των πρώτων κατοίκων της περιοχής.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο ευρύς κάμπος θα παίξει καθοριστικό ρόλο στο επίπεδο των συλλογικών ασχολιών στις οποίες οι Καραγκούνηδες επιδίδονταν. Οι καραγκούνηδες προσάρμοσαν την καθημερινή τους ζωή, την εργασία και την διασκέδαση στις δυνατότητες και τις ανάγκες του κάμπου. Ασχολήθηκαν με την ιππασία και τη γεωργία ενώ τα κλασικά αθλήματα ήταν η πάλη, το λιθάρι, η κοκορομαχία, το κάλεσμα του περιστεριού. Πλούσιος είναι και ο πολιτισμός των καραγκούνηδων του κάμπου. Η λαϊκή παράδοσή τους, τα χαρακτηριστικά τους και τα έθιμα τους είναι σπουδαίας σημασίας. Σήμερα αυτό το πλήθος των παραδοσιακών στοιχείων συνεχίζει να εμφανίζεται μέσα από τις ποικίλες και πολλές εορταστικές εκδηλώσεις της καραγκούνικης ζωής οι οποίες μεταφέρουν μέσα τους τα σημάδια της συντελεσμένης συνάντησης και της επίδρασης των αντιθέσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα Ρουγκάτσια, που είναι ένα πάρα πολύ παλιό έθιμο του Δωδεκαημέρου των Χριστουγέννων με το οποίο επιδιώκεται η αποπομπή των κακών πνευμάτων. Ξεχωριστή μορφή στο χώρο της καραγκούνικης κοινωνίας αποτέλεσε η γυναίκα Καραγκούνα για την οποία άλλωστε έχουν γραφτεί και τραγουδηθεί πολλά τραγούδια. Τα τραγούδια αυτά κυρίως υμνούσαν την ομορφιά, τη φρεσκάδα και τη χάρη της γυναίκας καραγκούνας. Σημαντικό αντικείμενο έρευνας αποτέλεσε και η γυναικεία καραγκούνικη φορεσιά, η οποία παρουσιάζει μια πρωτοφανή ποικιλία και διακρίνεται σε επίσημη χειμωνιάτικη, επίσημη καλοκαιρινή, καθημερινή και νυφιάτικη, όμορφος και ο συνδυασμός παραδοσιακής ενδυμασίας και των ασημικών που χρησιμοποιούσαν (για το λαιμό, το στήθος, τη μέση). Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα διακοσμητικά θέματα της φορεσιάς εκφράζουν τη βαθιά σχέση του ντόπιου με τη φύση και τα

ζώα. Εξαίρετο και απαραίτητο στοιχείο της παραδοσιακής ζωής είναι και ο αργαλειός με τον οποίο υφαίνονταν μεγάλο μέρος των ενδυμασιών.

II. Σαρακατσάνοι ή Σαρακατσαναίοι

Ένα πανάρχαιο πρωτοελληνικό φύλο, οι Σαρακατσάνοι, με αρχική κοιτίδα τη κεντρική και νότια οροσειρά της Πίνδου με επίκεντρο τα Αγραφα διασκορπίστηκαν το 18^{ο} αιώνα σε όλη τη Ελλάδα. Ως νομάδες κτηνοτρόφοι μετακινούνταν διαρκώς, το καλοκαίρι στα βουνά, στους κάμπους το χειμώνα. Η οικονομική και κοινωνική ζωή των Σαρακατσάνων ήταν οργανωμένη με ένα είδος συνεταιρισμού, το «Τσελιγκάτο», για την καλύτερη παραγωγική συνεργασία και διάθεση των κτηνοτροφικών προϊόντων. Η σαρακατσάνικη οικογένεια ήταν πατριαρχική και η εκπαίδευση τους ήταν στοιχειώδης, λόγω των συνεχών μετακινήσεών τους. Η πίστη τους στα θρησκευτικά έθιμα και στις παραδόσεις ήταν μεγάλη. Η χαρά και η λύπη ήταν συνυφασμένη με ένα μεγάλο κύκλο εκδηλώσεων που τηρούσαν με ευλάβεια. Ο γάμος ήταν ένα πολυδιάστατο κοινωνικό φαινόμενο για τους Σαρακατσάνους. Τα τραγούδια τους αποτελούν παρακαταθήκη για τους νεότερους στην προσπάθεια για τη διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του λαού μας. Από το 1950 και μετά οι Σαρακατσάνοι άρχισαν να εγκαταλείπουν τα βουνά, εγκαταστάθηκαν σε πόλεις και χωριά και ασχολούνται με κάθε είδος επαγγέλματα. Όμως οι αρχές τους και οι αξίες τους δεν άλλαξαν. Πολιτιστικοί σύλλογοι, λαογραφικά μουσεία. Το πανελλήνιο αντάμωμα και άλλα τοπικά σε διάφορα μέρη της χώρας που αναβιώνουν σκηνές από την καθημερινή ζωή των Σαρακατσάνων διατηρούν ζωντανή την εθνική και πολιτιστική μνήμη των σύγχρονων Σαρακατσάνων.

III. Ασπροποταμίτες

Οι Ασπροποταμίτες εγκαταστάθηκαν στην Καρδίτσα μετά το 1881. Αυτοί προέρχονταν κυρίως από τα χωριά του Ασπροπόταμου, της Κρανιάς, της Καστανιάς, του Κοτάρρη και από το Γαρδίκι.

IV. Εβραίοι

Στην πόλη της Καρδίτσας δεν υπήρχαν πολλές οικογένειες Εβραίων, αλλά και αυτές οι λίγες που υπήρχαν λέγεται πως οι σχέσεις τους με τους χριστιανούς της πόλης ήταν πολύ καλές. Λόγω της έλλειψης συναγωγών στην πόλη, οι Εβραίοι της Καρδίτσας υπάγονταν στις συναγωγές της πόλης των Τρικάλων, που μαζί με τη Λάρισα αποτελούσαν πόλο έλξης των Εβραίων.

V. Σαμαριναίοι

Οι Σαμαριναίοι κατάγονταν από την πόλη Σαμαρίνα. Εγλαταστάθηκαν στην Καρδίτσα στα μέσα του 19^{ου} αιώνα στον Μποσταντζή Μαχαλά, συνοικία που έκτοτε ονομάζεται «Βλαχομαχαλάς». Οι άντρες Σαμαριναίοι είχαν αποκτήσει μεγάλη φήμη ως οι καλύτεροι μετοφορείς στην περιφέρεια της Θεσσαλίας. Διέπρεψαν ωστόσο και ως αγιογράφοι και σαμαροποιοί. Οι γυναίκες φημιζόταν για την τέχνη τους στην υφαντουργία (κατασκεύαζαν μάλλινα υφάσματα, βελέντζες).

VI. Μετσοβίτες

Οι ιστορικοί αναφέρουν πως οι Μετσοβίτες αποτελούσαν μια από τις πλουσιότερες πληθυσμιακές ομάδες που κατοίκησαν στην Θεσσαλίας. Ένας μικρός αριθμός αυτών των οικογενειών, που προέρχονταν κυρίως από τη μεσαία τάξη, εγκαταστάθηκε στην Καρδίτσα.

VII. Ηπειρώτες

Γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα εγκαταστάθηκαν στην Καρδίτσα και Ηπειρώτες, οι οποίοι απασχολούνταν κυρίως ως αρτοποιοί, οικοδόμοι, αγγειοπλάστες και ξυλέμποροι. Από το 1949 μάλιστα διατηρούν στην πόλη τον περίφημο «Πανηπειρωτικό Σύλλογο Νομού Καρδίτσας» (Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011).

Κεφάλαιο 4: Ο τομέας της οικονομίας στο Ν. Καρδίτσας

Πριν από αρκετές δεκαετίες τα βασικά επαγγέλματα που λάμβαναν χώρα στο νομό Καρδίτσας ήταν οι τεχνίτες επεξεργασίας καπνού και μυλωνάδες. Οι αγγειοπλάστες αποτελούσαν επίσης το κύριο επάγγελμα των κατοίκων. Οι κτίστες πέτρας, υλοτόμοι, δακτυλογράφοι, εργάτες συλλογής βαμβακιού, νηματοποιοί, γαλβανοπλάστες, καροποιοί που κατασκεύαζαν κάρα, πεταλωτής που επεξεργαζόταν πέταλα ήταν επίσης μερικά από τα επαγγέλματα της περιοχής. Ακόμη μια ασχολία των κατοίκων ήταν η επεξεργασία δέρματος ζώων, κατασκευή μαγειρικών σκευών και γεωργικών εργαλείων – γανωτές και σιδεράδες, αντίστοιχα. Κάποιες γυναίκες εκείνης της εποχής ασχολούνταν και με την κατασκευή καραγκούνικων στολών και φλουριών.

Σήμερα, έχει παρουσιαστεί μια σημαντική εξέλιξη στην περιφέρεια της Θεσσαλίας.. Η Περιφέρεια παράγει το 6,6% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας. Στον πρωτογενή τομέα παράγεται το 35,5%, στον δευτερογενή το 22,45 και στον τριτογενή τομέα το 43,1% του περιφερειακού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τη χώρα είναι 15% για τον πρωτογενή τομέα, 25% για τον δευτερογενή και 60% για τον τριτογενή τομέα. Ακόμη, στην Περιφέρεια παράγεται το 13% της αγροτικής παραγωγής της χώρας (η $2^{η}$ μεγαλύτερη συμμετοχή μετά την Κεντρική Μακεδονία), το 5% της μεταποιητικής παραγωγής και το 5% των υπηρεσιών.

Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι του νομού Καρδίτσας έχουν ως κύρια ασχολία την γεωργία, η οποία και βρίσκεται στην πρώτη θέση στην οικονομία του νομού. Περίπου 1.100.800 στρέμματα είναι γεωργικές εκτάσεις, όπου το βαμβάκι κυριαρχεί ως καλλιέργεια, ακολουθεί ο καπνός, το καλαμπόκι, τα σιτηρά και πολλά άλλα οπωροκηπευτικά. Εξέχουσα θέση στις καλλιέργειες κατέχει η αμπελουργία με την παραγωγή εξαιρετικού επιτραπέζιου σταφυλιού αλλά και σταφύλια για την παραγωγή κρασιού, και στα ορεινά του νομού παράγεται κρασί εξαιρετικής ποιότητας. Η κτηνοτροφία εξακολουθεί να υπάρχει ιδιαίτερα στα ορεινά του νομού με κοπάδια

από πρόβατα και κατσίκια. Βιομηχανία δεν υπάρχει παρά μόνο λίγες βιοτεχνίες που ασχολούνται κυρίως με την επεξεργασία γεωργικών προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία του επιμελητηρίου Καρδίτσας, τα άτομα που ασχολούνται με βιοτεχνίες-μεταποίηση είναι γύρω στα 1.682, αυτά που ασχολούνται με το εμπόριο γύρω στα 2.124 και τέλος, αυτά με την παροχή υπηρεσιών (ενοικιαζόμενα δωμάτια, τουριστικά) γύρω στα 3.655 άτομα. (ΑΝ.ΚΑ δήμου Καρδίτσας, Νομαρχία Καρδίτσας, Δημαρχείο Καρδίτσας, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

5.1 Η Εξελικτική πορεία του τουρισμού από την αρχαιότητα ως σήμερα.

Η λέξη τουρισμός κάνει την εμφάνιση της το 19^{ο} αιώνα, ενώ η δραστηριότητα που υποδηλώνει έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα. Το τουριστικό φαινόμενο ήταν συνδεδεμένο με τον ελεύθερο χρόνο και τις δραστηριότητες που μπορούσαν να πραγματοποιηθούν εντός αυτού(Βαρβαρέσος 1997). Κατά την αρχαιότητα αυτοί που διαθέτουν ελεύθερο χρόνο άνηκαν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε διάφορων τύπων ταξιδιωτικές μετακινήσεις(Βαρβαρέσος 2000). Ήδη από την αρχαιότητα υπήρχαν διάφορες μορφές τουρισμού. Για παράδειγμα, τα θρησκευτικά προσκυνήματα συνδυάζουν την περιπέτεια με τη γιορτή, την ευχαρίστηση, την αναψυχή, τη συναναστροφή κ.λ.π(Βαρβαρέσος 1997).

Ο τουρισμός κατά τον Μεσαίωνα εμφανίζεται ως ¨Πολιτιστικό και θρησκευτικό συμβάν¨. Επικρατούσαν δύο μορφές τουρισμού. Ο πανεπιστημιακός τουρισμός, ο οποίος εμφανίζεται ιδιαίτερα αναπτυγμένος γύρω από τα πανεπιστημιακά κέντρα της Ευρώπης. Και ο τουρισμός των μεγάλων θρησκευτικών γεγονότων και εορτών. Κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης, εμπλουτίζονται οι μορφές τουρισμού και πολλαπλασιάζονται τα κίνητρα της τουριστικής μετακίνησης. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν με κύριο σκοπό την ευχαρίστηση, καθώς και από «διανοούμενη περιέργεια» (Βαρβαρέσος 2000).

Το 1800 για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε στην Αγγλία, η λέξη «tourist», για να υποδηλώσει αυτούς που συμμετείχαν στη μακρά περιήγηση. Το 1811 πρωτοεμφανίζεται η λέξη «tourism», για να δηλώσει κατά επεξηγηματικό τρόπο την πρακτική του να ταξιδεύει κανεία από ευχαρίστηση. Μεταξύ 1840 και 1860, τα χαρακτηριστικά του τουρισμού και η κινητικότητα των τουριστών μεταβάλλονται με την ανακάλυψη και την εξάπλωση του σιδηροδρόμου, που υπήρξε και το πρώτο μέσο μαζικής μεταφοράς. Εκτός του σιδηροδρόμου, σημαντική συμβολή στις μαζικές μετακινήσεις των ταξιδιωτών διαδραμάτισε και η κατασκευή μεγάλων ατμόπλοιων.

Ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη και τη μεγέθυνση του τουρισμού, καθώς επίσης και στον εκσυγχρονισμό του, είχε εκείνη την περίοδο και η έκδοση τουριστικών οδηγών με σαφείς και ακριβείς ταξιδιωτικές πληροφορίες. Το 1839 εκδίδονται οι πρώτοι τουριστικοί οδηγοί. Σ' ένα χρονικό διάστημα μικρότερο από μισό αιώνα, ολόκληρη η Ευρώπη ήταν διάσπαρτη από σιδηροδρομικά δίκτυα και τουριστικούς οδηγούς. Σημειώνεται σημαντική αύξηση του αριθμού των τουριστών, ενώ οι πρώτες τάσεις μαζικοποίησης των τουριστικών μετακινήσεων γίνονται ορατές. Παρατηρείται μια χωρία προηγούμενο ανάπτυξη των ξενοδοχείων πολυτελείας. Παράλληλα κατασκευάζονται στην Ευρώπη ξενοδοχειακά καταλύματα μεσαίων και χαμηλών κατηγοριών, τα οποία αποτελούσαν τη δεκαετία του 1930 τον πυρήνα για την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού. Κατά την περίοδο 1905 – 1935. Το τουριστικό φαινόμενο αρχίζει να διαφοροποιείται. Ανακαλύπτεται η διπλή αποχικότητα, ενώ παράλληλα διευρύνεται η συμμετοχή νέων κοινωνικο – οικονομικών κατηγοριών. Η περίοδος αυτή οδηγεί σε μία νέα περίοδο ευρύτερου εκδημοκρατισμού και μαζικοποίησης. Η έννοια τυ μαζικού τουρισμού αρχίζει να χρησιμοποιείται τη δεκαετία 1950 – 1960 (Βαρβαρέσος 1997).

Ένα ορισμός που δόθηκε για τον τουρισμό από τον Matthieson και άλλους είναι η προσωρινή κίνηση ανθρώπων για προορισμούς εκτός του κανονικού τόπου εργασίας και διαμονής τους, οι δραστηριότητες που γίνονται κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σ' αυτούς τους προορισμούς και οι διευκολύνσεις που δημιουργούνται, για να παρέχουν ότι ικανοποιεί τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους(Γεωργάλεκος, Καρβούνης, 2003). Υπάρχουν τρεις παράγοντες που διαφοροποιούν τον τουρισμό σε κατηγορίες. Οι παράγοντες αυτοί είναι :

- Σκοποί και κίνητρα των ατόμων που συμμετέχουν στις τουριστικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με τον παράγοντα αυτό ο τουρισμός διακρίνεται σε:
  - Ο τουρισμός διακοπών – αναψυχής
  - Περιήγησης
  - Διαμονής

- Μικτού χαρακτήρα
- Ο ιαματικός τουρισμός

1. Μορφές οργάνωσης – συμμετοχής, σχήματα συμπεριφοράς και κοινωνικο – οικονομική θέση των συμμετεχόντων ατόμων. Ο παράγοντας αυτός διακρίνει τον τουρισμό σε:
   - Μαζικό τουρισμό
   - Ατομικό τουρισμό
   - Κοινωνικό τουρισμό
2. Χώρος – χρόνος εκδήλωσης των τουριστικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με τον παράγοντα αυτός διακρίνεται σε :
   - Χειμερινό τουρισμό
   - Θερινό τουρισμό
   - Ορεινό τουρισμό
   - Θαλάσσιο τουρισμό
   - Αγροτουρισμό (Αποστολόπουλος, Γιάγκου, 2003)

5.1.1: Διεθνής διακρίσεις τουρισμού

Ο τουρισμός είναι μία από τις πλέον έντονες μαζικές κοινωνικές εκδηλώσεις της παγκόσμιας κοινότητας, με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Η μαζική αυτή κοινωνική εκδήλωση αναπτύχθηκε με σταθερό ετήσιο ρυθμό 4 – 5% κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα και συνεχίζει και σήμερα είναι «βιομηχανοποιημένη» δραστηριότητα. Αυτή η δραστηριότητα έχει αναχθεί σε σημαντικό παράγοντα του εξωτερικού εμπορίου και πηγή απόκτησης συναλλάγματος, ενώ συμβάλλει στη δημιουργία εισοδήματος σε πολλές χώρες υποδοχής τουριστών(Λαγός, 2005).Ο τουρισμός τείνει να αποτελεί πλέον ένα από τους κυριότερους μοχλούς ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας σε τρία επίπεδα, στις τουριστικές περιοχές: δημιουργία εισοδημάτων, θέσεων απασχόλησης, φορολογικών εσόδων. Εντυπωσιακοί ρυθμοί

αύξησης των εσόδων του τουρισμού και των ταξιδιών θα συνεχιστούν και στις πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001)

Υπάρχουν διεθνώς οι εξής διακρίσεις του τουρισμού(WTO, 1995):

i. Εγχώριος τουρισμός (domestic tourism), που αφορά τους κατοίκους μιας δεδομένης χώρας, οι οποίοι ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής.

ii. Εξερχόμενος τουρισμός (outbound tourism), που αφορά τους μόνιμους κατοίκους μιας χώρας, οι οποίοι ταξιδεύουν σε άλλη χώρα.

iii. Εισερχόμενος τουρισμός (inbound tourism), που αφορά τους αλλοδαπούς που ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα

iv. Διεθνής τουρισμός (international tourism), όπως ονομάζεται ο εξερχόμενος και ο εισερχόμενος τουρισμός(Λαγός, 2005)

Παρατηρούνται εντυπωσιακοί ρυθμοί ανάπτυξης του εγχώριου τουρισμού, πέραν της αλματώδης ανάπτυξης του διεθνούς τουρισμού. Η ανάπτυξη του εγχώριου τουρισμού συμβάλλει άμεσα στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη χωρών και περιοχών που διαθέτουν τουριστικούς πόρους. Οι τουριστικοί πόροι διακρίνονται σε:

- Φυσικοί και περιβαλλοντικοί πόροι: φυσικό περιβάλλον, κλίμα, ακτές, ορεινοί όγκοι, τοπία, λίμνες, φαράγγια, σπηλιές, θάλασσα, άγρια φύση, εθνικοί δρυμοί, περιβαλλοντικά πάρκα, προστατευόμενες περιοχές κ.α.
- Πολιτισμικοί και ιστορικοί πόροι: μνημεία, ιστορία περιοχής, παράδοση περιοχής, ήθη και έθιμα, θρησκεία, πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, γλώσσα, μορφές τέχνης, παραδοσιακά παραγόμενα προϊόντα κ.α.

- Ανθρωπογενείς πόροι: παραδοσιακοί οικισμοί, κτίρια, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, μουσεία, ιστορικά κέντρα πόλεων, θεματικά πάρκα, περιβαλλοντικά πάρκα και προστατευόμενες περιοχές.
- Υποδομές και υπηρεσίες: ξενοδοχεία, πρακτορεία, εταιρίες μεταφορών, λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο, υποδομές αθλητισμού, επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής, άλλες τουριστικές επιχειρήσεις και δραστηριότητες (αθλητισμός, ξεναγήσεις, συνέδρια κλπ)

5.2 Επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία

Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα σε μια περιοχή και ειδικότερα του μαζικού τουρισμού μπορεί να επιφέρει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, στην κοινωνία, στον πολιτισμό και σε όλους τους τύπους του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

Οι Επιπτώσεις στην οικονομία αφορούν τα παρακάτω ζητήματα:

- Απασχόληση: Ο τουρισμός δημιουργεί πολλές θέσεις εργασίας, όμως ο εποχικός χαρακτήρας του επηρεάζει κα τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης. Η οποία είναι και εκείνη εποχική. Για το λόγο αυτό η απασχόληση στον τουριστικό τομέα συνδυάζεται και με την απασχόληση σε άλλο κλάδο. Με αποτέλεσμα να προσφέρει ένα συμπληρωματικό εισόδημα και γενικότερη αύξηση εισοδημάτων.
- Αύξηση του βιοτικού επιπέδου: Ο τουρισμός αυξάνει το προσωπικό εισόδημα των κατοίκων με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τις επενδύσεις και δημιουργεί κέρδη στις τοπικές επιχειρήσεις(Haralambopoulos and Pizam 1996).
- Περιφερειακή ανάπτυξη: Υπάρχουν πολλές περιοχές που είναι γεωγραφικά απομονωμένες, ορεινές ή έχουν υποβαθμισμένο αγροτικό τομέα τις οποίες ο τουρισμός έχει βοηθήσει πολύ. Αύξησε το εισόδημα, την απασχόληση, τις επενδύσεις και

γενικότερα έχει συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιφέρειας. Ειδικότερα στις περιοχές που διαθέτουν πλούσιους τουριστικούς πόρους.

- Πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην τοπική οικονομία: Υπάρχουν πολλές θετικές επιδράσεις σε διάφορους κλάδους της περιοχής που έχουν σχέση με τον τουρισμό, όπως βιομηχανία, βιοτεχνία, κατασκευές, γεωκτηνοτροφία, υπηρεσίες, μεταφορές, εμπόριο κ.τ.λ.
- Φορολογικά έσοδα για το κράτος: Λόγω αύξησης των επιχειρήσεων και των απασχολούμενων με τον τομέα, η πλειοψηφία των οποίων έχει υψηλά εισοδήματα και αντίστοιχη καταναλωτική δαπάνη(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).
- Πληθωρισμός και αύξηση των τιμών της γης σε τοπικό επίπεδο: Ο τουρισμός πολλές φορές ασκεί πληθωριστικές πιέσεις, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος ζωής σε τοπικό επίπεδο. Επίσης, εξαιτίας και της αυξημένης οικοπεδοποίησης, υπάρχει υπερβολική αύξηση στις τιμές της γης. Επίσης ο τουρισμός οδηγεί και σε αύξηση στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών(Haralambopoulos and Pizam 1996).

5.3 Επιπτώσεις του τουρισμού στην κοινωνία

Ο τουρισμός μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση των υπηρεσιών της κοινότητας, όπως επιπλέον ψυχαγωγικές και πολιτιστικές εγκαταστάσεις και ενθάρρυνση πολιτιστικών δραστηριοτήτων(Brunt and Courtney 1999).Οι επιπτώσεις στην κοινωνία και τον πολιτισμό, αφορούν στα εξής ζητήματα:

- Κοινωνική δομή: Αλλάζουν τα χαρακτηριστικά όσο και οι λειτουργίες της τοπικής κοινωνίας. Οι αλλαγές είναι περισσότερο εμφανείς σε περιοχές της υπαίθρου, σε γεωγραφικά απομονωμένες και σε αγροτικές περιοχές. Οι οποίες οδηγούνται σε μια αστικοποιημένη κοινωνική δομή. Ανησυχία προκαλούν οι επιπτώσεις στις παραδοσιακές αξίες της οικογένειας(Kousis 1989).

- Επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα: Τα υψηλά εισοδήματα και η μεγαλύτερη κοινωνική αποδοχή των τουριστικών επαγγελμάτων οδηγεί σε έντονη επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα, με τελικό στόχο την απασχόληση στον τουρισμό ή σε επαγγέλματα που σχετίζονται με αυτόν. Αυτή η τάση έχει δύο επιπτώσεις. Η πρώτη επίπτωση είναι η διάχυση των εισοδημάτων του τουρισμού σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού. Και η δεύτερη είναι η άμεση ή έμμεση εγκατάλειψη κλάδων όπως γεωργο – κτηνοτροφία, βιομηχανία ή υπηρεσίες.
- Το πλαίσιο και τα αποτελέσματα της επικοινωνίας των ντόπιων με τους τουρίστες: Η τουριστική ανάπτυξη έχει επιπτώσεις στην κοινωνική συμπεριφορά, τια αντιλήψεις και τις αξίες των ντόπιων. Η επικοινωνία των ντόπιων με τους τουρίστες επηρεάζεται από τον τύπο ανάπτυξης τουρισμού, τις εμπορικές διαστάσεις της συνάντησης αυτής, τις διαφορές των πολιτισμικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών τουριστών και ντόπιων κ.λ.π. Όλα αυτά συνδέονται άμεσα με το στάδιο ανάπτυξης του τουρισμού. Στο υψηλότερο στάδιο, όπου είναι ο μαζικός τουρισμός η επικοινωνία τους εμπορικοποιείται, οι οποίοι καταλήγουν σε μια σχέση εμπορικής συναλλαγής.
- Αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις, τα ήθη και τα έθιμα: προκαλούνται άμεσα ή έμμεσα από τις νέες κοινωνικές και παραγωγικές δομές οι οποίες εγκαθιδρύονται στις τουριστικές περιοχές της υπαίθρου και έχουν αστικά χαρακτηριστικά. Μπορεί να υπάρξει απώλεια της ταυτότητας και της τοπικής κουλτούρας(Rosenow and Pulsipher 1979) καθώς και μείωση των παραδόσεων, κοινωνικές συγκρούσεις, υλισμός και αύξηση του ποσοστού της εγκληματικότητας(Dogan 1989)
- Εμπορευματοποίηση δραστηριοτήτων και προϊόντων του τοπικού πολιτισμού και της παράδοσης. Πολύ συχνά τα προϊόντα αυτά είναι χαμηλής ποιότητας και δεν αποδίδουν πιστά τα πραγματικά χαρακτηριστικά της τοπικής παράδοσης ή του πολιτισμού(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

- Ψυχαγωγικές και πολιτιστικές εγκαταστάσεις: ο τουρισμός συμβάλλει στη διασκέδαση των κατοίκων, σε ιστορικά και πολιτιστικά εκθέματα με τον τουρισμό ως μέσο για πολιτιστικές ανταλλαγές και εκδηλώσεις(Liu and Var, 1986).

5.4 Επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον

Αν και ο τουρισμός θεωρείται συχνά μια καθαρή βιομηχανία, στην πραγματικότητα αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε. Μπορεί να προκαλέσει σημαντική περιβαλλοντική ζημιά επειδή αναπτύσσεται σε ελκυστικό αλλά εύθραυστο περιβάλλον. Επιπλέον υπάρχει η πιθανότητα η τοπική αναπτυξιακή πολιτική να γίνεται με βάση την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών και συχνά να μη λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον(Doggart and Doggart,1996). Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον λοιπόν αφορούν τα παρακάτω ζητήματα:

- Φυσικό περιβάλλον: ο τουρισμός μπορεί να επάγει άμεσα την καταστροφή των βιοτόπων, εξαιτίας της οικοδόμησης κτιρίων για τις υπηρεσίες του τουρισμού καθώς και συγκροτήματα ξενοδοχείων, θεματικά πάρκα και μαρίνες. Οι επιπτώσεις αυτές είναι πιο δραστικές σε περιοχές που θεωρούνται οικολογικά «ευαίσθητες», όπως: παραθαλάσσιες περιοχές, ορεινές, υγροβιότοποι κ.τ.λ.
- Ατμοσφαιρική ρύπανση και ρύπανση των υδάτων: ο τουρισμός μπορεί να προκαλέσει ατμοσφαιρική ρύπανση λόγω των εκπομπών αερίων από τα οχήματα και τα αεροπλάνα καθώς και ρύπανση των υδάτων από διάφορα λύματα(Andereck, 1995)
- Συγκρούσεις στις χρήσεις γης: Ο τουρισμός λειτουργεί ολιστικά στις τουριστικές περιοχές, διεκδικώντας διαρκώς και περισσότερο χώρο για τις δραστηριότητες και τις υποδομές.

- Μετατροπή οικιστικών συνόλων ή χωρικών ενοτήτων σε τουριστικούς πόρους: Έχει σχέση κυρίως με τους παραδοσιακούς οικισμούς και τις περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Πρόκειται για εξέλιξη που επιβάλλει την αναζήτηση νέων τρόπων σχεδιασμού και διαχείρισης παρόμοιων περιοχών, οι οποίες αποτελούν περιβαλλοντικά και πολιτισμικά «ευαίσθητους» τουριστικούς πόρους.
- Η φέρουσα ικανότητα τουριστικών περιοχών: Δηλαδή, οι δυνατότητες της κοινωνικοοικονομικής δομής και του περιβάλλοντος της συγκεκριμένης περιοχής να απορροφήσουν συγκεκριμένο όγκο υποδομών και αριθμό τουριστών.
- Προβλήματα ανάπτυξης, λειτουργίας και διαχείρισης τουριστικών περιοχών: Η αύξηση του αριθμού και των τύπων των τουριστικών θερέτρων έθεσε ζητήματα λειτουργίας και διαχείρισης τους σε σχέση με το περιβάλλον, τη χωροταξία και την πολεοδομία(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

Μια μελέτη από Liu και Var(1986) αποκάλυψε ότι οι περίπου το ήμισυ των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα, συμφώνησαν ότι ο τουρισμός προσφέρει περισσότερα πάρκα και χώρους αναψυχής και δεν έχει συμβάλλει στην οικολογική παρακμή. Επιπλέον, ο τουρισμός δεν ευθύνεται για την υπερπλήρη υπαίθρια αναψυχή ή τη διατάραξη της ειρήνης και της ηρεμίας των πάρκων. Επίσης, ο τουρισμός έχει θετικές επιπτώσεις προς τη βελτιωμένη εμφάνιση της κοινότητας.

Σύμφωνα με το Loyacono(1991), 39 χώρες των ΗΠΑ δηλώνουν ότι ο τουρισμό είναι στον κατάλογο ως πρώτη, δεύτερη ή Τρίτη βιομηχανία και πολλές αγροτικές κοινότητες επιδιώκουν να αποσπάσουν μερίδιο από τον τουρισμό για να τους αποφέρει έσοδα.

Ο τουρισμός όμως έχει πολλές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις όπως αναφέραμε παραπάνω. Το έργο του Butler(1980) δείχνει ότι το επίπεδο της τουριστικής ανάπτυξης επηρεάζει τις αντιλήψεις των κατοίκων πάνω σε θέματα τουρισμού. Ενώ αρχικά ο τουρισμός αντιμετωπίζεται με μεγάλο ενθουσιασμό από τους κατοίκους εξαιτίας των υποτιθέμενων οικονομικών οφελών που προσφέρει, είναι φυσικό ότι λόγω των δυσάρεστων αλλαγών που παρατηρούνται στο φυσικό περιβάλλον, το συναίσθημα του ενθουσιασμού σταδιακά μειώνεται και η στάση τους γίνεται όλο και πιο αρνητική.

Οι Allen, Long, Perdue και Kieselbach(1988) εξέτασαν τις επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης σχετικά με τις αντιλήψεις των κατοίκων στη ζωή στην κοινότητα. Οι έρευνες έδειξαν ότι οι αντιλήψεις των κατοίκων εξαρτώνται από την οικονομική δραστηριότητα. Εάν η συνολική οικονομική δραστηριότητα είναι χαμηλή τότε είναι αναμενόμενο οι αντιλήψεις των κατοίκων να μειώνονται. Εάν, ωστόσο, η συνολική οικονομική δραστηριότητα είναι υψηλή, τότε η αντίληψη των κατοίκων και των θεσμικών οργάνων παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Αυτό επιβεβαιώνεται ποικιλοτρόπως στη διεθνή βιβλιογραφία καθώς οι κάτοικοι δείχνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας προς το τουρισμό όταν αυτός πρόκειται να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, να αυξήσει τα φορολογικά έσοδα και να αυξήσει το προσωπικό τους εισόδημα.(Haralampopoulos & Pizam,1996)

5.5 Τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη

Μια θετική και χρήσιμη προσέγγιση του τουρισμού θεωρείται ο Αειφόρος τουρισμός, ο οποίος αποσκοπεί στη μείωση ποικίλων εντάσεων και αντιθέσεων που προκύπτουν από τις σύνθετες αλληλεπιδράσεις μεταξύ της τουριστικής βιομηχανίας των τουριστών, των τοπικών κοινοτήτων και του περιβάλλοντος(Βαγιόνης, Κομίλης, 1999). Άρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης επιβάλλεται μια

ευρύτερη θεώρηση του τουρισμού στο πλαίσιο μια στρατηγικής για βιώσιμη ανάπτυξη. Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη καλύπτει τις ανάγκες των τωρινών επισκεπτών και των τόπων υποδοχής ενώ παράλληλα προστατεύει και αυξάνει τις ευκαιρίες για το μέλλον. Η διαχείριση των τουριστικών πόρων γίνεται με τρόπο ώστε να καλύπτονται οι οικονομικές, κοινωνικές και αισθητικές ανάγκες ενώ παράλληλα να διατηρείται η πολιτιστική συνοχή, οι απαραίτητες οικολογικές διεργασίες, η βιοποικιλότητα και τα συστήματα διατήρησης της ζωής(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

Οι βασικές αρχές και στόχοι για την προσέγγιση του τουρισμού από την σκοπιά της βιώσιμης ανάπτυξης είναι:

- Βιωσιμότητα στην τουριστική ανάπτυξη σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι φιλική προς το περιβάλλον στο παρόν και στο μέλλον καθώς και οικονομικά βιώσιμη και κοινωνικά δίκαιη για τις τοπικές κοινωνίες.
- Ο τουρισμός θα πρέπει να εναρμονίζεται με το φυσικό. Πολιτισμικό και ανθρώπινο περιβάλλον
- Ο τουρισμός θα πρέπει να μεριμνά για τις επιπτώσεις του στην πολιτισμική κληρονομιά και την παράδοση της τοπικής κοινωνίας.
- Μια ενεργός συμμετοχή του τουρισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει κοινές δράσεις και συμμετοχή σε αυτές όλων των φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα και αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού σε όλα τα επίπεδα. Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος απαιτεί συνεργασία και πολιτισμικές, τεχνολογικές και επαγγελματικές-οργανωτικές καινοτομίες, ιδίως στην ανάπτυξη εργαλείων ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης της τουριστικής ανάπτυξης.
- Ο τουρισμός πρέπει να βασίζεται στη διερεύνηση ευκαιριών για τις τοπικές κοινωνίες συμβάλλοντας στο μέγιστο στην τοπική οικονομία.

- Ο τουρισμός θα πρέπει να συμβάλλει αποτελεσματικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων και στον κοινωνικό-πολιτισμικό εμπλουτισμό του κάθε τόπου προορισμού.
- Η κεντρική διοίκηση και συναφείς φορείς με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Μη Κυβερνητικών οργανώσεων θα πρέπει να συμβάλλουν στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης.
- Προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται στις δράσεις που συμβάλλουν στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και στους μηχανισμούς ενσωμάτωσης του περιβαλλοντικού κόστους στις επενδύσεις και παρεμβάσεις για τον τουρισμό.
- Οι περιβαλλοντικα και πολιτισμικά ευαίσθητες περιοχές θα πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης μέριμνας.
- Στην αναζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε εκείνες που συμβάλλουν σε μια προοπτική βιώσιμης ανάπτυξης με σεβασμό στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον
- Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στη διάδοση και ανταλλαγή εμπειριών και γνώσης για δράσεις και τεχνολογίες που ενσωματώνουν τον τουρισμό στη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης
- Η πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης στον τουρισμό απαιτεί την υποστήριξη και προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών συστημάτων διαχείρισης του τουρισμού.
- Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο ρόλο και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από τις μεταφορές, στην αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας και στη διαχείριση των αποβλήτων.
- Η υιοθέτηση και εφαρμογή περιβαλλοντικά φιλικής δεοντολογίας είναι σημαντική για όλους τους δρώντες στον τουρισμό.

- ❖ Η ευαισθητοποίηση όλων είναι σημαντική για την εφαρμογή των παραπάνω αρχών και στόχων(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

Όλες οι παραπάνω γενικές αρχές για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού διατυπώθηκαν με τη μορφή Χάρτας στο Παγκόσμιο Συνέδριο στο Λανθαρόττε, το 1995.

Στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη συμβάλλουν οι ενελλακτικές μορφές τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχού ειδικού κινήτρου στη ζήτηση το οποίο συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα όπως: φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμός, περιήγηση, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση. Στις εναλλακτικές μορφές, οι τουρόστεα συχνά επιλέγουν ένα τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού στον οποίο κυριαρχεί η αυτονομία στις επιλογές και η παριήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών αργανωμένου τουρισμού, αποτελεί ο σεβασμός της τοπικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής δομής(Κοκκώσης, Τσάρτας 2001).

5.6: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι:

- Ο Αγροτουρισμός: είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους απασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της παραγωγής και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συναιτεριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών. Ο αγροτουρισμός στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση ή επιστροφή του τοπικού πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικο΄τα

εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου.

- Ο Μορφωτικός τουρισμός: είναι ο τουρισμός που περιλαμβάνει επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, πινακοθήκες, μουσεία, δημόσιες βιβλιοθήκες, συμμετοχή σε σεμινάρια (φιλοσοφίας, λαογραφίας, χορού κ.α.) παρακολούθηση παραστάσεων αρχαίου δράματος σε αρχαία θέατρα.
- Ο Τουρισμός Υγείας: χαρακτηρίζεται από το κοινό κίνητρο «Υγεία». Και οι κατηγορίες του είναι: α) Θεραπευτικός τουρισμός, β) Τουρισμός υγιεινής διαβίωσης και γ) Τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Ο Τουρισμός Άθλησης: οι θετικές δράσεις της άθλησης τον τελευταίο καιρό προβάλλονται ωα τουριστικό προϊόν και κατηγοριοποιούνται σε: α) τουρισμό μετακίνησης φιλάθλων, β) τουρισμό αθλητών για προπονήσεις εκτός έδρας και γ) άθληση τουριστών που δραστηριοποιούνται ευκαιριακά.
- Ο Τουρισμός Περιπέτειας: αναφέρεται στη ζωή στην ύπαιθρο που περιλαμβάνει νυχτερινό περίπατο, υπαίθρια διανυκτέρευση, οδοιπορία, ανακαλύψεις, εκδρομές και κατακτήσεις δυσπρόσιτων τόπων.
- Ο Τουρισμός Τρίτης Ηλικίας: Αναφέρεται στα άτομα που διανύουν την Τρίτη ηλικία και οι οποίοι προσφέρονται για τουρισμό εκτός περιόδου αιχμής. Τα άτομα της τρίτης ηλικίας προτιμούν κυρίως τον θεραπευτικό τουρισμό.
- Ο Τουρισμός Χειμερινών Σπορ: οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στη διάρκεια του χειμώνα και περιστρέφονται κυρίως γύρω από το χιόνι.
- Ο Ορεινός Τουρισμός: είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στο ορεινό περιβάλλον και μπορείς να ασχοληθείς με τα διάφορα σπορ στο χιόνι, την αναρρίχηση, την πεζοπορία, την ορειβασία, το ορειβατικό ποδήλατο, την σπηλαιολογία, το ράφτινγκ και το καγιάκ, το αλεξίπτωτο πλαγιάς και το ελεγχόμενο κυνήγι.

- Ο Θαλάσσιος Τουρισμός: τον συνθέτουν τα αθλητικά και ψυχαγωγικά σπορ, η θαλασσοθεραπεία και οι θαλάσσιες περιηγήσεις με σκάφη αναψυχής και κρουαζιέρες.
- Ο Θρησκευτικός Τουρισμός: ομαδικά ή ατομικά ταξίδια για το προσκύνημα ιερών τόπων, όμως πολλές φορές έχει ταυτόχρονα και ιστορικό, πολιτιστικό, εκπαιδευτικό ή οικολογικό ενδιαφέρον.
- Ο Οικοτουρισμός: βασίζεται στην ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών πόρων μιας χώρας. Κυρίως περιοχές με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά έλξης, όπως είναι αυτά που παρουσιάζουν υψηλή οικολογική αξία, γεωλογικά φαινόμενα, δασικές εκτάσεις, σπήλαια, φαράγγια και πολιτιστικά στοιχεία κ.α.
- Ο Λαϊκός Τουρισμός: κάνουν τα άτομα με χαμηλά κυρίως εισοδήματα, που ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά με ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα, οι οποίοι μένουν σε φθηνά καταλύματα και κάμπινγκ.
- Ο Κοινωνικός Τουρισμός: λειτούργησε ως μορφή κοινωνικής παροχής του κράτους, ο οποίος απευθύνεται κυρίως σε άτομα με χαμηλά εισοδήματα ή άτομα ειδικών ομάδων όπως είναι οι νέοι, οι ηλικιωμένοι, οι ασθενείς, οι άνεργοι κ.α.(Αποστολόπουλος, Θεοδωροπούλου, Τσακατούρα, 2003)

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο τουρισμός με τη σημερινή του έννοια, έχει ξεκινήσει από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, και σε αυτό συνέβαλε σημαντικά ο σιδηρόδρομος, ο οποίος αποτέλεσε το πρώτο μέσον μαζικής μεταφοράς. Ακόμη οι περιοχές που διαθέτουν πόρους, όπως φυσικούς, πολιτισμικούς, ανθρωπογενείς, και τις κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες, έχουν συμβάλλει τα μέγιστα στην ανάπτυξη του εγχώριου και διεθνούς τουρισμού. Παράλληλα οι επιπτώσεις στην οικονομία, είναι ιδιαιτέρως σημαντικές, καθώς αυξάνεται η απασχόληση, τα εισοδήματα, οι επενδύσεις, ενώ υπάρχουν θετικές επιδράσεις σε κλάδους που έχουν σχέση με τον τουρισμό, όπως βιοτεχνίες, κατασκευές, υπηρεσίες, μεταφορές και εμπόριο. Επίσης υπάρχουν επιπτώσεις από τον τουρισμό στην κοινωνία, τον πολιτισμό και το περιβάλλον, που αφορούν κατά βάση την κοινωνική δομή, την αλλαγή ηθών και εθίμων, την εμπορευματοποίηση των πάντων και την

καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Έτσι για να τεθεί ο τουρισμός σε σωστά πλαίσια καλό θα ήταν να λειτουργεί στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης και να μην θέτει σε κίνδυνο το φυσικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο περιβάλλον. Σε μεγάλο βαθμό συμβάλλουν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που αναπτύσσονται ραγδαία τα τελευταία χρόνια.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Ερευνητική Μεθοδολογία

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε με σκοπό να διερευνηθεί αν στην περιοχή του νομού Καρδίτσας ο τουρισμός έχει σημαντική επίδραση στην κοινοτική ανάπτυξη της περιοχής. Ειδικότερα, επιδίωξη της έρευνας είναι να παρατηρηθεί αν η ανάπτυξη του τουρισμού επηρεάζει τη ζωή των κατοίκων και ποια είναι η γνώμη τους για την ανάπτυξη του και τα οφέλη που μπορεί να τους προσφέρει.

Η εμπειρική προσέγγιση περιλαμβάνει αρχικά το στάδιο της καταγραφής των διάφορων εκφάνσεων της κατάστασης και τον εντοπισμό πιθανών σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών του ερευνητικού προβλήματος και στη συνέχεια περιλαμβάνει τη διερεύνηση της συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών του ερευνητικού προβλήματος. Η παρουσίαση των στατιστικών στοιχείων που συλλέχτηκαν και παρουσιάστηκαν σε πίνακες και διαγράμματα έχει ως σκοπό είτε τη διευκόλυνση του έργου της ανάλυσης ή στην απλή ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενου, με τρόπο σαφή και παραστατικό.

Για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης χρησιμοποιείται η στατιστική περιγραφή του δείγματος και η εξαγωγή συμπερασμάτων, όπως αυτά που προκύπτουν από πίνακες συχνοτήτων που συνδυάζουν τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά αυτών που συμμετέχουν στην έρευνα.

Αρχικά με αυτόν τον τρόπο περιγράφεται η σύνθεση του δείγματος και τα χαρακτηριστικά του, όπως το φύλο των ερωτηθέντων, η ηλικία τους, το μορφωτικό τους επίπεδο, η οικογενειακή τους κατάσταση και το εισόδημα τους. Εξετάστηκε επίσης αν η περιοχή είναι τουριστική και κατά πόσο ο τουρισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη της. Το δείγμα των ερωτηθέντων αποτελείται από άντρες και γυναίκες του νομού Καρδίτσας.

6.2 Επιλογή του δείγματος

Σε μια εμπειρική έρευνα το πιο σημαντικό τμήμα αποτελεί η επιλογή και ο καθορισμός του δείγματος. Το δείγμα θα πρέπει να είναι σε ικανοποιητικό βαθμό αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Μεγάλη σημασία για το βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος έχει ο τρόπος επιλογής των μονάδων του. Ο τρόπος με τον οποίο εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση της πιθανότητας να είναι το δείγμα αντιπροσωπευτικό, είναι η τυχαία δειγματοληψία, η οποία χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα πτυχιακή μελέτη.

Η συλλογή των πληροφοριών από το δείγμα έγινε με βάση ανώνυμο ερωτηματολόγιο. Η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν όσο το δυνατό σαφέστερη, ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα ως προς την ακριβή έννοια την ερωτήσεων και να μπορούν να απαντηθούν από όλους ανεξάρτητα μορφωτικού επιπέδου. Για να αποφευχθούν τυχόν δυσκολίες, η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε με προσωπική επαφή.

Στη συγκεκριμένη πτυχιακή μελέτη το στατιστικό δείγμα λήφθηκε από το νομό Καρδίτσας καθώς το θέμα της μελέτης αφορά τη συμβολή του τουρισμού στην κοινοτική ανάπτυξη. Έτσι το δείγμα αποτελείται από γυναικείο και ανδρικό πληθυσμό του νομού που κατοικεί μόνιμα στο νομό.

Στόχος του ερωτηματολογίου ήταν η διεξαγωγή αποτελεσμάτων όσον αφορά την επίδραση του τουρισμού στην κοινοτική ανάπτυξη του νομού. Η συλλογή ερωτηματολογίων ξεκίνησε στις αρχές Αυγούστου του 2011 και ολοκληρώθηκε στο τέλος του ίδιου μήνα. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν 200 ερωτηματολόγια. Συνολικά διανεμήθηκαν 250 ερωτηματολόγια από τα οποία συμπληρώθηκαν και επιστράφηκαν τα 200.

6.3 Περιγραφή ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από 19 ερωτήσεις και η πλειοψηφία των ερωτήσεων αποτελούνται από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Στην αρχή του ερωτηματολογίου έγιναν ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων όπως φύλο, ηλικία, επάγγελμα, μορφωτικό επίπεδο, αριθμός μελών οικογένειας και μηνιαίο εισόδημα.

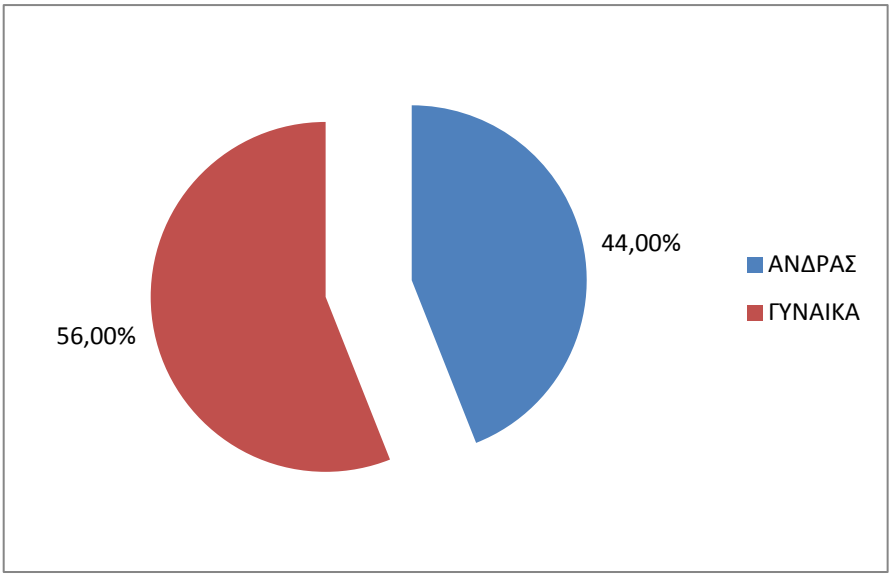
Στη συνέχεια απαρτίζεται από ερωτήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό όπως, αν η περιοχή είναι τουριστική, αν υπάρχουν δυνατότητες επιπλέον τουριστικής ανάπτυξης και αν ασχολούνται οι ίδιοι οι ερωτηθέντες ή κάποιος συγγενής του με τον τουρισμό. Επίσης απαρτίζεται από ερωτήσεις που αφορούν τις επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία, στην κοινωνία και στο περιβάλλον.

Μέθοδος επεξεργασίας των στοιχείων

Για την απεικόνιση των σχετικών συχνοτήτων χρησιμοποιούνται γραφήματα καθώς και κυκλικά διαγράμματα

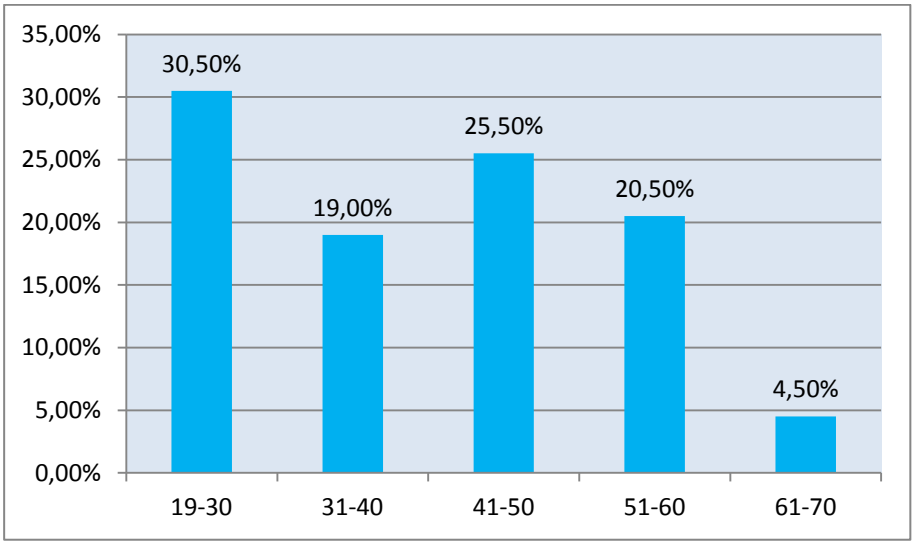
Για τη διερεύνηση της συσχέτισης μεταξύ των διαφορετικών μεταβλητών, υπολογίζονται οι συντελεστές συσχέτισης χ2. Οι έλεγχοι των υποθέσεων του χ2 χρησιμοποιήθηκαν σε επίπεδο σημαντικότητας 0,10. Η εκτίμηση των συχνοτήτων καθώς και η διαδικασία διερεύνησης συσχετίσεων πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS.

6.4 Παρουσίαση και σχολιασμών αποτελεσμάτων έρευνας

Γράφημα 1: Φύλο ερωτηθέντων

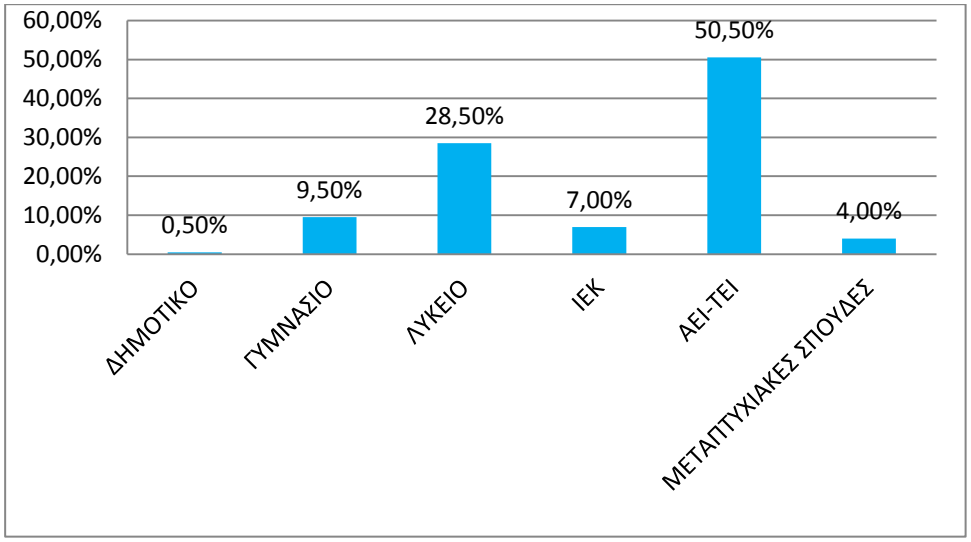
Όπως προέκυψε από το σύνολο των ερωτηθέντων κατοίκων του νομού Καρδίτσας, τα οποία ήταν 200 άτομα, το 56% (112 άτομα) ήταν γυναίκες και το 44% (88 άτομα) ήταν άντρες.

Γράφημα 2: Ηλικία ερωτηθέντων

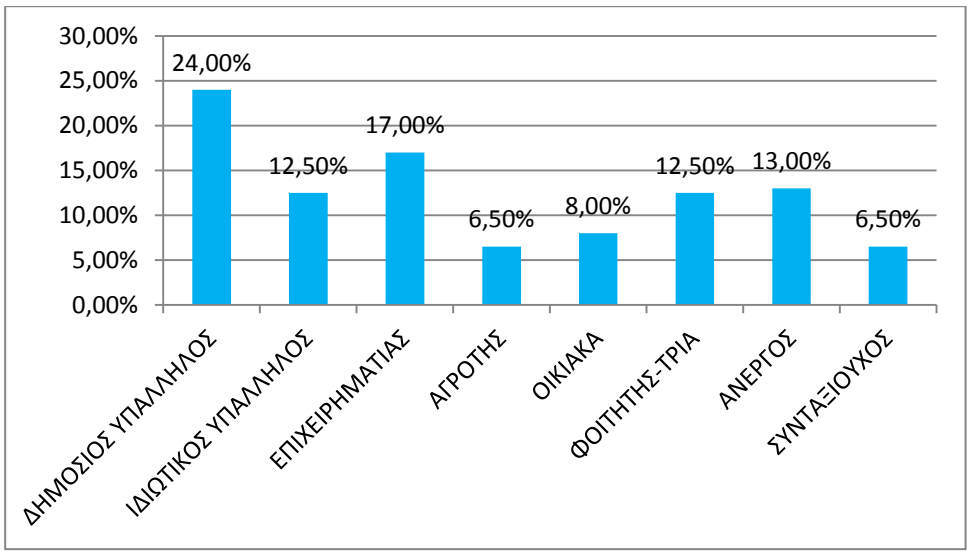
Από τους 200 ερωτηθέντες, το 30,5% (61 άτομα) είναι ηλικίας 19 έως 30 ετών, το 19% (38 άτομα) είναι ηλικίας 31 έως 40 ετών, το 25,5% (51 άτομα) είναι ηλικίας 41 έως 50 ετών, το

20,5% (41 άτομα) είναι ηλικίας 51 έως 60 ετών και το 4,5% (9 άτομα) είναι ηλικίας από 61 έως 70 ετών.

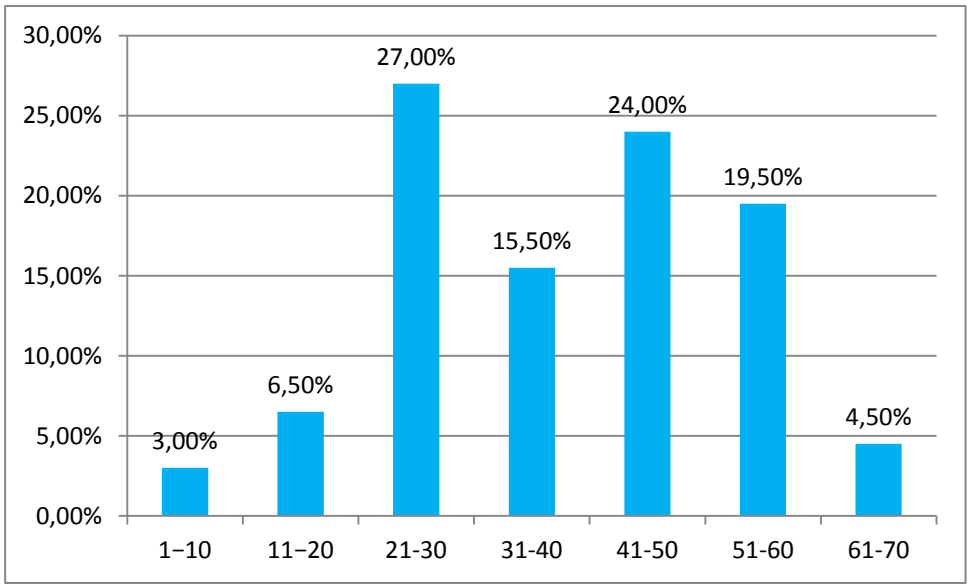
Γράφημα 3: Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 0,5% (1 άτομο) είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το δημοτικό, το 9,5% (19 άτομα) είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το γυμνάσιο, το 28,5% (57 άτομα) είχε απολυτήριο λυκείου, το 7% (14 άτομα) είχε τελειώσει σχολή ΙΕΚ, το 50,5% (101 άτομα) ήταν απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ και το 4% (8 άτομα) είχε πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές.

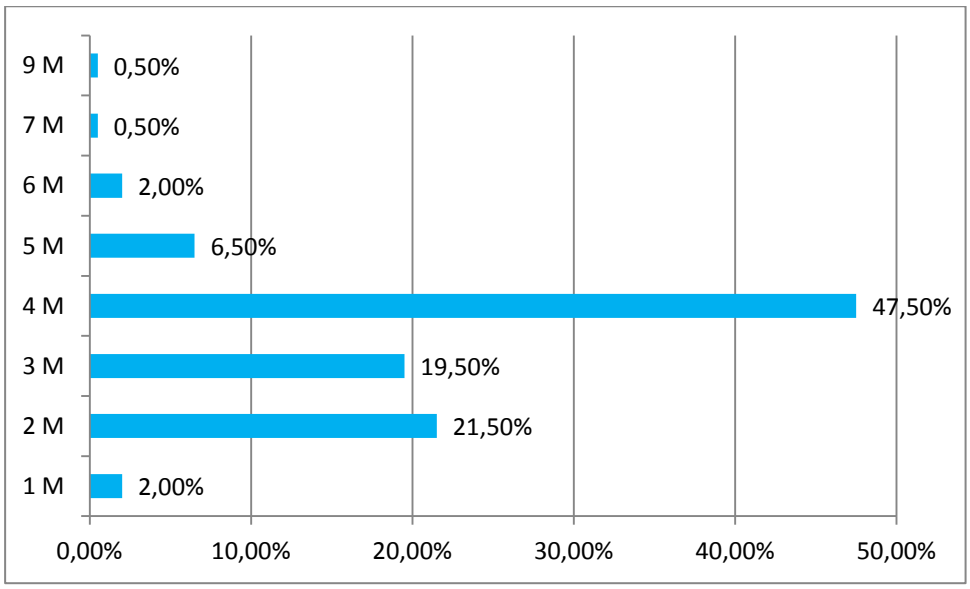
Γράφημα 4: Επάγγελμα ερωτηθέντων

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 24% (48 άτομα) ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, το 12,5% (25 άτομα) ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 17% (34 άτομα) ήταν επιχειρηματίες, το 6,5% (13 άτομα) ήταν αγρότες, το 8% (16 άτομα) ασχολούνταν με τα οικιακά, το 12,5% (25 άτομα) ήταν φοιτητές-τριες, το 13% (26 άτομα) ήταν άνεργοι και το 6,5% (13 άτομα) ήταν συνταξιούχοι.

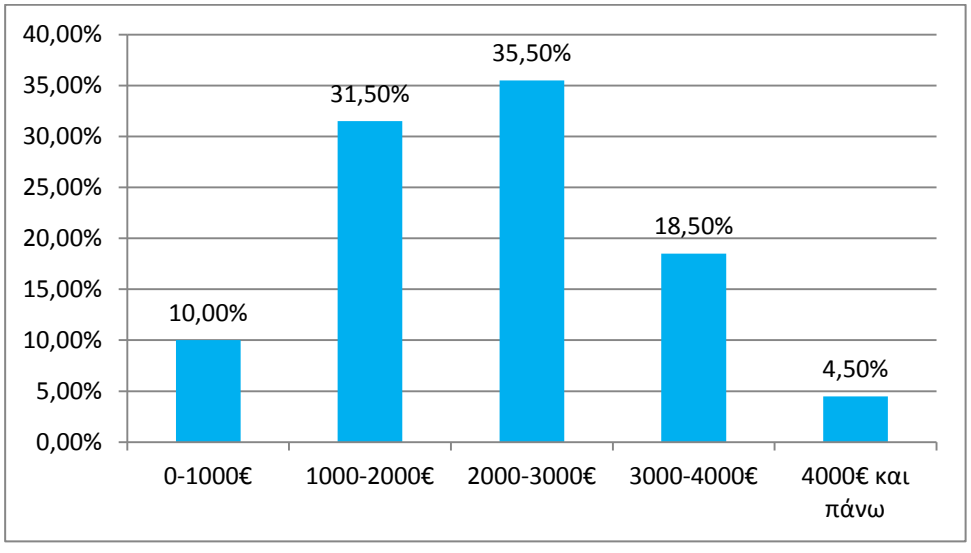
Γράφημα 5: Πόσα χρόνια κατοικείτε στο νομό Καρδίτσας

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 3% απάντησε ότι κατοικεί στο νομό Καρδίτσας από 1-10 χρόνια, το 6,5% από 11-20 χρόνια, το 27% από 21-30 χρόνια, το 15,5% από 31-40 χρόνια, το 24% από 41-50 χρόνια, το 19,5% από 51- 60 χρόνια , ενώ το 4,5% από 61-70 χρόνια.

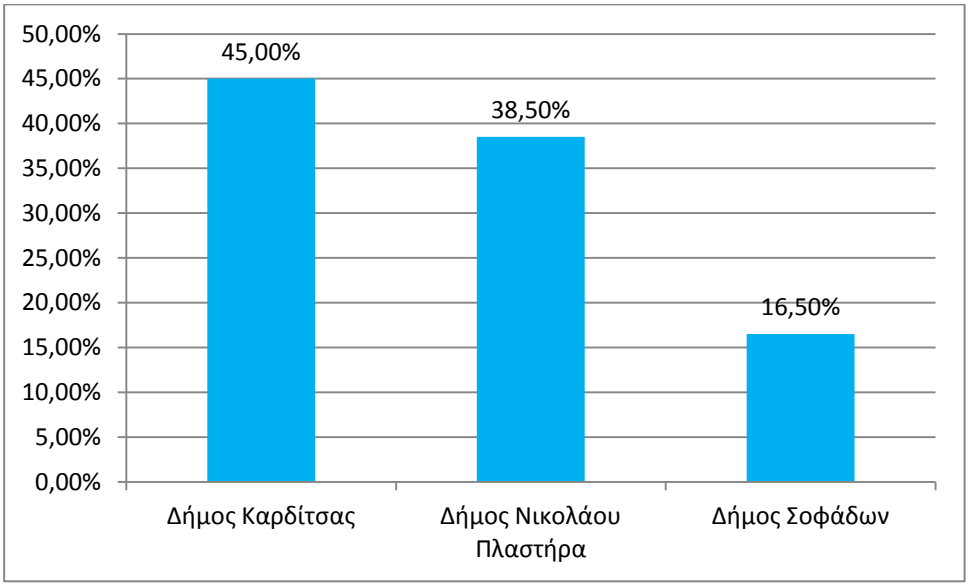
Γράφημα 6: Πόσα μέλη έχει η οικογένεια σας

Από τους 200 ερωτηθέντες, μόλις το 2% έδωσε ως απάντηση ότι η οικογένεια του αποτελείται από ένα μέλος. Το 21,5% απάντησε ότι αποτελείται από δύο μέλη, το 19,5% ότι αποτελείται από τρία μέλη, το 47,5% ότι αποτελείται από τέσσερα μέλη, το 6,5% ότι αποτελείται από πέντε μέλη, το 2% ότι αποτελείται από έξι μέλη, το 0,5% ότι αποτελείται από εφτά μέλη και τέλος το 0,5% ότι αποτελείται από 9 μέλη.

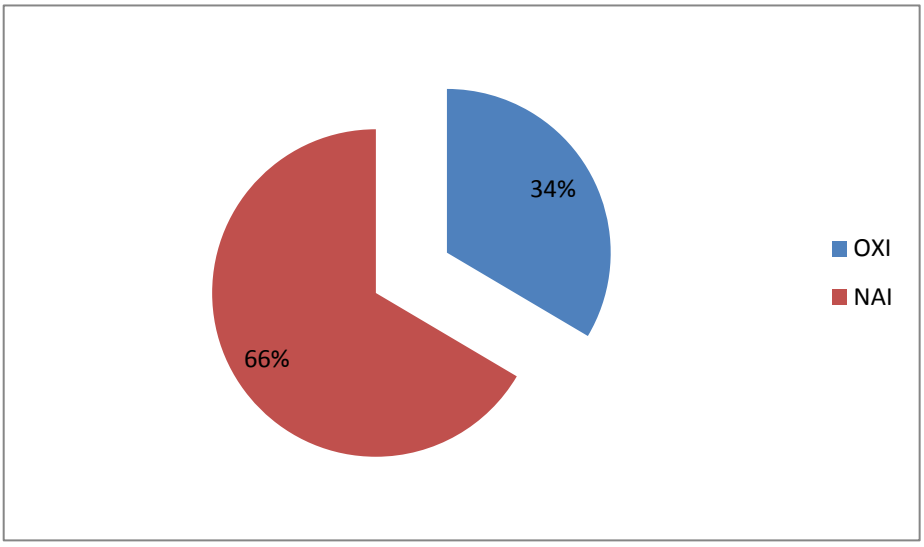
Γράφημα 7: Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Από τους 200 ερωτηθέντες το 10% (20 άτομα) έχουν μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από 0-1000€, το 32,5% (63 άτομα) έχουν μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 1000-2000€, το 35,5% (71 άτομα) έχουν μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 2000-3000€, το 18,5% (37 άτομα) έχουν μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 3000-4000€ και το 4,5% (9 άτομα) έχουν μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από 4000€ και πάνω.

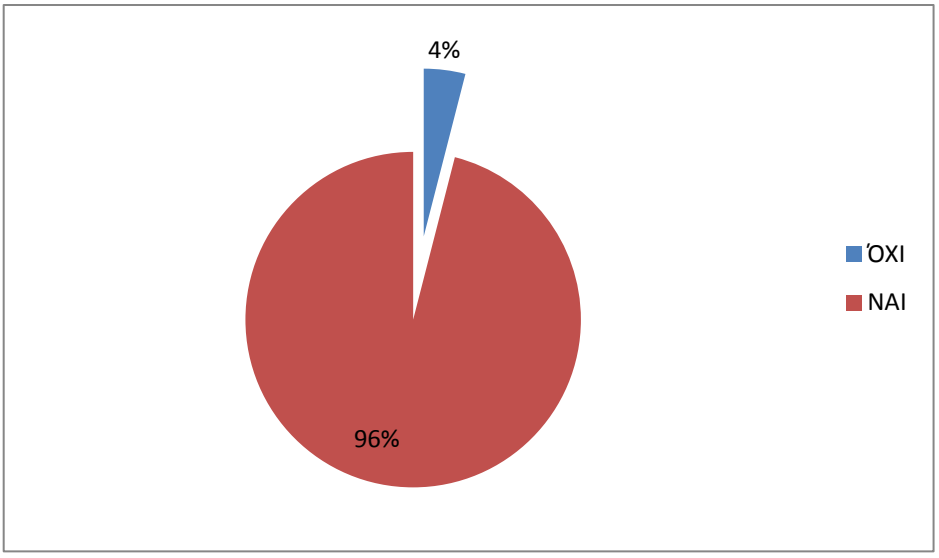
Γράφημα 8: Δήμος κατοικίας

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 45% (90 άτομα) είχε ως τόπο κατοικίας το δήμο Καρδίτσας, το 38,5% (77 άτομα) είχε ως τόπο κατοικίας το δήμο Νικολάου Πλαστήρα και το 16,5% (33 άτομα) είχε ως τόπο κατοικία το δήμο Σοφάδων.

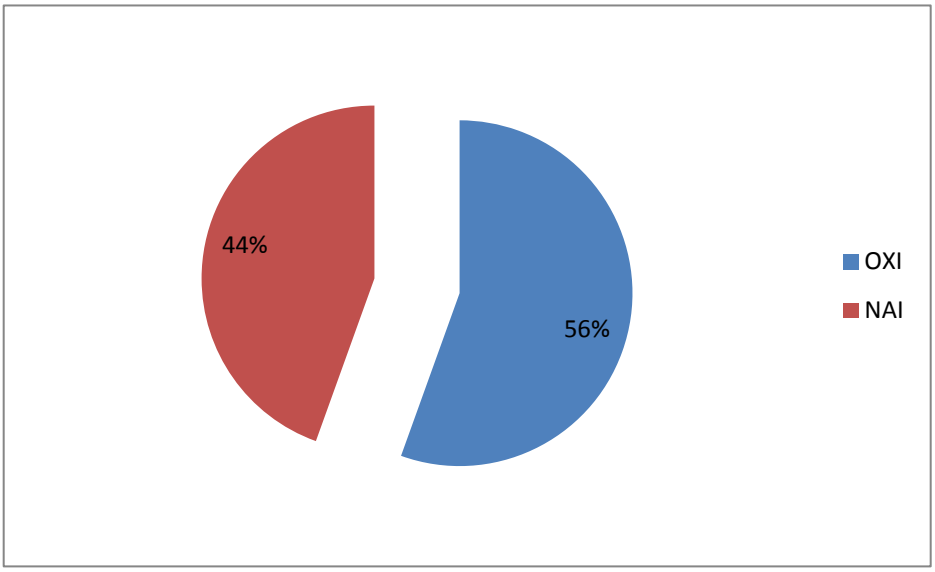
Γράφημα 9: Είναι τουριστική η περιοχή;

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 67% (133 άτομα) θεωρούν ότι η περιοχή όπου κατοικούν είναι τουριστική, ενώ το 33% (67 άτομα) πιστεύουν ότι η περιοχή όπου κατοικούν δεν είναι τουριστική.

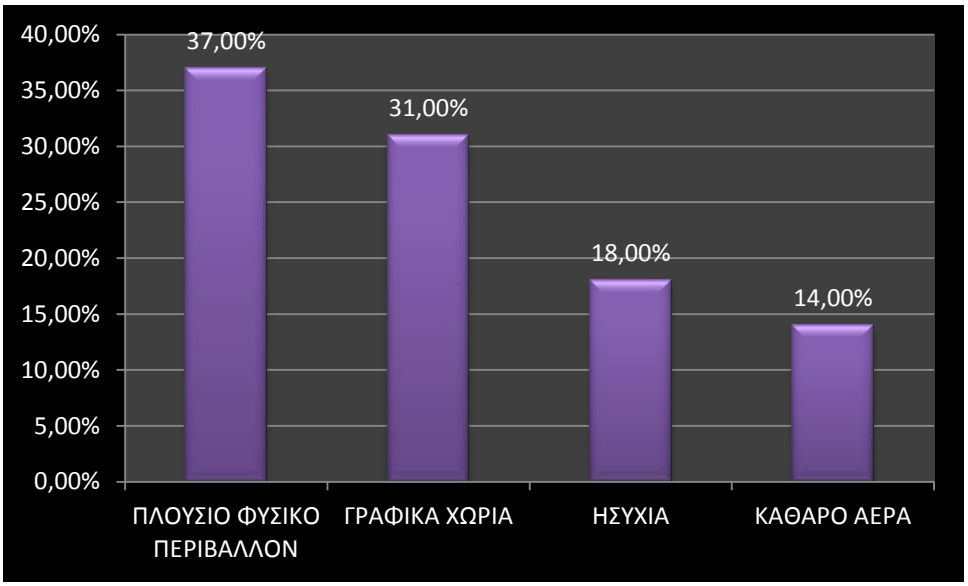
Γράφημα 10: Έχει η περιοχή επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 96% (192 άτομα) πιστεύουν ότι η περιοχή στην οποία κατοικούν έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, ενώ μόλις το 4% (8 άτομα) πιστεύουν ότι η περιοχή στην οποία κατοικούν δεν έχει δυνατότητες επιπλέον τουριστικής ανάπτυξης.

Γράφημα 11: Ασχολείστε εσείς ή κάποιος συγγενής με τον τουρισμό;

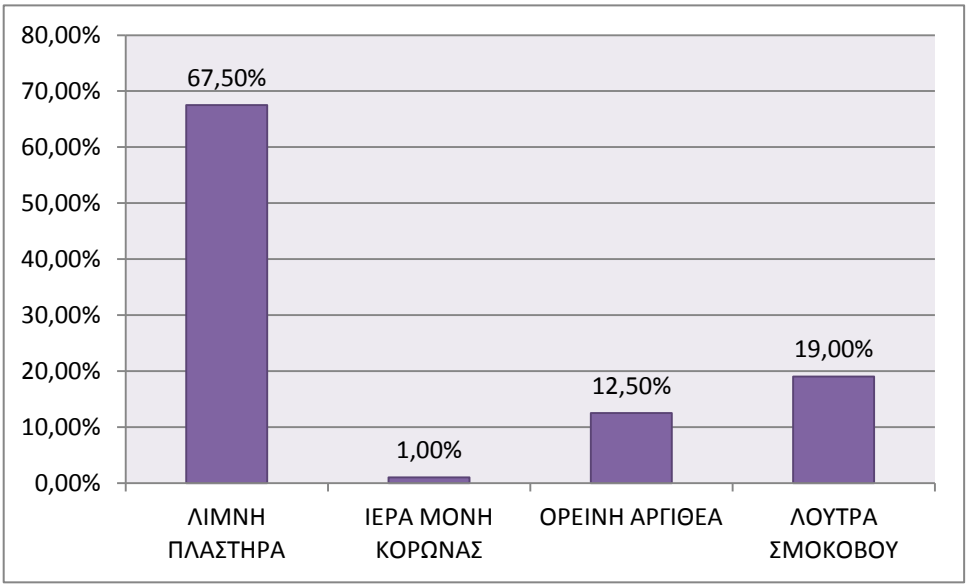
Από τους 200 ερωτηθέντες, το 44% (89 άτομα) ασχολούνται οι ίδιοι ή κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο με τον τουρισμό, ενώ το 56% (111 άτομα) δεν ασχολούνται με τον τουρισμό, ούτε έχουν κάποιο συγγενικό πρόσωπο που να ασχολείται με τον τουρισμό.

Γράφημα 12: Λόγος τουριστικής ζήτησης στο νομό Καρδίτσας

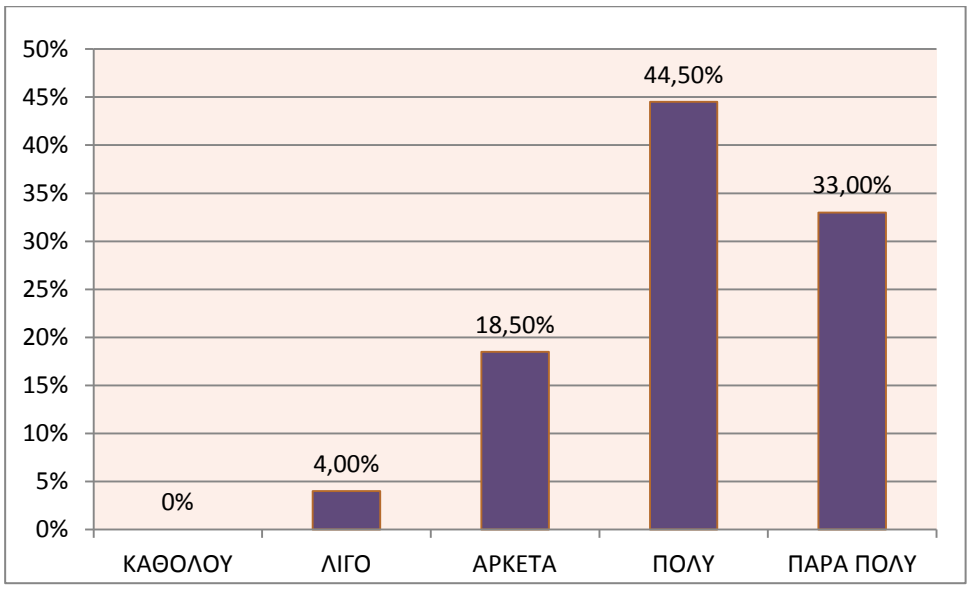
Από τους 200 ερωτηθέντες, το 37% (74 άτομα) πιστεύουν ότι η τουριστική ζήτηση στο νομό Καρδίτσας οφείλεται στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον, το 31% (62 άτομα) πιστεύουν ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται στα γραφικά χωριά, το 18% (36 άτομα) πιστεύουν ότι η τουριστική

ζήτηση οφείλεται στην ησυχία και το 14% (28 άτομα) πιστεύουν ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται στον καθαρό αέρα που προσφέρει ο νομός.

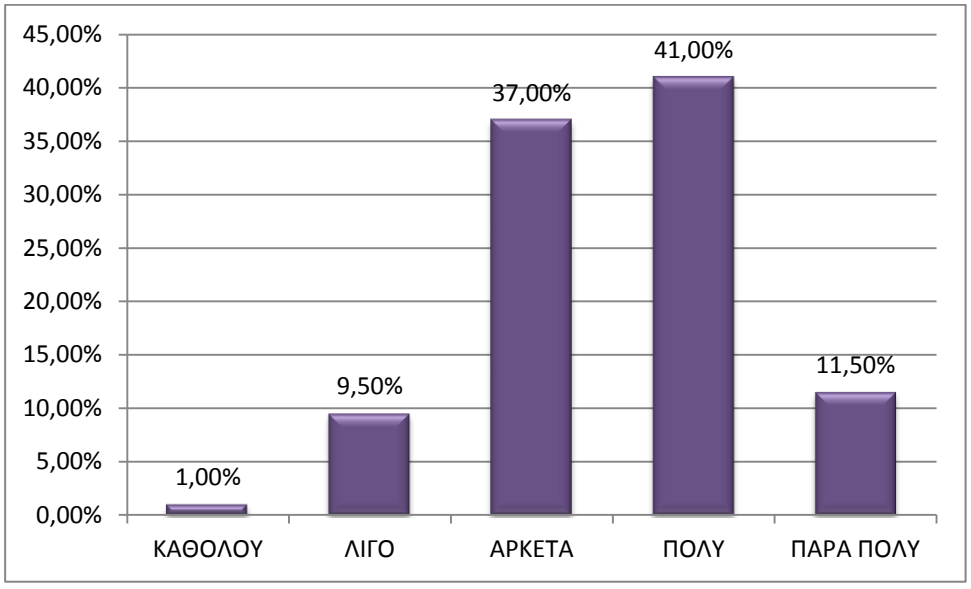
Γράφημα 13: Σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 67,5% (135 άτομα) πιστεύουν ότι το σημείο του νομού Καρδίτσας που έχει τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η Λίμνη Πλαστήρα, το 1% (2 άτομα) πιστεύουν ότι η Ιερά μονή Κορώνης αποτελεί σημείο που έχει τουριστική ζήτηση. Στη συνέχεια το 12,5% (25 άτομα) πιστεύουν ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η ορεινή Αργιθέα και το 19% (38 άτομα) πιστεύουν ότι το σημείο του νομού με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι τα λουτρά Σμοκόβου.

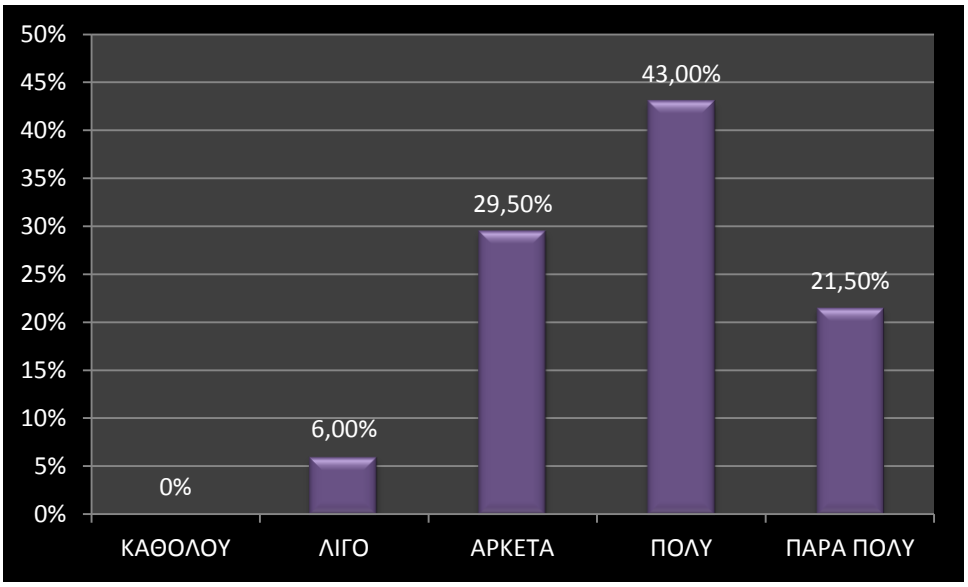
Γράφημα 14: Επίδραση του τουρισμού στην τοπική οικονομία

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 4% (8 άτομα) πιστεύουν ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στην τοπική οικονομία, το 18,5% (37 άτομα) πιστεύουν ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στην τοπική οικονομία, το 44,5% (89 άτομα) πιστεύουν ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στην τοπική οικονομία και το 33% (66 άτομα) πιστεύουν ότι ο τουρισμός επιδρά πάρα πολύ στην τοπική οικονομία του νομού.

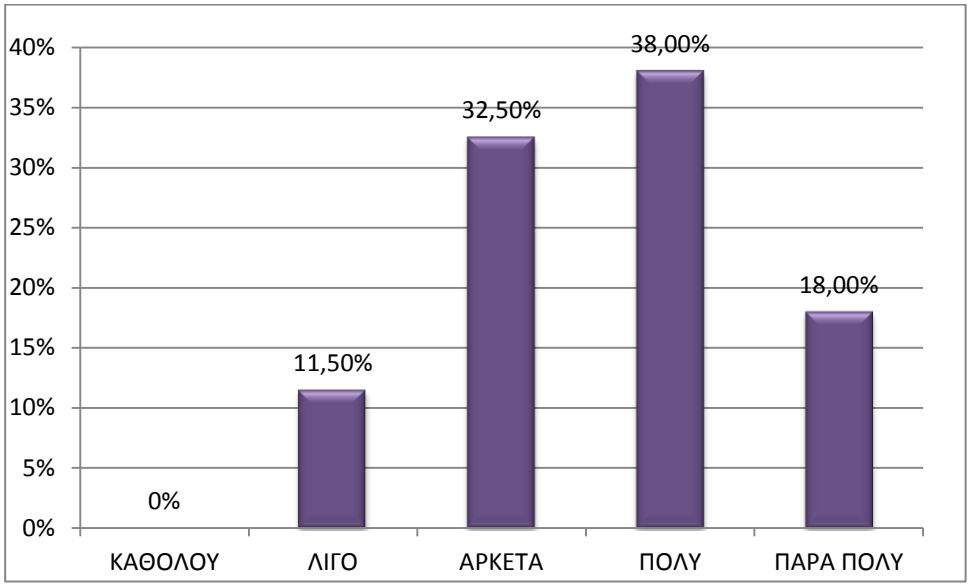
Γράφημα 15: Επίδραση του τουρισμού στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

Από τους 200 ερωτηθέντες, το 1% (2 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός δεν δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, το 9,5% (19 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, το 37% (74 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, το 41% (82 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και το 11,5% (23 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά πάρα πολύ στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

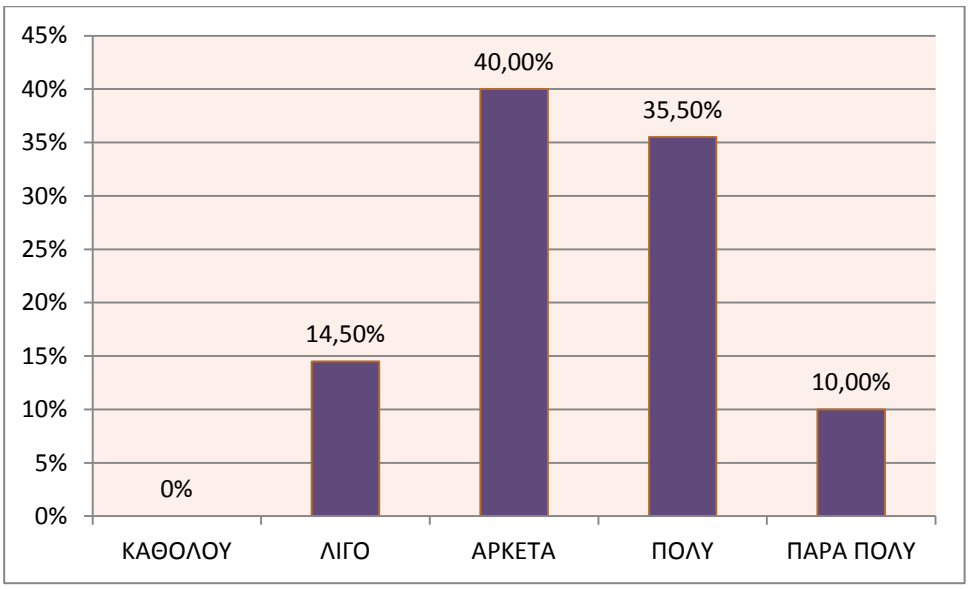
Γράφημα 16: Επίδραση του τουρισμού στην αύξηση του εισοδήματος

Από τους 200 ερωτηθέντες και σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα όλοι οι κάτοικοι του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος. Το 6% (12 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στην αύξηση του εισοδήματος, το 29,5% (59 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στην αύξηση του εισοδήματος, το 43% (86 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στην αύξηση του εισοδήματος και το 21,5% (43 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά πάρα πολύ στην επίδραση του εισοδήματος των κατοίκων.

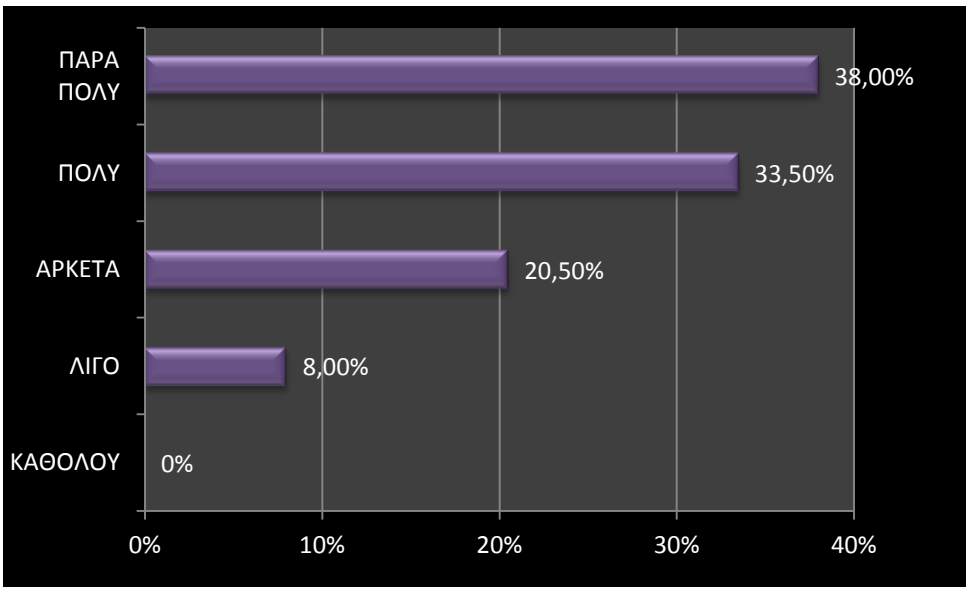
Γράφημα 17: Συμβολή τουρισμού στην προώθηση των τοπικών προϊόντων

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας όλοι οι κάτοικοι του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην προώθηση των τοπικών προϊόντων. Το 11,5% (23 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην προώθηση των τοπικών προϊόντων, το 32,5% (65 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην προώθηση των τοπικών προϊόντων, το 38% (76 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην προώθηση τοπικών προϊόντων και το 18% (36 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στην προώθηση των τοπικών προϊόντων του νομού.

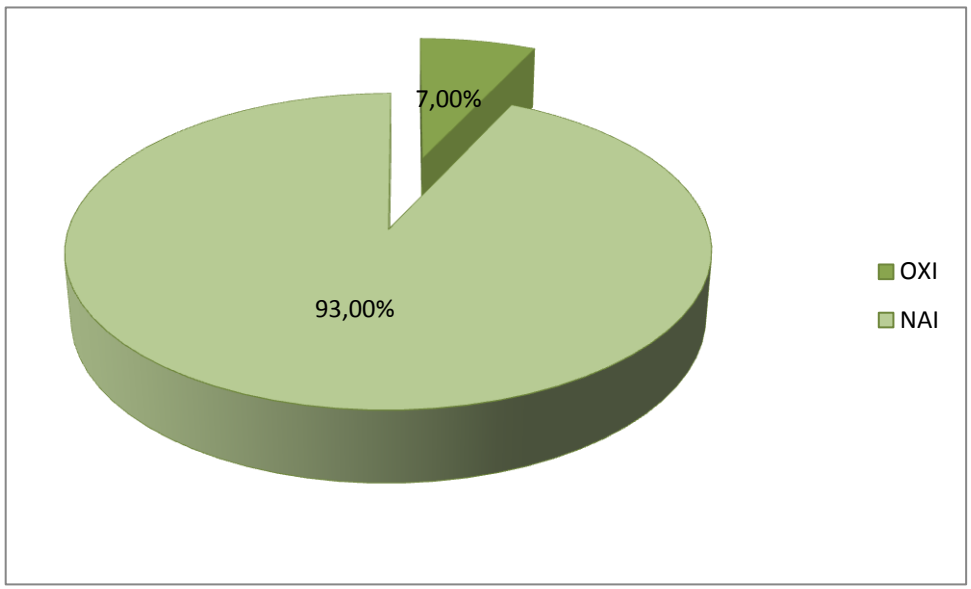
Γράφημα 18: Επίδραση του τουρισμού στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών

Από του 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας όλοι οι κάτοικοι του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός έχει επίδραση στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών. Το 14,5% (29 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών, το 40% (80 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στην αύξηση των τιμών και των υπηρεσιών, το 35,5% (71 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών και το 10% (20 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός επιδρά πάρα πολύ στην αύξηση των αγαθών και των υπηρεσιών.

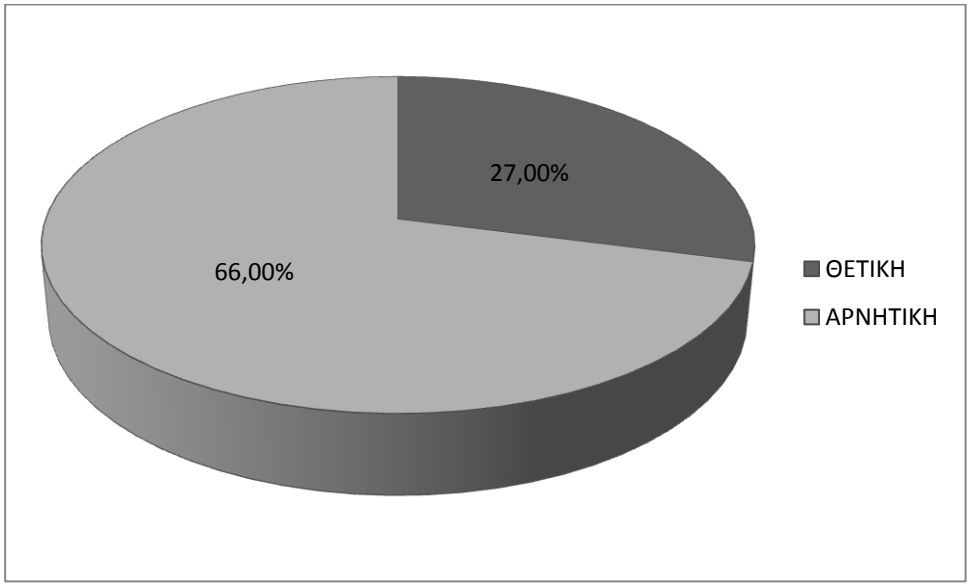
Γράφημα 19: Επίδραση του τουρισμού στην εποχιακή απασχόληση

Από τους 200 ερωτηθέντες του νομού Καρδίτσας και σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα όλοι οι κάτοικοι του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός ευνοεί την εποχιακή απασχόληση. Το 8% (16 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός ευνοεί λίγο την εποχιακή απασχόληση, το 20,5% (41 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός ευνοεί αρκετά την εποχιακή απασχόληση, το 33,5% (67 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός ευνοεί πολύ την εποχιακή απασχόληση και το 38% (76 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός ευνοεί πάρα πολύ την εποχιακή απασχόληση.

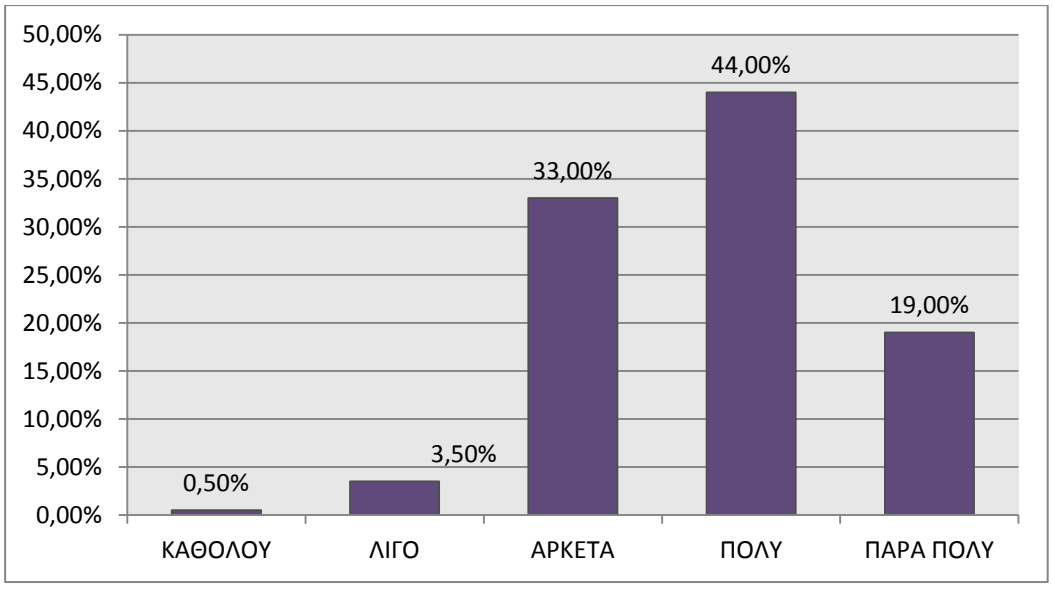
Γράφημα 20: Αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων λόγω τουρισμού

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας το 93% (186 άτομα), δηλαδή η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων, ενώ μόνο το 7% (14 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός δεν αυξάνει τις τιμές των ακινήτων και της γης.

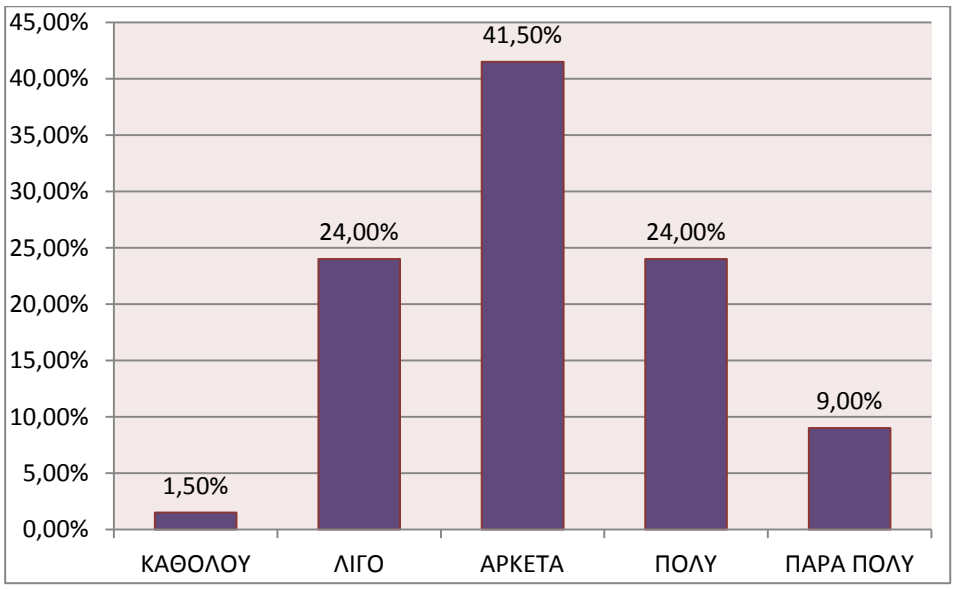
Γράφημα 21: Θετική ή αρνητική η αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων;

Από τους 186 ερωτηθέντες που πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων το 27% (54 άτομα) θεωρεί ότι αυτή η αύξηση είναι θετική ενώ το 66% (132 άτομα) θεωρεί ότι αυτή η αύξηση είναι αρνητική.

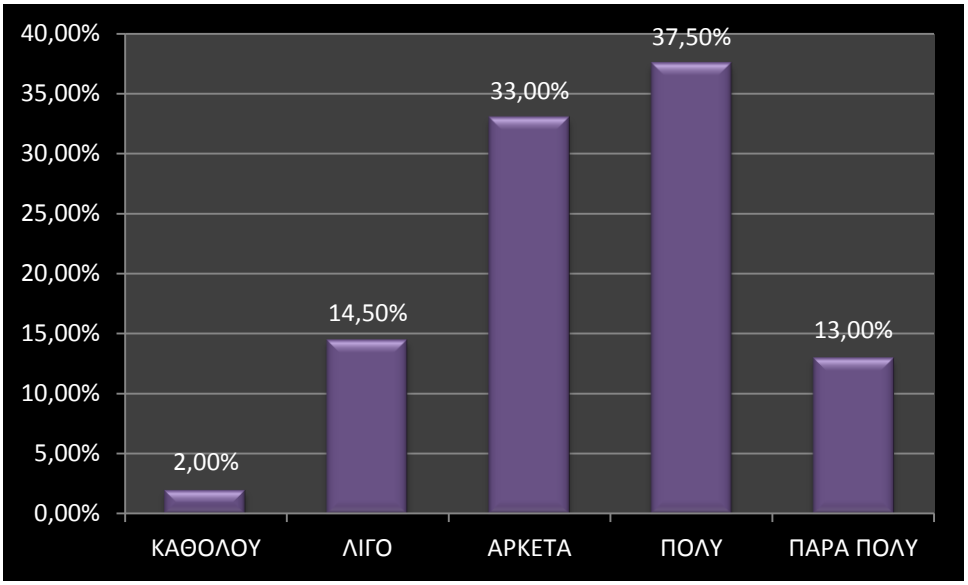
Γράφημα 22: Επίδραση τουρισμού στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων

Από τους 200 ερωτηθέντες του νομού Καρδίτσας, μόνο το 0,5% (1 άτομο) θεωρεί ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει καθόλου στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και μόνο το 3,5% (7 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Στη συνέχεια το 33% (66 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων, το 44% (88 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και το 19% (38 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

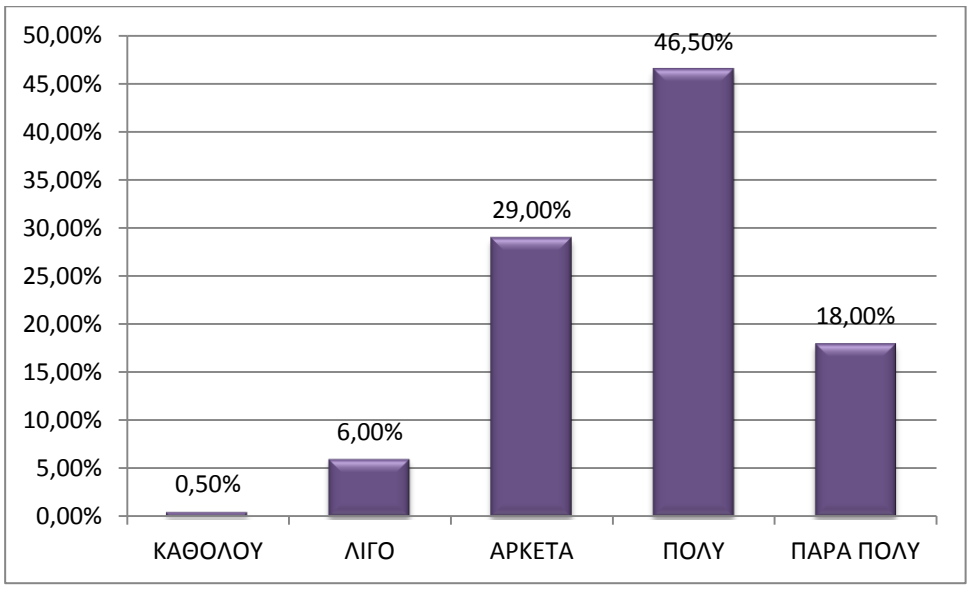
Γράφημα 23: Επίδραση του τουρισμού στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας το 1,5% (3 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός δεν επιδρά καθόλου στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες, το 24% (48 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός έχει πολύ μικρή συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες. Στη συνέχεια σύμφωνα με το διάγραμμα το 41,5% (83 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες, το 24% (48 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες και μόλις το 9% (18 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες.

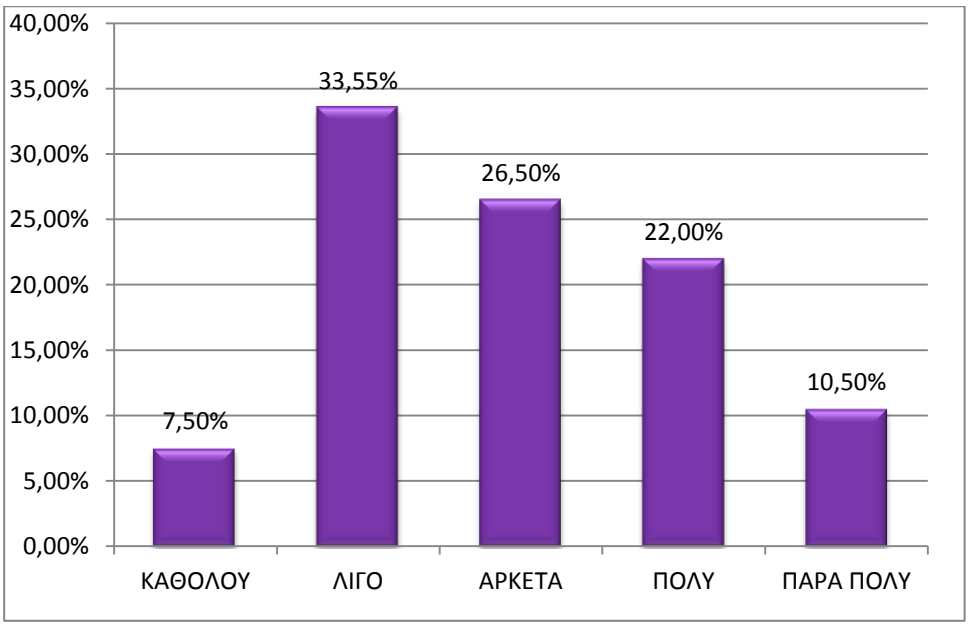
Γράφημα 24: Επίδραση του τουρισμού στη βελτίωση του οδικού δικτύου

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας μόνο το 2% (4 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός δεν επιδρά καθόλου στη βελτίωση του οδικού δικτύου. Το 14,5% (29 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στη βελτίωση του οδικού δικτύου, το 33% (66 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά αρκετά στην βελτίωση του οδικού δικτύου, το 37,5% (75 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στη βελτίωση του οδικού δικτύου και το 13% (26 άτομα) δήλωσε ότι ο τουρισμός επιδρά πάρα πολύ στη βελτίωση του οδικού δικτύου.

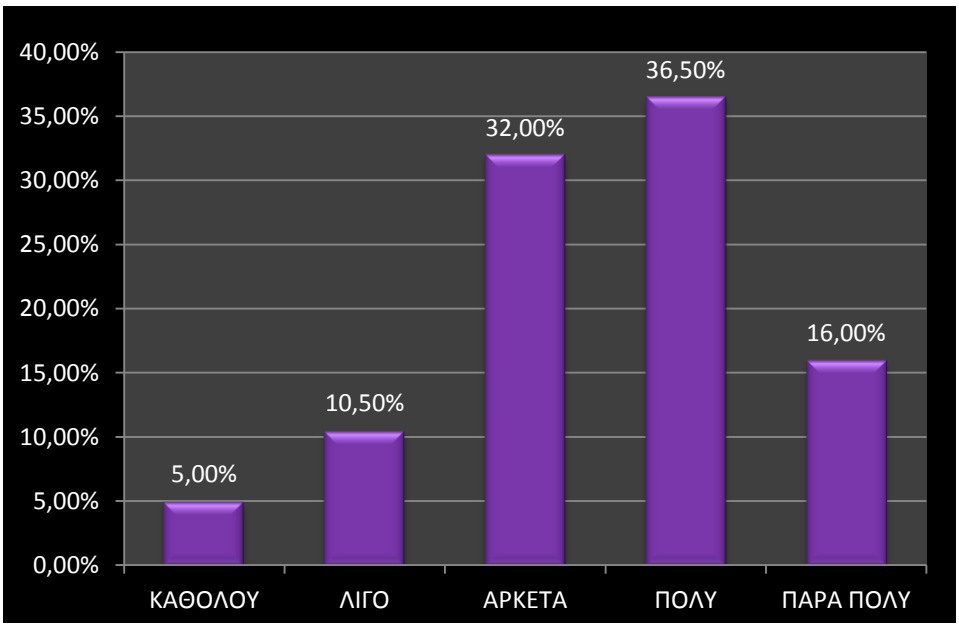
Γράφημα 25: Επίδραση του τουρισμού στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας η μειοψηφία του πληθυσμού δηλαδή μόλις το 0,5% (1 άτομο) θεωρεί ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει καθόλου στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας του νομού. Στη συνέχεια το 6% (12 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας, το 29% (58 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας, το 46,5% (93 άτομα) δηλαδή η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας και το 18% (36 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας του νομού.

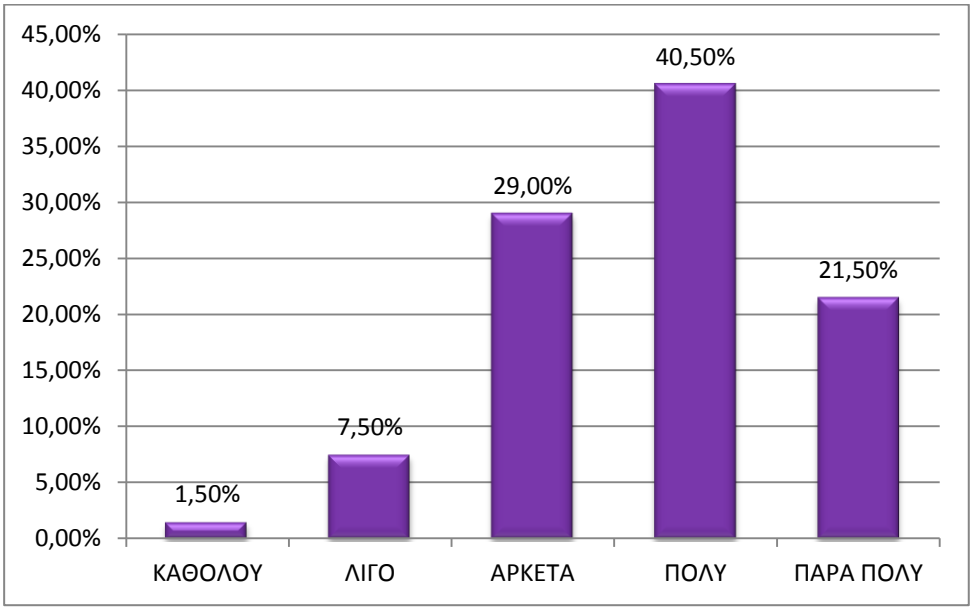
Γράφημα 26: Επίδραση του τουρισμού στην αλλαγή του τρόπου ζωής

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας το 7,5% (15 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει καθόλου στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων του νομού, το 33,55% (67 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός έχει πολύ λίγη επίδραση στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων, το 26,5% (53 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων, το 22% (44 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων ενώ το 10,5% (21 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός έχει πάρα πολύ μεγάλη συμβολή στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων.

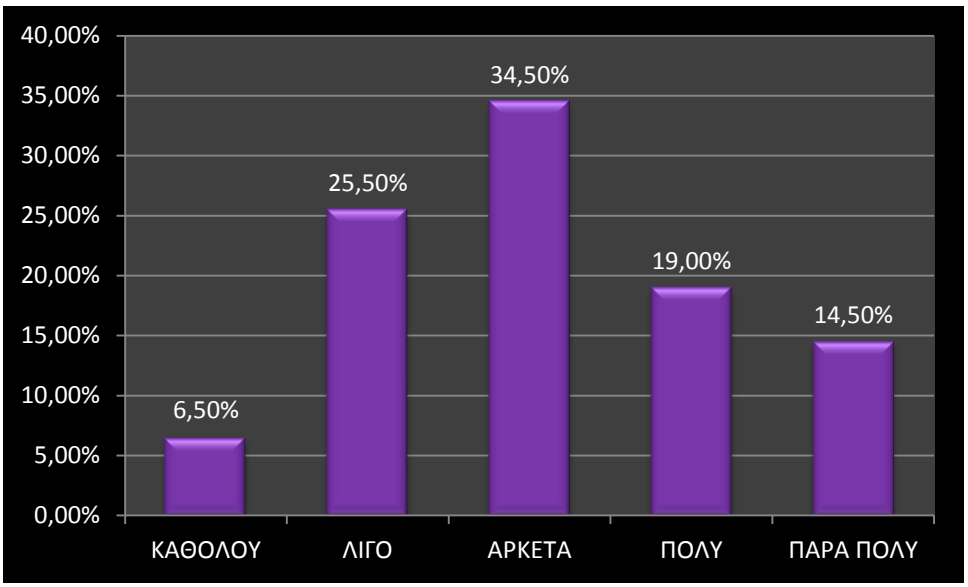
Γράφημα 27: Επίδραση του τουρισμού μόνο σε μια μικρή ομάδα ατόμων

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας προέκυψε ότι το 5% (10 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει καθόλου στην εξυπηρέτηση μιας μικρής ομάδας αλλά συμβάλλει στην εξυπηρέτηση του μεγαλύτερου μέρους των κατοίκων και το 10,5% (21 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην εξυπηρέτηση μιας μικρής ομάδας ανθρώπων. Αντίθετα το 32% (64 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην εξυπηρέτηση μόνο μιας μικρής ομάδας ανθρώπων, το 36,5% (73 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στο να εξυπηρετεί μόνο μια μερίδα ανθρώπων και το 16% (32 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στην εξυπηρέτηση μόνο μιας μικρής ομάδας ατόμων και όχι στο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του νομού Καρδίτσας.

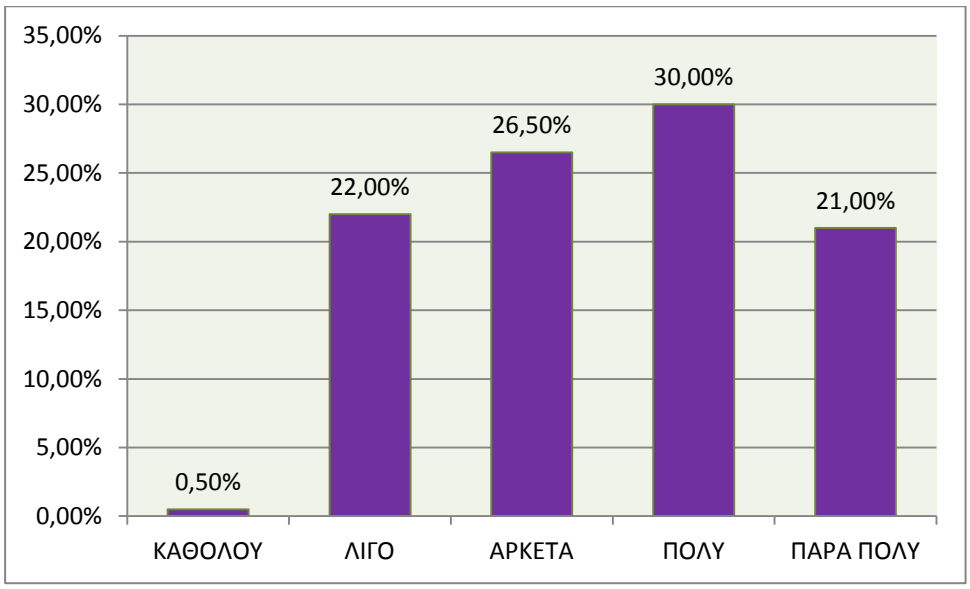
Γράφημα 28: Ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την προστασία του περιβάλλοντος λόγω ανάπτυξης του τουρισμού

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας προέκυψε ότι μόλις το 1,5% (3 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού δεν συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την προστασία του περιβάλλοντος και το 7,5% (15 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει ελάχιστα στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Αντίθετα το 29% (58 άτομα) πιστεύει ότι το η ανάπτυξη του τουρισμού ευαισθητοποιεί τους κατοίκους για την προστασία του περιβάλλοντος, το 40,5% (81 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην προστασία του περιβάλλοντος και το 21,5% (43 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την προστασία του περιβάλλοντος.

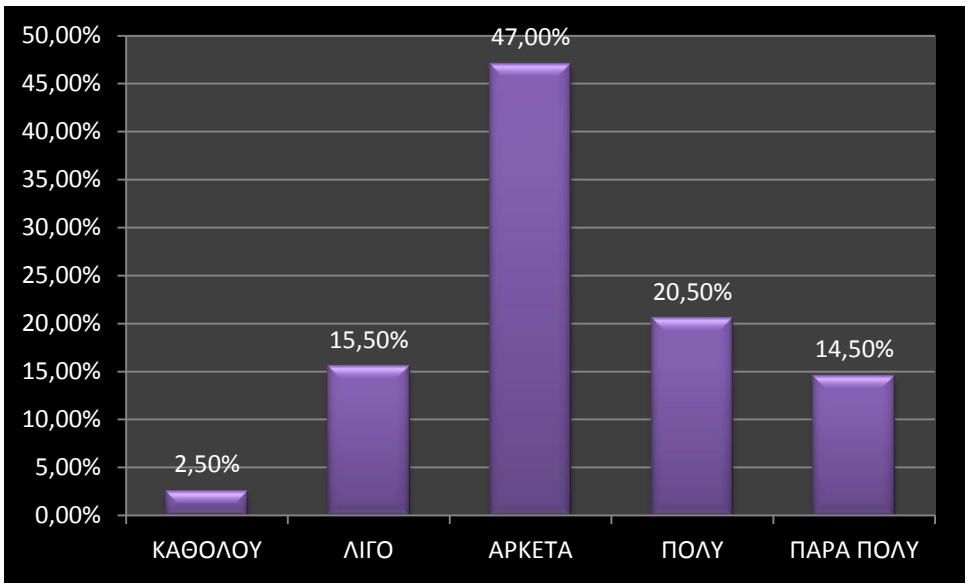
Γράφημα 29: Συμβολή του τουρισμού στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας και σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα προέκυψε ότι το 6,5% (13 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός δεν έχει καμία επίδραση στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Το 25,5% (51 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, το 34,5% (69 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, το 19% (38 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και το 14,5% (29 άτομα) θεωρεί ότι η συμβολή του τουρισμού συμβάλλει πάρα πολύ στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Γράφημα 30: Επίδραση του τουρισμού στο φυσικό τοπίο

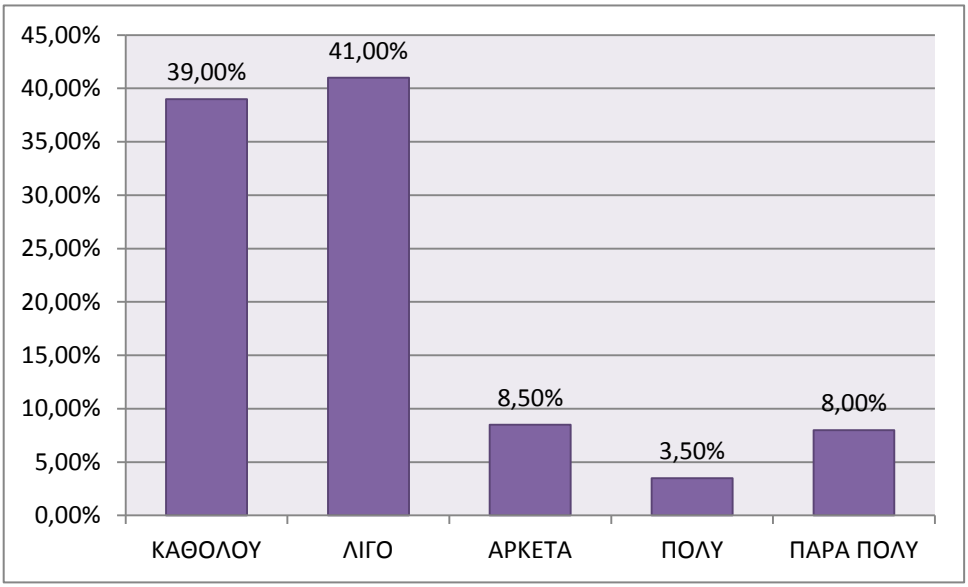
Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας και σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι μόλις το 0,5% (1 άτομο) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού δεν προκαλεί καθόλου αλλαγές στο φυσικό τοπίο. Αντίθετα το 22% (44 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί σε μικρό βαθμό αλλαγές στο φυσικό τοπίο, το 26,5% (53 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει αρκετά στις αλλαγές που δημιουργούνται στο φυσικό τοπίο, το 30% (60 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός προκαλεί αλλαγές στο φυσικό τοπίο σε μεγάλο βαθμό και το 21% (42 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό αλλαγές στο φυσικό τοπίο.

Γράφημα 31: Διατήρηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

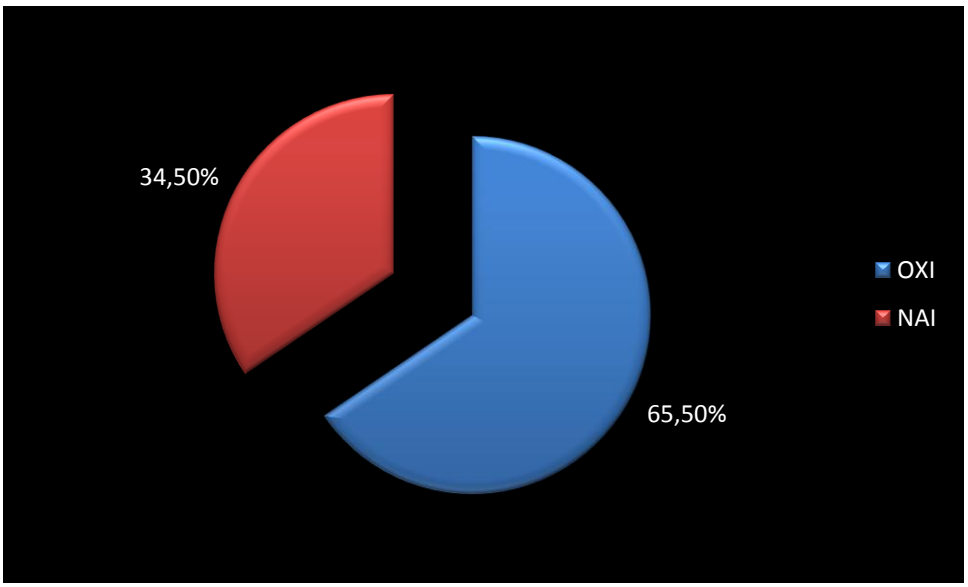
και εθίμων λόγω του τουρισμού

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας προέκυψε ότι το 2,5% (5 άτομα) θεωρεί ότι η ανάπτυξη του τουρισμού δεν συμβάλλει καθόλου στη διατήρηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων και το 15,5% (31 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων. Αντίθετα το 47% (94 άτομα),σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες, θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στη διατήρηση και ανάπτυξη των εθίμων. Το 20,5% (41 άτομα) θεωρεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη διατήρηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων και το 14,5% (29 άτομα) θεωρεί ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων του νομού.

Γράφημα 32: Αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού λόγω του τουρισμού

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας προέκυψε ότι το 39% (78 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει καθόλου στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού και το 41% (82 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού. Αντίθετα, το 8,5% (17 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην αλλοίωση του πολιτισμού, το 3,5% (7 άτομα) πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού και το 8% (16 άτομα) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει πάρα πολύ στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού.

Γράφημα 33: Απασχόληση με τον τουρισμό στο μέλλον

Από τους 200 ερωτηθέντες κατοίκους του νομού Καρδίτσας και σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα προέκυψε ότι το 34,5% (69 άτομα) δήλωσε ότι στο μέλλον θα ήθελε να ασχοληθεί με τον τουρισμό ενώ το 65,5% (131 άτομα) δήλωσε ότι δεν θα ήθελε να ασχοληθεί με τον τουρισμό στο μέλλον.

6.5 Ανάλυση Περιγραφικής Στατιστικής

Τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από τη διερεύνηση της περιοχής είναι ότι στην περιοχή το γυναικείο φύλο υπερτερεί σε σχέση με το αντρικό, καθώς από την έρευνα προέκυψε ότι οι γυναίκες ήταν 112 ενώ οι άντρες 88.

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι (24%) και το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα κυμαίνεται μεταξύ 1000 -2000€ για το 31,5% και 2000-3000€ για το 35,5%.

Επίσης προέκυψε ότι στο θέμα της ηλικίας οι ερωτηθέντες ήταν μοιρασμένοι σε αυτούς που ήταν μικρότεροι των 40 ετών και σε αυτούς που ήταν μεγαλύτεροι. Με ενδιαφέρον επίσης

παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είχε ανώτερη μόρφωση, ήταν δηλαδή απόφοιτοι ΤΕΙ- ΑΕΙ σε ποσοστό 50,50%.

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η περιοχή είναι τουριστική (67%) και έχει δυνατότητες για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη (96%). Θεωρούν επίσης ότι ο λόγος που η περιοχή έχει τουριστική ζήτηση είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον και τα γραφικά χωριά που διαθέτει ο νομός και το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι αναμφισβήτητα η λίμνη Πλαστήρα (67,5%).

Όσον αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις που έχει ο τουρισμός στην περιοχή, οι περισσότεροι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην τοπική οικονομία (44,5%), στη δημιουργία θέσεων εργασίας (41%), στην αύξηση του εισοδήματος (43%), στην προώθηση των τοπικών προϊόντων (38%). Ακόμα πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει πάρα πολύ στην εποχική απασχόληση (38%) και αρκετά στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών.

Μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων θεωρεί επίσης ότι ο τουρισμός αυξάνει τις τιμές της γης και των ακινήτων (93%) και ότι αυτή η αύξηση είναι αρνητική (66%).

Όσον αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις που έχει ο τουρισμός στην περιοχή, οι περισσότεροι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου (44%), στη βελτίωση του οδικού δικτύου (37,5%) και στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας. Δήλωσαν επίσης, ότι στον τρόπο ζωής τους δεν έχουν υπάρξει μεγάλες αλλαγές λόγω του τουρισμού, μόνο σε ένα πολύ μικρό βαθμό.

Η ευαισθητοποίηση των κατοίκων για την προστασία του περιβάλλοντος αυξάνεται λόγω του τουρισμού, γιατί θέλουν η περιοχή τους να φαίνεται όμορφη και να προσελκύει τουρίστες. Παράλληλα όμως θεωρούν ότι υπάρχει υποβάθμιση του περιβάλλοντος(34,5%), όπως αύξηση

των σκουπιδιών και ρύπανση των υδάτων καθώς και αλλαγή στο φυσικό τοπίο της περιοχής (30%).

Σημαντικό επίσης θεωρείται το γεγονός ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση και την ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων της περιοχής (47%) και θεωρούν επίσης ότι ο τουρισμός δεν ευθύνεται για την αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού (41%).

6.6 Ανάλυση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων χ^2

Η μέθοδος X^2 ή έλεγχος ανεξαρτησίας μεταβλητών, χρησιμοποιείται γενικά για να μετρηθεί ο βαθμός εξάρτησης μεταξύ δύο μεταβλητών X, Y, δηλαδή για να εξακριβωθεί η ένταση της συνάφειας τους. Ειδικότερα πραγματοποιείται έλεγχος υποθέσεων για να διερευνηθεί αν οι μεταβλητές συσχετίζονται. Η διατύπωση κάθε ελέγχου υποθέσεων περιλαμβάνει τη μηδενική υπόθεση (Ho) και την εναλλακτική υπόθεση (HA) και έχει την ακόλουθη μορφή:

(Ho): Τα χαρακτηριστικά X και Y του δείγματος κατανέμονται ανεξάρτητα του πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.

(HA) : Τα χαρακτηριστικά X και Y του δείγματος δεν κατανέμονται ανεξάρτητα του πληθυσμού, δηλαδή οι μεταβλητές είναι εξαρτημένες.

Η τιμή της στατιστικής X^2 συγκρίνεται με την πιθανότητα της παρατήρησης της τιμής αυτής (P-value) και οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- **P – value > 0,10** → αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση (Ho), δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.
- **P – value < 0,10** → αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (HA), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 10%.

- **P – value > 0,05** → αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση (Ho), δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.
- **P – value < 0,05** → αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (HA), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%.
- **P – value > 0,01** → αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση (Ho), δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες
- **P – value < 0,01** → αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (HA), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του αν ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία. Το φύλο των ερωτηθέντων είναι άντρας ή γυναίκα. Η μεταβλητή που αφορά το αν ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ». Η τιμή p- value= 0,067 < 0,1 και αυτό σημαίνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 1: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλο και επίδραση του τουρισμού στην τοπική οικονομία

		Επίδραση στην τοπική οικονομία		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Φύλο	Άνδρας	1	87	88
		12,5%	43,5%	44%
	Γυναίκα	7	105	112
		87,5%	54,7%	56%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, από τους 8 ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στην τοπική οικονομία το 12,5% ήταν άντρες και το 87,5% ήταν γυναίκες. Από τους 192 ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στην τοπική οικονομία, το 43,5% ήταν άντρες ενώ το 54,7% ήταν γυναίκες.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του αν ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία. Το φύλο των ερωτηθέντων είναι άντρας ή γυναίκα. Η μεταβλητή που αφορά το αν ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ». Η τιμή p- value= 0,049 < 0,05 και αυτό σημαίνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 2: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλο και επίδραση του τουρισμού στη δημιουργία θέσεων εργασίας

		Επίδραση στην δημιουργία θέσεων εργασίας		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Φύλο	Άνδρας	5	83	88
		23,8%	46,4%	44%
	Γυναίκα	16	96	112
		76,2%	53,6%	56%
Σύνολο		21	179	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 21 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, το 23,8% ήταν άντρες και το 76,2% ήταν

γυναίκες. Από τους 179 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας, το 46,4% ήταν άντρες και το 53,6% ήταν γυναίκες. Αυτό ίσως συμβαίνει γιατί η ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του φύλου των ερωτηθέντων και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στην προώθηση των τοπικών προϊόντων. Το φύλο των ερωτηθέντων μπορεί να είναι άντρας ή γυναίκα. Η μεταβλητή που αφορά την επίδραση στην προώθηση των τοπικών προϊόντων μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Καθόλου». Η τιμή p- value= 0,06 < 0,1 , υπάρχει δηλαδή συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 3: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλων και επίδραση του τουρισμού στην προώθηση των τοπικών προϊόντων

		Επίδραση στην προώθηση των τοπικών προϊόντων		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Φύλο	Άνδρας	6	82	88
		26,1%	46,3%	44%
	Γυναίκα	17	95	112
		73,9%	53,7%	56%
Σύνολο		23	177	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, από τους 23 ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην προώθηση των τοπικών προϊόντων του νομού, το 26,1% ήταν άντρες ενώ το 73,95 ήταν γυναίκες. Από τους 177 ερωτηθέντες που είχαν δώσει σαν απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει

πολύ στην προώθηση των τοπικών προϊόντων, το 46,3% ήταν άντρες ενώ το 53,7% ήταν γυναίκες.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του φύλου και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες. Το φύλο μπορεί να είναι άντρας ή γυναίκα. Η μεταβλητή που αφορά την δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Καθόλου». Η τιμή της p- value = 0,055 < 0,1 , μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάσαμε.

Πίνακας 4: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλου και επίδραση του τουρισμού στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες

		Επίδραση στην δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Φύλο	Άνδρας	16	72	88
		31,4%	48,3%	44%
	Γυναίκα	35	77	112
		68,6%	51,7%	56%
Σύνολο		51	149	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 51 ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες, το 31,4% είναι άντρες, ενώ το υπόλοιπο 68,6% ήταν γυναίκες. Από τους 149 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο

τουρισμός συμβάλλει πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους και γυναίκες, το 68,6% ήταν άντρες ενώ το 51,75 ήταν γυναίκες.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και του που οφείλεται η τουριστική ζήτηση στο νομό. Η μεταβλητή ηλικία μπορεί να έχει ως απάντηση «μικρότερος – η των 40 ετών» ή «μεγαλύτερος – η των 40 ετών», ενώ η μεταβλητή που οφείλεται η τουριστική ζήτηση στο νομό μπορεί να έχει ως απάντηση «πλούσιο φυσικό περιβάλλον» ή «γραφικά χωριά» ή «ησυχία» ή «καθαρό αέρα». Η τιμή της p- value = 0,004 < 0,05 , μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάσαμε.

Πίνακας 5: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και που οφείλεται η τουριστική ζήτηση στο νομό

		Που οφείλεται η τουριστική ζήτηση στο νομό Καρδίτσας				
		Φυσικό περιβάλλον	Γραφικά χωριά	Ησυχία	Καθαρό αέρα	Σύνολο
Ηλικία	<40 ετών	36	41	14	8	99
		48,6%	66,1%	38,9%	28,6%	49,5%
	>40 ετών	38	21	22	20	101
		51,4%	33,9%	61,1%	71,4%	50,5%
Σύνολο		74	62	36	28	200
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 74 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η τουριστική ζήτηση του νομού οφείλεται στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον το 48,6% είχε ηλικία < 40, ενώ το 51,4% είχε ηλικία > 40. Από τους 62 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η τουριστική

ζήτηση οφείλεται στα γραφικά χωριά του νομού, το 66,1% είχε ηλικία < 40, ενώ το 33,9% είχε ηλικία > 40. Από τους 36 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται στην ησυχία που μπορεί να σου προσφέρει ο τουρισμός στο νομό, το 38,9% είχε ηλικία < 40, ενώ το 61,1% είχε ηλικία > 40. Από τους 28 ερωτηθέντες που έδωσα ως απάντηση ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται στον καθαρό αέρα που σου προσφέρει ο τουρισμός στο νομό, το 28,6% είχε ηλικία , 40, ενώ το 71,4% είχε ηλικία > 40. Παρατηρούμε λοιπόν από τη συσχέτιση των παραπάνω μεταβλητών ότι οι ερωτηθέντες με ηλικία < 40 πιστεύουν ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται περισσότερο στα γραφικά χωριά και λιγότερο στον καθαρό αέρα που προσφέρει ο τουρισμός στο νομό, ενώ οι ερωτηθέντες με ηλικία > 40 πιστεύουν ότι η τουριστική ζήτηση οφείλεται περισσότερο στον καθαρό αέρα και λιγότερο στα γραφικά χωριά.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και του ποιο σημείο στο νομό έχει τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση. Η μεταβλητή ηλικία μπορεί να έχει ως απάντηση «μικρότερος – η των 40 ετών» ή «μεγαλύτερος – η των 40 ετών», ενώ η μεταβλητή ποιο σημείο στο νομό έχει τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση μπορεί να έχει ως απάντηση «λίμνη Πλαστήρα» ή «Ιερά μονή Κορώνης» ή «ορεινή Αργιθέα» ή «Λουτρά Σμοκόβου». Η τιμή της p-value = 0,04 < 0,05 , μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάσαμε.

Πίνακας 6: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση

		Ποιο σημείο έχει την μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση				
		Λίμνη Πλαστήρα	Ιερά Μονή Κορώνης	Ορεινή Αργιθέα	Λουτρά Σμοκόβου	Σύνολο
Ηλικία	<40 ετών	72	1	15	11	99
		53,3%	50%	60%	28,9%	49,5%
	>40 ετών	63	1	10	27	101
		46,7%	50%	40%	71,1%	50,5%
Σύνολο		135	2	25	28	200
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 135 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η λίμνη Πλαστήρα, το 53,3% είχε ηλικία < 40, ενώ το 46,7% είχε ηλικία > 40. Από τους 2 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η Ιερά μονή Κορώνης, το 50% είχε ηλικία < 40, ενώ το 50% είχε ηλικία >40. Από τους 25 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η Ορεινή Αργιθέα, το 60% είχε ηλικία < 40,ενώ το 40% >40. Από τους 38 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι τα λουτρά Σμοκόβου, το 28,9% είχε ηλικία < 40, ενώ το 71,1% είχε ηλικία > 40. Από τη συσχέτιση των δύο μεταβλητών παρατηρούμε ότι οι ερωτηθέντες με ηλικία < 40 πιστεύουν ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι η Λίμνη Πλαστήρα,

ενώ οι ερωτηθέντες με ηλικία > 40 πιστεύουν ότι το σημείο με τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση είναι τα λουτρά Σμοκόβου.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και της μελλοντικής απασχόλησης με τον τομέα του τουρισμού. Η μεταβλητή ηλικία μπορεί να έχει ως απάντηση «μικρότερος – η των 40 ετών» ή «μεγαλύτερος – η των 40 ετών», ενώ η μεταβλητή απασχόληση με τον τουρισμό στο μέλλον μπορεί να έχει ως απάντηση «Ναι» ή «Όχι». Η τιμή της p- value = 0,042 < 0,05 , μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάσαμε.

Πίνακας 7: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών ηλικία και απασχόληση με τον τουρισμό στο μέλλον

		Απασχόληση με τον τουρισμό στο μέλλον		
		Όχι	Ναι	Σύνολο
Ηλικία	<40 ετών	58	41	88
		44,3%	59,4%	44%
	>40 ετών	7	105	112
		55,7%	40,6%	56%
Σύνολο		131	69	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 131 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι δεν θα ήθελαν να ασχοληθούν με τον τομέα του τουρισμού στο μέλλον, το 44,3% είχε ηλικία < 40 ετών, ενώ το 55,7% είχε ηλικία > των 40 ετών. Από τους 69 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι θα ήθελαν να ασχοληθούν στο μέλλον με τον τομέα του τουρισμού το 59,4% είχε ηλικία < 40 ετών , ενώ το 40,6% είχε ηλικία > 40 ετών.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου και της επίδρασης του τουρισμού στην τοπική οικονομία. Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων μπορεί να νε έχει ως απάντηση «Υψηλό» ή «Χαμηλό». Η μεταβλητή που αφορά στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Καθόλου». Η τιμή p-value = 0,03 < 0,05 μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 8: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών μόρφωση και επίδραση του τουρισμού στην τοπική οικονομία

		Επίδραση στην τοπική οικονομία		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Μορφωτικό επίπεδο	Χαμηλή	6	71	77
		75%	37%	38,5%
	Υψηλή	2	121	123
		25%	63%	61,5%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Πιο συγκεκριμένα, από τους 8 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός επιδρά λίγο στην τοπική οικονομία, το 75% είχε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ενώ το 25% είχε υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Από τους 192 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός επιδρά πολύ στην τοπική οικονομία το 37% είχε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ενώ το 63% είχε υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Παρατηρούμε λοιπόν ότι σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα οι ερωτηθέντες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο

πιστεύουν περισσότερο ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία σε σχέση με τους ερωτηθέντες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των ερωτηθέντων και της συμβολής του τουρισμού στην εποχική απασχόληση. Το μορφωτικό επίπεδο μπορεί να έχει ως απάντηση «Χαμηλό» ή «Υψηλό». Η μεταβλητή που αφορά την εποχική απασχόληση μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ». Η τιμή της p- value = 0,04 < 0,05 μας δείχνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 9: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών μόρφωση και συμβολή του τουρισμού στην εποχική απασχόληση

		Συμβολή του τουρισμού στην εποχική απασχόληση		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Μόρφωση	Χαμηλή	10	67	77
		62,5%	36,4%	38,5%
	Υψηλή	2	121	123
		37,5%	63,6%	61,5%
Σύνολο		16	184	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 16 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του τουρισμού στην εποχική απασχόληση είναι μικρή το 62,5% είχε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ενώ το 37,5% είχε υψηλό επίπεδο. Από τους 184 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός ευνοεί την εποχική απασχόληση το 36,4% είχε χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ενώ το 63,6% είχε υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συσχέτισης των δύο

μεταβλητών, όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα οι περισσότεροι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι ο τουρισμός ευνοεί την εποχική απασχόληση. Ειδικότερα, οι ερωτηθέντες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο υποστηρίζουν αυτή την άποψη σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους ερωτηθέντες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Αντίθετα την άποψη ότι ο τουρισμός ευνοεί λίγο την εποχική απασχόληση υποστήριξαν περισσότερο οι ερωτηθέντες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με αυτούς με υψηλό.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στην εποχική απασχόληση. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στη εποχική απασχόληση μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,064 < 0,1 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 10: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών είναι τουριστική η περιοχή και συμβολή του τουρισμού στην εποχική απασχόληση

		Συμβολή του τουρισμού στην εποχική απασχόληση		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	2	65	67
		12,5%	35,3%	33,5%
	Ναι	14	119	133
		87,5%	64,7%	66,5%
Σύνολο		16	184	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, από τους 16 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην εποχική απασχόληση, το 12,5% πίστευε ότι η περιοχή που μένει είναι λίγο τουριστική, ενώ το 87,5% πίστευε ότι η περιοχή που μένει είναι τουριστική. Από τους 184 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην εποχική απασχόληση, το 35,3% πιστεύει ότι η περιοχή που μένει δεν είναι πολύ τουριστική, ενώ το 64,7% πιστεύει ότι η περιοχή που μένει είναι τουριστική. Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι ερωτηθέντες που θεωρούν την περιοχή τους τουριστική πιστεύουν ότι ο τουρισμός ευνοεί την εποχική απασχόληση περισσότερο από τους ερωτηθέντες που πιστεύουν ότι η περιοχή τους είναι λίγο τουριστική.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στη βελτίωση του οδικού δικτύου. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στη εποχική απασχόληση μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,000 < 0,01 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 11: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών είναι τουριστική η περιοχή και συμβολή του τουρισμού στο οδικό δίκτυο

		Συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση του οδικού δικτύου		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	2	65	67
		6,1%	38,9%	33,5%
	Ναι	31	102	133
		93,9%	61,1%	66,5%
Σύνολο		33	167	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 33 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση του οδικού δικτύου, το 6,1% πιστεύει ότι η περιοχή που μένει είναι λίγο τουριστική, ενώ το 93,9% πιστεύει ότι η περιοχή που διαμένει είναι πολύ τουριστική. Από τους 167 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην βελτίωση του οδικού δικτύου το 38,9% πιστεύει ότι η περιοχή όπου διαμένουν είναι λίγο τουριστική, ενώ το 61,1% πιστεύει ότι η περιοχή που διαμένουν είναι πολύ τουριστική. Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι κάτοικοι που μένουν στο νομό Καρδίτσας και θεωρούν την περιοχή τους τουριστική πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην βελτίωση του οδικού δικτύου. Πιθανότατα οι κάτοικοι που οι περιοχές όπου κατοικούν είναι τουριστικές, να έχουν δει κάποια βελτίωση στο οδικό δίκτυο με την ανάπτυξη του τουρισμού.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στην αλλοίωση του πολιτισμού. Η μεταβλητή που

αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στην αλλοίωση του πολιτισμού μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,000 < 0,01 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 12: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών αν είναι τουριστική η περιοχή και συμβολή του τουρισμού στην αλλοίωση του πολιτισμού

		Συμβολή του τουρισμού στην αλλοίωση του πολιτισμού		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	41	26	67
		25,6%	65%	33,5%
	Ναι	119	14	133
		74,4%	35%	66,5%
Σύνολο		160	40	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 160 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού το 25,6% πιστεύει ότι η περιοχή που διαμένει δεν τουριστική, ενώ το 74,4% πιστεύει ότι η περιοχή που διαμένει είναι πολύ τουριστική. Από τους 40 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού το 65% θεωρεί ότι η περιοχή που διαμένει δεν είναι τουριστική, ενώ το 35% θεωρεί ότι η περιοχή όπου διαμένει είναι πολύ τουριστική. Από τα αποτελέσματα της συσχέτισης των δύο μεταβλητών μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι ερωτηθέντες που θεωρούν την περιοχή τους τουριστική πιστεύουν ότι ο τουρισμός δεν

συμβάλλει στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού. Αντίθετα οι ερωτηθέντες που θεωρούν ότι η περιοχή τους είναι λίγο τουριστική θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει αρκετά στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στην αλλοίωση του πολιτισμού. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στη εποχική απασχόληση μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,038 < 0,05 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 13: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών είναι τουριστική η περιοχή και συμβολή του τουρισμού στην προστασία περιβάλλοντος

		Συμβολή του τουρισμού στην ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	10	57	67
		55,6%	31,3%	33,5%
	Ναι	8	125	133
		44,4%	68,7%	66,5%
Σύνολο		18	182	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, από τους 18 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός ευαισθητοποιεί λίγο τους κατοίκους για την προστασία του περιβάλλοντος, το 55,6% πιστεύει ότι η περιοχή όπου διαμένει δεν είναι τουριστική, ενώ το 44,4% πιστεύει ότι η περιοχή όπου διαμένει είναι πολύ τουριστική. Από τους 182 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός ευαισθητοποιεί πολύ τους κατοίκους για την προστασία του περιβάλλοντος, το 31,3% πιστεύει ότι η περιοχή όπου διαμένει δεν είναι τουριστική, ενώ το 68,7% πιστεύει ότι η περιοχή όπου διαμένει είναι τουριστική. Συμφώνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι ερωτηθέντες που κατοικούν σε τουριστική περιοχή του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός ευαισθητοποιεί πολύ τους κατοίκους.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,011 < 0,05 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 14: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών είναι τουριστική η περιοχή και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου

		Συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	6	61	67
		75%	31,8%	33,5%
	Ναι	2	131	133
		25%	68,2%	66,5%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα, από τους 8 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, το 75% έδωσε ως απάντηση ότι δεν διαμένει σε τουριστική περιοχή, ενώ το 25% έδωσε ως απάντηση ότι διαμένει σε τουριστική περιοχή. Από τους 192 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, το 31,8% απάντησε ότι δε θεωρεί τουριστική την περιοχή όπου διαμένει, ενώ το 68,2% απάντησε ότι θεωρεί τουριστική την περιοχή όπου διαμένει. Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι ερωτηθέντες που θεωρούν την περιοχή τους τουριστική πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, σε σχέση με τους ερωτηθέντες που δε θεωρούν την περιοχή τους τουριστική.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και του αν η περιοχή τους έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση

«ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει αν η περιοχή έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η τιμή της p- value = 0,011 < 0,05 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 15: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών αν είναι τουριστική η περιοχή και αν η περιοχή έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης

		Θεωρείται ότι η περιοχή σας έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης		
		Όχι	Ναι	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	6	61	67
		75%	31,8%	33,5%
	Ναι	2	131	133
		25%	68,2%	66,5%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 8 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η περιοχή τους δεν έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, το 75% πιστεύει ότι η περιοχή που διαμένει δεν είναι τουριστική, ενώ το 25% πιστεύει ότι είναι τουριστική. Από τους 192 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι η περιοχή τους έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, το 31,8% πιστεύει ότι η περιοχή του δεν είναι τουριστική, ενώ το 68,2% πιστεύει ότι είναι τουριστική.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένουν οι κάτοικοι και της συμβολής του τουρισμού στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας. Η μεταβλητή που αντιπροσωπεύει το αν είναι τουριστική η περιοχή μπορεί να έχει ως απάντηση «ναι» ή «όχι». Η μεταβλητή που αφορά τη συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας μπορεί να είναι «λίγο» ή «πολύ». Η τιμή της p- value = 0,041 < 0,05 άρα αυτό δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 16: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών αν είναι τουριστική η περιοχή και συμβολή του τουρισμού στη δημιουργία εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας.

		Συμβολή του τουρισμού στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;	Όχι	1	66	67
		7,7%	35,3%	33,5%
	Ναι	12	121	133
		92,3%	64,7%	66,5%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 8 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας, το 7,7% πιστεύει ότι η περιοχή του δεν είναι τουριστική, ενώ το 92,3% πιστεύει ότι η περιοχή του είναι τουριστική. Από τους 192 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη βελτίωση των

εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας, το 35,5% πιστεύει ότι η περιοχή του δεν είναι τουριστική, ενώ το 64,7% πιστεύει ότι η περιοχή του είναι τουριστική.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η περιοχή τους έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων. Η μεταβλητή αν θεωρείται ότι η περιοχή σας έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης μπορεί να έχει ως απάντηση «Ναι» ή «Όχι». Η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων μπορεί να έχει ως απάντηση «Ναι» ή «Όχι». Η τιμή της p- value = 0,042 < 0,05 δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 17: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών έχει η περιοχή σας δυνατότητες ανάπτυξης και συμβολή του τουρισμού στην αύξηση των τιμών γης και ακινήτων

		Συμβολή του τουρισμού στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων		
		Όχι	Ναι	Σύνολο
Θεωρείται ότι η περιοχή σας έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;	Όχι	2	6	8
		14,3%	3,2%	4%
	Ναι	12	180	192
		85,7%	96,8%	96%
Σύνολο		14	186	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 14 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός δε συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων, το 14,3% θεωρεί ότι η περιοχή του δεν έχει περισσότερες δυνατότητες να αναπτυχθεί τουριστικά, ενώ το 85,7% θεωρεί ότι η περιοχή του έχει δυνατότητες για επιπλέον ανάπτυξη. Από τους 186 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων, το 3,2% δήλωσε ότι η περιοχή του δεν έχει περισσότερες δυνατότητες να αναπτυχθεί τουριστικά, ενώ το 96,8% θεωρεί ότι η περιοχή του έχει δυνατότητες για επιπλέον ανάπτυξη.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η περιοχή τους έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών. Η μεταβλητή αν θεωρείται ότι η περιοχή σας έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης μπορεί να έχει ως απάντηση «Ναι» ή «Όχι». Η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ». Η τιμή της p- value = 0,042 < 0,05 δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 18: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών έχει η περιοχή δυνατότητες ανάπτυξης και συμβολή του τουρισμού στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών

		Συμβολή του τουρισμού στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Θεωρείται ότι η περιοχή σας έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;	Όχι	3	5	8
		10,3%	2,9%	4%
	Ναι	26	166	192
		89,7%	97,1%	96%
Σύνολο		29	171	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 29 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών, το 10,3 δήλωσε ότι η περιοχή του δεν έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, ενώ το 89,7% δήλωσε ότι η περιοχή του έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Από τους 171 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών, το 2,9% δήλωσε ότι η περιοχή του δεν έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, ενώ το 97,1% δήλωσε ότι η περιοχή του έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ», όπως επίσης και η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η τιμή της p- value = 0,000 < 0,01 δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 19: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών συμβολή στην τοπική οικονομία και συμβολή του τουρισμού στη δημιουργία θέσεων εργασίας

		Συμβολή του τουρισμού στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Θεωρείται ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία;	Λίγο	4	4	8
		19%	2,2%	4%
	Πολύ	17	175	192
		81%	97,8%	96%
Σύνολο		21	179	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 21 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην τοπική οικονομία, το 19% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη

δημιουργία θέσεων εργασίας, ενώ μόλις το 2,2% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Από τους 179 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην τοπική οικονομία, το 81% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, ενώ το 97,8% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Παρατηρούμε λοιπόν από τη συσχέτιση των δύο μεταβλητών ότι οι ερωτηθέντες που θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία, θεωρούν αντίστοιχα ότι ο τουρισμός δημιουργεί θέσεις εργασίας, ενώ οι ερωτηθέντες που θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην τοπική οικονομία, θεωρούν αντίστοιχα ότι συμβάλλει λίγο και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος. Η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ», όπως επίσης και η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος. Η τιμή της p- value = 0,021 < 0,05 δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 20: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών συμβολή του τουρισμού στην τοπική οικονομία και συμβολή του τουρισμού στην αύξηση του εισοδήματος

		Συμβολή του τουρισμού στην αύξηση του εισοδήματος		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Θεωρείται ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία;	Λίγο	2	6	8
		16,7%	3,2%	4%
	Πολύ	10	182	192
		83,3%	96,8%	96%
Σύνολο		12	188	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 21 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην τοπική οικονομία, το 16,7% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην αύξηση του εισοδήματος, ενώ το 3,2% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αύξηση του εισοδήματος. Από τους 188 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην τοπική οικονομία, το 3,2% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην αύξηση εισοδήματος, ενώ το 96,8% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην αύξηση εισοδήματος. Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι ερωτηθέντες που θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην τοπική οικονομία, πιστεύουν ότι το ίδιο

συμβαίνει και με την αύξηση του εισοδήματος. Αντίστοιχα οι ερωτηθέντες που θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην τοπική οικονομία, πιστεύουν ότι και το εισόδημα θα αυξηθεί πολύ με τη συμβολή του τουρισμού.

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ του αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και του αν ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία μπορεί να έχει ως απάντηση «Λίγο» ή «Πολύ», όπως επίσης και η μεταβλητή αν ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η τιμή της p- value = 0,000 < 0,01 δηλώνει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών που εξετάζουμε.

Πίνακας 21: συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών συμβολή του τουρισμού στην τοπική οικονομία και συμβολή του τουρισμού στο βιοτικό επίπεδο

		Συμβολή του τουρισμού στο βιοτικό επίπεδο		
		Λίγο	Πολύ	Σύνολο
Θεωρείται ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία;	Λίγο	3	5	8
		37,5%	2,6%	4%
	Πολύ	5	187	192
		62,5%	97,4%	96%
Σύνολο		8	192	200
		100,0%	100,0%	100,0%

Συγκεκριμένα από τους 8 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία, το 37,5% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ενώ το 62,5% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Από τους 192 ερωτηθέντες που έδωσαν ως απάντηση ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στην τοπική οικονομία, το 2,6% πιστεύει ότι οπ τουρισμός συμβάλλει λίγο στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ενώ το 97,4% πιστεύει ότι ο τουρισμός συμβάλλει πολύ στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Παρατηρούμε από τη συσχέτιση των δύο μεταβλητών ότι οι ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ο τουρισμός συμβάλλει λίγο στην τοπική οικονομία, πιστεύουν ότι συμβάλλει πολύ στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Αυτό μπορεί να συμβαίνει γιατί στις περιοχές που είναι τουριστικές συνήθως γίνονται έργα, όπως έργα για βελτίωση του οδικού δικτύου, που εκτός από τους επισκέπτες επωφελούνται και οι κάτοικοι της περιοχής.

6.7 Υπόδειγμα λογιστικής παλινδρόμησης

Ενώ στην προηγούμενη ενότητα εξετάσθηκε αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών, σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστεί η σχέση συνάρτησης που υπάρχει ανάμεσα σε μια εξαρτημένη μεταβλητή και πως αυτή επηρεάζεται από περισσότερες από μία ελεγχόμενες μεταβλητές.

`Για να καθορίσουμε τους παράγοντες που προσδιορίζουν την απάντηση που έδωσαν οι ερωτηθέντες στο αν θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη, χρησιμοποιήσαμε μεταβλητές που αφορούν κυρίως κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Χρησιμοποιήθηκε λοιπόν υπόδειγμα λογιστικής παλινδρόμησης, όπου η εξαρτημένη μεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε σχετίζεται με τον αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία.

Για να καθορίσουμε τους παράγοντες που προσδιορίζουν την απάντηση που έδωσαν οι ερωτηθέντες στο αν θεωρούν ότι η περιοχή του νομού Καρδίτσας είναι τουριστική, χρησιμοποιήθηκαν μεταβλητές που αφορούν οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Χρησιμοποιήθηκε λοιπόν υπόδειγμα λογιστικής παλινδρόμησης, όπου η εξαρτημένη μεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε σχετίζεται με τον αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η περιοχή του νομού Καρδίτσας είναι τουριστική.

Οι εξαρτημένες μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν είναι διχοτομικές ποιοτικές μεταβλητές και για τους παράγοντες που επηρεάζουν το αν οι κάτοικοι πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και για το αν οι κάτοικοι θεωρούν την περιοχή του νομού Καρδίτσας τουριστική, χρησιμοποιήθηκε η λογιστική παλινδρόμηση, η οποία στηρίζεται στην εφαρμογή της μεθόδου της πιθανοφάνειας.

Πίνακας 1: Μεταβλητές Υποδείγματος

ΜΕΤΑΛΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΤΙΜΕΣ
Εξαρτημένη		
vtopikioikon	Θεωρείτε ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Ανεξάρτητες		
Tour.perioxi	Είναι τουριστική η περιοχή που μένετε	0: Όχι 1: Ναι
Vviot.epip	Συμβάλλει ο τουρισμός στο βιοτικό επίπεδο	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Vodikodiktio	Συμβάλλει ο τουρισμός στη βελτίωση του οδικού δικτύου	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Vepixikiapasx	Συμβάλλει ο τουρισμός στην εύνοια της εποχικής απασχόλησης	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ

Πίνακας: Υπόδειγμα 1

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	B	Exp(B)
Σταθερά	-6,578	0,001
Tour.perioxi	3,834**	46,262
Vviot.epip	3,015*	20,391
Vodikodiktio	3,826**	45,887
Vepoxikiapasx	3,602**	36,661
-2 Log likelihood	37,455	
Nagelkerke R Square	0,484	
N	200	

Σημείωση: Τα * και **, δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο 10% και 5% αντίστοιχα

Η συναρτησιακή μορφή της λογιστικής παλινδρόμησης που εκτιμάται είναι η εξής:

Vtopikioikon = -6,587 + 3,834 * Tour.perioxi +3,015 * Vviot.epip + 3,826 * Vodikodiktio + 3,826 * Vepoxikiapasx

Όσον αφορά την επίδραση του αν η περιοχή είναι τουριστική (Tour.perioxi) στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Έτσι λοιπόν, τα άτομα τα οποία θεωρούν ότι η περιοχή είναι τουριστική είναι πιο πιθανό να πιστεύουν ότι ο τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Το βιοτικό επίπεδο επίσης είναι ένας παράγοντας που επιδρά στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και έτσι ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής είναι στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο δηλώνει ότι η αύξηση της μεταβλητής βιοτικό επίπεδο (Vviot.epip) κατά μία μονάδα, αυξάνει της πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία.

Το οδικό δίκτυο επιδρά στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία και έτσι ο συντελεστής της μεταβλητής αυτή βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Έχει και αυτός θετικό πρόσημο και έτσι η αύξηση της μεταβλητής οδικό δίκτυο (Vodikodiktio) κατά μία μονάδα, αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία.

Όσον αφορά την επίδραση της εποχικής απασχόλησης στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Έτσι λοιπόν, το θετικό πρόσημο και σε αυτή την περίπτωση, μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής εποχική απασχόληση κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία.

Πίνακας 2: Μεταβλητές Υποδείγματος

ΜΕΤΑΛΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΤΙΜΕΣ
Εξαρτημένη		
Tour.perioxi	Θεωρείτε ότι Είναι τουριστική η περιοχή που μένετε	0: Όχι 1: Ναι
Ανεξάρτητες		
Hlikia2	Ηλικία ερωτηθέντων	1: 19-40 2: 41-68
Vau3isieisod	Συμβάλλει ο τουρισμός στην αύξηση του εισοδήματος	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Vagathakupiresies	Συμβάλλει ο τουρισμός στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Valloiwsipolit	Συμβάλλει ο τουρισμός στην αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ

Πίνακας: Υπόδειγμα 2

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	B	Exp(B)
Σταθερά	-2,510	0,81
Hlikia2	1,729*	5,637
Vau3isieisod	2,962**	19,339
Vagathakupiresies	1,870**	6,488
Valloiwsipolit	-1,560*	0,210
-2 Log likelihood	49,158	
Nagelkerke R Square	0,302	
N	200	

Σημείωση: Τα * και **, δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο 10% και 5% αντίστοιχα

Η συναρτησιακή μορφή της λογιστικής παλινδρόμησης που εκτιμάται είναι η εξής:

Tour.perioxi = -2,510+ 1,729 * Hlikia2 +2,962 * Vau3isieisod + 1,870 * Vagathakupiresies – 1,560 * Valloiwsipolit

Όσον αφορά στην επίδραση της ηλικίας στο αν η περιοχή θεωρείται τουριστική, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Hlikia2 κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν την περιοχή τουριστική κατά 5,6 φορές.

Όσον αφορά στην επίδραση της αύξησης του εισοδήματος στο αν η περιοχή θεωρείται τουριστική, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό

πρόσημο σε αυτή την περίπτωση, μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Vau3isieisod κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι η περιοχή είναι τουριστική.

Αναφερόμενοι, στην αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Vagathakupiresies κατά μία μονάδα, αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι η περιοχή είναι τουριστική κατά 6,4 φορές.

Η επίδραση στην αλλοίωση του πολιτισμού επιδρά στο αν η περιοχή θεωρείται τουριστική και ο συντελεστής της περιοχής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το αρνητικό πρόσημο σε αυτή την περίπτωση μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Valloiwsipolit κατά μία μονάδα μειώνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι η περιοχή είναι τουριστική.

Πίνακας 3: Μεταβλητές Υποδείγματος

ΜΕΤΑΛΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΤΙΜΕΣ
Εξαρτημένη		
Vviot.epip	Θεωρείτε ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Ανεξάρτητες		
vau3isieisod	Συμβάλλει ο τουρισμός στην αύξηση του εισοδήματος	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ
Vallagizwis	Συμβάλλει ο τουρισμός στην αλλαγή του τρόπου ζωής	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ,

		Πάρα πολύ
Vprostperiv	Συμβάλλει ο τουρισμός στην ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος	0: Καθόλου, Λίγο 1: Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ

Πίνακας: Υπόδειγμα 3

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	B	Exp(B)
Σταθερά	-1,571	0,208
Vau3isieisod	2,398***	10,996
Vallagizwis	1,544*	4,682
Vprostperiv	2,660**	14,295
-2 Log likelihood	48,924	
Nagelkerke R Square	0,306	
N	200	

Σημείωση: Τα *, ** και ***, δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο 10%, 5% και 1% αντίστοιχα

Η συναρτησιακή μορφή της λογιστικής παλινδρόμησης που εκτιμάται είναι η εξής:

Vviot.epip = -1,571 + 2,398* Vau3isieisod +1,544 * Vallagizwis + 2,660* Vprostperiv

Όσον αφορά στην επίδραση της αύξησης του εισοδήματος στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο σε αυτή την περίπτωση, μας δείχνει ότι η αύξηση

της μεταβλητής Vau3isieisod κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στο βιοτικό επίπεδο.

Αναφερόμενοι στην επίδραση της αλλαγής του τρόπου ζωής στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ο συντελεστής της μεταβλητής αυτής βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο σε αυτή την περίπτωση μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Vallagizwis κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου κατά 4,6 φορές.

Όσον αφορά την επίδραση της ευαισθητοποίησης για την προστασία του περιβάλλοντος στο αν ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ο συντελεστής αυτός βρέθηκε στατιστικά σημαντικός. Το θετικό πρόσημο και σε αυτή την περίπτωση μας δείχνει ότι η αύξηση της μεταβλητής Vprostperiv κατά μία μονάδα αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής μελέτης ήταν να μελετηθεί κατά πόσο ο τουρισμός επιδρά στην κοινοτική ανάπτυξη και ποια είναι η αντίληψη των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του νομού Καρδίτσας. Συγκεκριμένα, σκοπός ήταν να διερευνηθεί αν ο τουρισμός επηρεάζει τη ζωή των κατοίκων ή αν έχει βελτιώσει τη ζωή τους. Αρχικά λοιπόν, πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με θέματα που έχουν σχέση με την τοπική, την κοινοτική καθώς και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Εξετάσθηκαν επίσης και θέματα που αφορούν τον τουρισμό κυρίως σε τομείς όπως οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον.

Ο τουρισμός τείνει να αποτελεί πλέον ένα από τους κυριότερους μοχλούς ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας σε τρία επίπεδα, στις τουριστικές περιοχές: δημιουργία εισοδημάτων, θέσεων απασχόλησης, φορολογικών εσόδων.

Η εμπειρική προσέγγιση περιλαμβάνει αρχικά το στάδιο της καταγραφής των διάφορων εκφάνσεων της κατάστασης και για να καταγραφεί η υπάρχουσα κατάσταση χρησιμοποιήθηκε η δειγματοληπτική έρευνα, σε 200 κατοίκους της ευρύτερης περιοχής του νομού Καρδίτσας.

Τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από τη διερεύνηση της περιοχής είναι ότι στην περιοχή το γυναικείο φύλο υπερτερεί σε σχέση με το αντρικό, καθώς από την έρευνα προέκυψε ότι οι γυναίκες ήταν 112 ενώ οι άντρες 88.

Επίσης προέκυψε ότι στο θέμα της ηλικίας οι ερωτηθέντες ήταν μοιρασμένοι σε αυτούς που ήταν μικρότεροι των 40 ετών και σε αυτούς που ήταν μεγαλύτεροι. Με ενδιαφέρον επίσης παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είχε ανώτερη μόρφωση, ήταν δηλαδή απόφοιτοι ΤΕΙ- ΑΕΙ.

Για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταβλητών που χρησιμοποιείται για να μετρηθεί ο βαθμός εξάρτησης μεταξύ δύο μεταβλητών.

Μέσω του ελέγχου ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι οι ερωτηθέντες που πιστεύουν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, πιστεύουν επίσης ότι ο τουρισμός έχει μεγάλη επίδραση στην ανάπτυξη της οικονομίας. Γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η ανάπτυξη της οικονομίας σε ένα τόπο έχει ως αποτέλεσμα ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο για τους κατοίκους.

Επιπλέον, ενώ οι περισσότεροι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι ο τουρισμός δεν συμβάλλει στην αλλοίωση του πολιτισμού, το μικρό ποσοστό που πιστεύει το αντίθετο είναι κάτοικοι που θεωρούν ότι η περιοχή τους δεν είναι τουριστική. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει επειδή δεν έχουν δει τη συμβολή του τουρισμού στον πολιτισμό, όπως οι κάτοικοι των τουριστικών περιοχών.

Επιπλέον με βάση τη λογιστική παλινδρόμηση, η οποία είναι κατάλληλη για ποιοτικά δεδομένα παρατηρήθηκε ότι το αν οι κάτοικοι θεωρούν ότι ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία, θετική επίδραση σε αυτό ασκούν το βιοτικό επίπεδο, το οδικό δίκτυο, η εποχική απασχόληση και το αν η περιοχή είναι τουριστική.

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η αύξηση της μεταβλητής εποχική απασχόληση, αυξάνει τις πιθανότητες οι κάτοικοι να θεωρούν ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην τοπική οικονομία. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει γιατί η περιοχή του νομού Καρδίτσας είναι αγροτική περιοχή και για τους κατοίκους τις περιοχής η εποχική απασχόληση είναι επιπλέον εισόδημα.

Ακόμα μέσω της λογιστικής παλινδρόμησης, παρατηρήθηκε ότι το αν οι κάτοικοι θεωρούν την περιοχή τους τουριστική, θετική επίδραση σε αυτό ασκούν η ηλικία των ερωτηθέντων, η αύξηση του εισοδήματος και η αύξηση της τιμής των αγαθών και των υπηρεσιών. Αρνητική επίδραση στο να θεωρούν οι κάτοικοι την περιοχή λίγο τουριστική ασκεί η αλλοίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία είναι μια μεταβλητή που είναι στατιστικά σημαντική. Αυτό μας επιβεβαιώνει ότι οι κάτοικοι του νομού πιστεύουν ότι ο τουρισμός όχι

μόνο δεν αλλοιώνει τον πολιτισμό τους, τα ήθη και τα έθιμα αλλά αντίθετα επιδρά ώστε να τα προωθήσει.

Τέλος μέσω της λογιστικής παλινδρόμησης, παρατηρήθηκε ότι οι μεταβλητές αύξηση του εισοδήματος, αλλαγή του τρόπου ζωής και ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος έχουν θετική επίδραση στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Για τους κατοίκους της περιοχής ένα καλό βιοτικό επίπεδο σημαίνει και ένα καλύτερο εισόδημα, που θα μπορεί να τους παρέχει μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Μεγάλη σημασία έχει επίσης και το περιβάλλον στο οποίο ζουν, γι' αυτό το λόγο παρατηρούμε ότι το βιοτικό επίπεδο επηρεάζεται από την ευαισθητοποίηση τους για το περιβάλλον.

Μπορούμε λοιπόν να συμπεράνουμε ότι ο τουρισμός είναι μια βιομηχανία η οποία επιφέρει πολλά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη στους κατοίκους του νομού, όπως καλύτερα εισοδήματα και ένα καλύτερο επίπεδο ζωής. Συνεισφέρει επίσης πολύ στην προώθηση του πολιτισμού και προάγει τα ήθη και τα έθιμα του νομού μέσα από τις εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στο νομό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν. Τέλος, δημιουργεί μια μικρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος που στο νομό Καρδίτσας δεν έχει πάρει ακόμα μεγάλες διαστάσεις καθώς οι κάτοικοι είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι και το προστατεύουν.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αποστολόπουλος, Κ. Γιάγκου, Δ. (2003), *Ήπιες μορφές τουρισμού*. Χαροκόπειο πανεπιστήμιο Αθήνα

Αποστολόπουλος, Κ. Θεοδωροπούλου, Ε. Τσακατούρα, Α. (2003) *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου. 2ος κύκλος.* Τομέας Γεωπονίας, Τροφίμων και περιβάλλοντος. Αθήνα

Βαγιόνης, Ν. Κομίλης, Π. (1999), *Τουριστικός σχεδιασμός, μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης.* Αθήνα: Προπομπός

Βαρβαρέσος, Σ. (1997), *Τουρισμός, οικονομικές προσεγγίσεις* . Αθήνα: Προπομπός

Βαρβαρέσος, Σ. (2000), *Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές, η ελληνική πραγματικότητα.* Β' έκδοση.

Γεωργακέλος, Δ. Καρβούνης, Σ. (2003*), Διαχείριση του περιβάλλοντος. Επιχειρήσεις και βιώσιμη ανάπτυξη.* Αθήνα: Σταματούλης

Γρίβελλας, Λ. Καραφύλλης, Ν. Μαγόπουλος, Β. (2006), *Εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*. Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Καρδίτσας, Β ' έκδοση

Δημαρχείο Καρδίτσας (2011)

Κοκκώσης, Χ. Τσάρτας, Π. (2001), *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον*. Αθήνα: Κριτική

Λαγός, Δ. (2005*), Τουριστική οικονομική*. Αθήνα: Κριτική

Μηλίτσης, Χ. (2006). *Άγραφα*

Μητούλα, Ρ. (2003), *Βιώσιμη και περιφερειακή ανάπτυξη της Ευρωπαικής Ένωσης και ανασυγκρότηση του Ελληνικού αστικού περιβάλλοντος*. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Αθήνα

Μητούλα, Ρ. Αστάρα , Ο.Ε. Καλδής, Π. (2006), *Βιώσιμη ανάπτυξη*. Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Αθήνα

Νομαρχεία Καρδίτσας (2011)

Σαμαρόπουλος, Α.(2003) *Οδηγός του νομού Καρδίτσας*. εκδ.¨ΕΛΛΑ¨

Ξενόγλωσση

Andereck, K. Valentine, K. Knopf, R. Vogt, C. (1986) *Resident's perceptions of community tourism impacts,* Annals of Tourism Research, vol 32, pp 1056- 1076

Barquero, A. (1991), *Τοπική ανάπτυξη. Μια Στρατηγική για τη Δημιουργία Απασχόλησης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Briassoulis, H. (2002*). Sustainable tourism and the question of the commons,* Annals of Tourism Research, vol 29, pp 1065- 1085

Dredge, D. (2007). *Community development through tourism*, Annals of Tourism Research, vol 34, pp 1097- 1099

Ferguson, R. Dickens, W. (1999). *Urban problems and community development.* Brookings institution press, Washington, D.C.

Haralambopoulos, N., & Pizam, A. (1994*). Perceived impacts of tourism:*
The case of Samos, Annals of Tourism Research, vol 23, pp 503–526.

Johnson, J. Snepenger, D. Sevgin, A.(1994), *Resident's perception of tourism development,* Annals of Tourism Research, vol 21, pp 629- 642

Ledwith, M. (2005), *Community Development*. MBG Books, Bodmin

Loukissas, J. P. (1982). *Tourism's regional development impacts: A comparative analysis of the Greek islands*, Annals of Tourism Research, vol 9, pp 523- 541

Mason, P. Cheyne, J. (2000) , *Resident's attitudes to proposed tourism development*, Annals of Tourism Research, vol 27, pp 391- 411

Williams, J. Lawson, R. (2001). *Community issues and resident opinions of tourism*, Annals of Tourism Research, vol 28, pp 269- 290

Perdue, R. Long, P. Allen, L. (1990), *Resident support for tourism development*, Annals of Tourism Research, vol 17, pp 586- 599

Tosum, C. (2006). *Expected nature of community participation in tourism development*, Tourism Management, vol 27, pp 493- 504

Williams, J. Lawson, R. (2001). *Community issues and resident opinions of tourism*, Annals of Tourism Research, vol 28, pp 269- 290

Ηλεκτρονικές Πηγές

www.karditsa-net.gr

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

«Η επίδραση του τουρισμού στην κοινοτική ανάπτυξη. Η αντίληψη των κατοίκων. Μελέτη περίπτωσης: Νομός Καρδίτσας »

Στο πλαίσιο της εκπόνησης της πτυχιακής μου μελέτης διεξάγεται η συγκεκριμένη έρευνα με σκοπό να διερευνηθεί η σχέση του τουρισμού με την κοινοτική ανάπτυξη και να μελετηθεί η αντίληψη που έχουν οι κάτοικοι του νομού Καρδίτσας σχετικά με την επίδραση του.

Παρακαλώ να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις. Σημειώνεται ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς, δηλαδή μόνο για την εξαγωγή των συμπερασμάτων της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας.

Σας ευχαριστώ θερμά για το χρόνο και τη βοήθειά σας.

Φοιτήτρια : Καραμπέκου Αικατερίνη

Επιβλέπουσα: Ε. Θεοδωροπούλου
Επίκουρη καθηγήτρια

Αριθμός ερωτηματολογίου:……...
Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε πλήρως. ☐

Αθήνα, 2011

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σημειώστε με χ μόνο μία απάντηση.

1.Φύλο

Άνδρας □ Γυναίκα □

2.Ηλικία(συμπληρώστε)……

3.Μορφωτικό επίπεδο

α)Δημοτικό □

β)Γυμνάσιο □

γ)Λύκειο □

δ)ΙΕΚ □

ε)ΑΕΙ-ΤΕΙ □

στ)Μεταπτυχιακές σπουδές □

4.Επάγγελμα

α)Δημόσιος Υπάλληλος □

β)Ιδιωτικός Υπάλληλος □

γ)Επιχειρηματίας □

δ)Αγρότης □

ε)Οικιακά □

στ)Φοιτητής-τρια □

ζ)Άνεργος

η)Συνταξιούχος □

5. Πόσα χρόνια κατοικείτε στο νομό Καρδίτσας;(συμπληρώστε)……

6.Πόσα μέλη έχει η οικογένειά σας;(συμπληρώστε)……

7.Ποιο είναι το μηνιαίο οικογενειακό σας εισόδημα;

0-1000€	
1000-2000€	
2000-3000€	
3000-4000€	
4000€ και άνω	

8.Σε ποιο δήμο του νομού Καρδίτσας κατοικείτε;(Συμπληρώστε)…….

9.Είναι τουριστική η περιοχή όπου διαμένετε;

Ναι	
Όχι	

10. Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει επιπλέον δυνατότητες επιπλέον τουριστικής ανάπτυξης;

Ναι	
Όχι	

11.Ασχολείστε εσείς ή κάποιος συγγενής σας με τον τομέα του τουρισμού;

Ναι	
Όχι	

12.Που πιστεύετε ότι οφείλεται κυρίως η τουριστική ζήτηση στο νομό Καρδίτσας;

α)Στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον □

β)Στα γραφικά χωριά □

γ)Στην ησυχία □

□

δ)Στον καθαρό αέρα

ε)Άλλο(σημειώστε)……

……..

13.Ποιο σημείο του νομού σας πιστεύετε ότι έχει τη μεγαλύτερη τουριστική ζήτηση;

α)Λίμνη Πλαστήρα □

β)Ιερά μονή Κορώνης □

γ)Ορεινή Αργιθέα □

δ)Λουτρά Σμοκόβου □

ε)Άλλο (σημειώστε)….....

……...

14.Σημειώστε με Χ την απάντηση που σας εκφράζει.

	Καθόλου	**Λίγο**	**Αρκετά**	**Πολύ**	**Πάρα πολύ**
Ο τουρισμός επιδρά στην τοπική οικονομία					
Ο τουρισμός δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας					
Ο τουρισμός επιδρά στην αύξηση του εισοδήματος					
Ο τουρισμός συμβάλλει στην προώθηση των τοπικών προϊόντων					
Ο τουρισμός αυξάνει τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών					
Ο τουρισμός ευνοεί την εποχιακή απασχόληση					

15.Θεωρείται ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση των τιμών της γης και των ακινήτων;

Ναι	
Όχι	

16.Αν ναι, θεωρείται αυτή την αύξηση θετική ή αρνητική;

Θετική	
Αρνητική	

17.Η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλει:

	Καθόλου	**Λίγο**	**Αρκετά**	**Πολύ**	**Πάρα πολύ**
Στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων					
Δημιουργεί θέσεις εργασίας για νέους και γυναίκες					
Στη βελτίωση του οδικού δικτύου					
Στη βελτίωση των εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας					
Στην αλλαγή του τρόπου ζωής των κατοίκων					

Στην εξυπηρέτηση μόνο μιας μικρής ομάδας ατόμων και όχι στο μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων					

18.Η ανάπτυξη του τουρισμού:

	Καθόλου	**Λίγο**	**Αρκετά**	**Πολύ**	**Πάρα πολύ**
Ευαισθητοποιεί τους κατοίκους για την προστασία του περιβάλλοντος					
Συμβάλλει στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος(π.χ. αύξηση σκουπιδιών, ρύπανση υδάτων)					
Προκαλεί αλλαγές στο φυσικό τοπίο					
Συμβάλλει στη διατήρηση και την ανάπτυξη της πολιτιστικής					

κληρονομιάς και των εθίμων					
Προκαλεί αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού;					

19.Θα θέλατε να ασχοληθείτε στο μέλλον με τον τομέα του τουρισμού;

Ναι	
Όχι	

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

Πίνακες Συχνοτήτων

Πίνακας 1: Φύλο

ΦΥΛΟ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΑΝΔΡΑΣ	88	44,0%	44,0
ΓΥΝΑΙΚΑ	112	56,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ		100,0%	

Πίνακας 2: Μορφωτικό επίπεδο

ΜΟΡΦΩΣΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	1	0,5%	,5
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	19	9,5%	10,0
ΛΥΚΕΙΟ	57	28,5%	38,5
ΙΕΚ	14	7,0%	45,5
ΑΕΙ-ΤΕΙ	101	50,5%	96,0
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	8	4,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 3: Επάγγελμα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	48	24,0%	24,0
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	25	12,5%	36,5
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ	34	17,0%	53,5
ΑΓΡΟΤΗΣ	13	6,5%	60,0
ΟΙΚΙΑΚΑ	16	8,0%	68,0
ΦΟΙΤΗΤΗΣ-ΤΡΙΑ	25	12,5%	80,5
ΑΝΕΡΓΟΣ	26	13,0%	93,5
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ	13	6,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 4: Τουριστική περιοχή

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΟΧΙ	67	33,5%	33,5
ΝΑΙ	133	66,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0	

Πίνακας 5: Δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΜΑΠΤΥΞΗΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΟΧΙ	8	4,0%	4,0
ΝΑΙ	192	96,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0	

Πίνακας 6: Σημείο με τουριστική ζήτηση

ΣΗΜΕΙΟ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ	135	67,5%	67,5
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΡΩΝΑΣ	2	1,0%	68,5
ΟΡΕΙΝΗ ΑΡΓΙΘΕΑ	25	12,5%	81,0
ΛΟΥΤΡΑ ΣΜΟΚΟΒΟΥ	38	19,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0	

Πίνακας 7: Τοπική οικονομία

ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ

ΛΙΓΟ	8	4,0%	4,0
ΑΡΚΕΤΑ	37	18,5%	22,5
ΠΟΛΥ	89	44,5%	67,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	66	33,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 8: Θέσεις εργασίας

ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	2	1,0%	1,0
ΛΙΓΟ	19	9,5%	10,5
ΑΡΚΕΤΑ	74	37,0%	47,5
ΠΟΛΥ	82	41,0%	88,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	23	11,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 9: Αύξηση εισοδήματος

ΑΥΞΗΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΛΙΓΟ	12	6,0%	6,0
ΑΡΚΕΤΑ	59	29,5%	35,5
ΠΟΛΥ	86	43,0%	78,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	43	21,5%	100,0

ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 10: Τοπικά προϊόντα

ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΛΙΓΟ	23	11,5%	11,5
ΑΡΚΕΤΑ	65	32,5%	44,0
ΠΟΛΥ	76	38,0%	82,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	36	18,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 11: Εποχική απασχόληση

ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΛΙΓΟ	16	8,0%	8,0
ΑΡΚΕΤΑ	41	20,5%	28,5
ΠΟΛΥ	67	33,5%	62,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	76	38,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 12: Αύξηση των τιμών γης και ακινήτων

ΓΗ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΟΧΙ	14	7,0%	7,0

ΝΑΙ	186	93,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 13: Βιοτικό επίπεδο

ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	1	,5%	,5
ΛΙΓΟ	7	3,5%	4,0
ΑΡΚΕΤΑ	66	33,0%	37,0
ΠΟΛΥ	88	44,0%	81,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	38	19,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 14: Εργασία για νέους και γυναίκες

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	3	1,5%	1,5
ΛΙΓΟ	48	24,0%	25,5
ΑΡΚΕΤΑ	83	41,5%	67,0
ΠΟΛΥ	48	24,0%	91,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	18	9,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 15: Οδικό δίκτυο

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	4	2,0%	2,0
ΛΙΓΟ	29	14,5%	16,5
ΑΡΚΕΤΑ	66	33,0%	49,5
ΠΟΛΥ	75	37,5%	87,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	26	13,0%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 16: Αλλαγή του τρόπου ζωής

ΑΛΛΑΓΗ ΤΡΟΠΟΥ ΖΩΗΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	15	7,5%	7,5
ΛΙΓΟ	67	33,55	41,0
ΑΡΚΕΤΑ	53	26,5%	67,5
ΠΟΛΥ	44	22,0%	89,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	21	10,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 17: Ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	3	1,5%	1,5

ΛΙΓΟ	15	7,5%	9,0
ΑΡΚΕΤΑ	58	29,0%	38,0
ΠΟΛΥ	81	40,5%	78,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	43	21,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 18: Υποβάθμιση του περιβάλλοντος

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	13	6,5%	6,5
ΛΙΓΟ	51	25,5%	32,0
ΑΡΚΕΤΑ	69	34,5%	66,5
ΠΟΛΥ	38	19,0%	85,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	29	14,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 19: Αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού

ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΘΟΛΟΥ	78	39,0%	39,0
ΛΙΓΟ	82	41,0%	80,0
ΑΡΚΕΤΑ	17	8,5%	88,5
ΠΟΛΥ	7	3,5%	92,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	16	8,0%	100,0

ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	

Πίνακας 20: Απασχόληση με τον τουρισμό στο μέλλον

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
ΟΧΙ	131	65,5%	65,5
ΝΑΙ	69	34,5%	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	200	100,0%	